

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

Diplomová práce
Neoprávněné užití autorských děl v prostředí internetu

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická
Katedra občanského práva

Diplomová práce
Neoprávněné užití autorských děl v prostředí internetu

Zpracoval:	Eduard Belšán
Vedoucí diplomové práce:	JUDr. Petra Žikovská
Místo a rok zpracování:	Plzeň, 2012/2013

Prohlášení:

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň, únor 2013

Poděkování a věnování

N, a tomto místě bych rád předně poděkoval *JUDr. Petře Žikovské* za odborné vedení, vstřícnost a velké množství cenných rad při přípravě a sepisu této diplomové práce.

Samotnou práci si dovolím věnovat svým nejbližším, zejména *rodičům* a přítelkyni *Tereze*, jejichž podpora a důvěra pro mě byla v průběhu celého studia nepostradatelná, a dále in memoriam osobě, která dokázala vždy každému v jejím okolí pomoci, a to zejména po stránce psychické, a která tu s námi již od 6.9.2012 bohužel být nemůže.

V Plzni 28.2.2013

Motto:

ARS NON HABET INIMICUM NISI IGNORANTE

Umění nemá jiného nepřítele než hlupáka

Obsah

Úvod.....	1
OBEČNÁ ČÁST	3
1. Vývoj autorského práva.....	4
1.1 Historická geneze	4
1.1.1 Vývoj na našem území	6
1.1.2 Mezinárodněprávní aspekty ve vztahu k vývoji.....	8
1.1.3 Evropské právo a Česká republika	9
1.2 Angloamerický autorskoprávní systém	10
1.3 Kontinentální autorskoprávní systém.....	12
1.4 Krátký exkurz	12
1.4.1 Obecně.....	12
1.4.2 Dmitry Shostakovich v. Twentieth Centruy-Fox	13
2. Základní pojmosloví.....	14
2.1 Současný pojem a úprava autorského práva.....	14
2.1.1 K novelizaci autorského zákona.....	17
2.2 Duševní vlastnictví & Nehmotný statek.....	19
2.3 Autor, autorské dílo a vztahy související	20
2.3.1 Autor a legální domněnka autorství	20
2.3.2 Autorské dílo, jeho vznik a obsah	21
2.3.3 Práva související s právem autorským	23
2.4 Užití contra volné užití	24
2.4.1 Užití	24
2.4.2 Three step test.....	24
2.4.3 Volné užití	25
2.4.4 Neoprávněné užití autorského díla	26
2.5 Pro futuro.....	27
3. Autorské právo a internet.....	31
3.1 Relativní anonymita internetu a jeho pojem.....	31
3.1.1 Právní režim internetu a zásada teritoriality	32
3.1.2 World Wide Web.....	33
3.2 Dohoda ACTA	34

ZVLÁŠTNÍ ČÁST	37
1. Užití a neoprávněné užití autorského díla a různé situace	38
1.1 Blogy	38
1.1.1 Blog a jeho význam	38
1.1.2 Blog.cz jako poskytovatel služby	39
1.1.3 Blog.cz a podmínky užívání	42
1.1.4 Blog.cz a neoprávněné užití on-line	44
1.1.5 Uživatel blog.cz a neoprávněné užití on-line	46
1.2 Fotografie v režimu užití a neoprávněného užití.....	47
1.2.1 Užití a neoprávněné užití fotografie původní.....	49
1.2.2 Holý fotografický záznam	52
1.3 Autorské dílo a on-line rádia	52
1.3.1 Rádia, jejich typy a podmínky on-line vysílání.....	53
1.4 Autorské dílo a storage servery	54
1.4.1 Obecně k ISP	54
1.4.2 Obecně k Uložto.cz jako ISP.....	55
1.4.3 Neregistrovaný, registrovaný a VIP uživatel	56
1.4.4 Úplatnost služby	58
1.4.5 Ulož to a neoprávněné užití autorských děl	58
2. Volné užití autorského díla a internet	61
2.1 Peer to peer síť	64
2.2 Závěrem k on-line volnému užití	66
3. Postih a odpovědnost	68
3.1 Odpovědnost a odpovědnostní vztahy.....	68
3.1.1 K odpovědnosti obecně	68
3.1.2 Soukromoprávní a veřejnoprávní odpovědnost.....	69
3.1.3 Subjektivní a objektivní odpovědnost	70
3.2 Občanskoprávní obecná odpovědnost	71
3.2.1 Bezdůvodné obohacení.....	72
3.3 Speciální odpovědnostní vztahy podle autorského zákona	73
3.3.1 Ochrana práva autorského podle AutZ.....	73
3.4 Správně-právní odpovědnost.....	78

3.4.1	Obecně ke správní odpovědnosti.....	78
3.4.2	Rozdělení správních deliktů	79
3.4.3	Přestupek	80
3.4.4	Jiné správní delikty.....	85
3.4.5	Společné otázky ke správním deliktům.....	86
3.5	Trestněprávní odpovědnost	86
3.5.1	Trestní odpovědnost právnických osob	89
3.6	Odpovědnost poskytovatelů volného prostoru	91
3.6.1	Provozovatel připojení k internetu	92
3.6.2	Provozovatelé internetových vyhledávačů	93
3.6.3	Provozovatelé datových i webových úložišť.....	94
3.7	Odpovědnost jednotlivých subjektů na internetu	99
3.7.1	Fyzické osoby.....	100
3.7.2	Právnické osoby	102
3.7.3	Stát.....	103
4.	De lege ferenda.....	104
4.1	Občanský zákoník a internet	104
4.2	Problematika ZoISP	105
4.3	Správní trestání a internet.....	106
	Závěr.....	108
	Resumé	111
	Seznam použité literatury	113
	Přílohy	121

Úvod

Dovoluji si tímto předložit svou diplomovou práci na, dle mého názoru, velmi aktuální téma, které postihuje v současnosti nezdědka diskutovanou problematiku. Na následujících stranách si tak kladu za cíl rozebrat „Neoprávněné užití autorských děl v prostředí internetu“.

Předkládaná studie, ačkoli se nemusí při prvním náhledu zdát, je již ze svého zadání velmi širokou, neboť již samotný fenomén internetu v posledních několika desetiletích nabyl na důležitosti a podléhá velmi markantnímu rozvoji, ať už z hlediska rozšíření tzv. sociálních sítí nebo i jeho samotného využití ke sdílení širokého spektra informací. Autorské právo, jakožto relativně mladé právní odvětví, alespoň v komparaci s jinými právními odvětvími, také podléhá změnám, a propojení těchto dvou fenoménů je tak nevyhnutelnou samozřejmostí.

V rámci internetového prostředí tak můžeme sledovat rozšíření internetových rádií, nárůst osobních internetových prezentací, které podléhají autorskoprávnímu režimu, ale také aktuálně čím dál více diskutovanou otázku stran sdílení, zpřístupňování a rozšiřování autorských děl blíže neurčenému okruhu osob prostřednictvím internetových databází, jako je například server uložto.cz a další, které v posledních obdobích čelí velké kritice.

Samotný obsah práce je tak, vzhledem k velmi širokému spektru rozebírané problematiky, členěn do dvou hlavních částí, Obecné a Zvláštní, kdy první z těchto jmenovaných obsahuje zejména historickou genezi autorského práva, náhled na rozdílnost autorskoprávních koncepcí na starém kontinentě resp. kontinentální koncepci autorského práva, a koncepci angloamerickou, kdy tyto dvě se velmi podstatně liší.

Dále je v rámci Obecné části vymezeno základní pojmosloví, které samo o sobě musí být z hlediska kontinuity a srozumitelnosti textu v této práci obsaženo. Vymezen a rozebrán tak bude zejména pojem nehmotného statku, autorského díla, užití a volného užití. Nedílnou součástí Obecné části této kvalifikační práce je taktéž vztah samotného autorského práva a internetu s průhledem na v současnosti jednu z nejdiskutovanějších dohod, kdy do diskuze o této se hojně zapojila i laická veřejnost. Řeč je samozřejmě o dohodě ACTA,

kteřá se stala až nezvykle komentovanou a zavrňovanou , a to většinou bez hlubší znalosti jejího obsahu.

Část zvláštní, jakožto majoritní co do rozsahu celého předkládaného textu, směřuje k samotnému rozboru předkládané problematiky, neboť zahrnuje generálně institut užití, což ve svém důsledku znamená jednání ve smyslu §12 zákona č. 121/2000 Sb. O právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), a tudíž tak dopadá na nepřeberné množství situací, ze kterých je, jak jsem již výše naznačil, možno vybrat situace on-line rádiových stanic, storage servery představované například serverem uložto.cz a v neposlední řadě sociální sítě. Nutností je rozbor situací, při kterých dochází k využití institutu tzv. volného užití v prostředí sítě internetu.

Aby samotná práce byla komplexním rozbořem problematiky, není možno opomenout samotnou odpovědnostní složku a právní postih, ať už se v primárním pohledu jedná o odpovědnost soukromoprávní či samozřejmě i veřejnoprávní, kdy můžeme hovořit i ultima ratio o odpovědnost trestní ve vztahu k jednotlivým subjektům v prostředí internetu, a samozřejmě při přihlédnutí k odpovědnosti poskytovatelů volného prostoru. Vzhledem k tomu, že v současnosti je již platným právním předpisem zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník (v textu práce označován jako „Nový občanský zákoník“ nebo „NOZ“), je nutností zohlednění eventuálních rozdílů mezi úpravou aktuálně účinnou a právní úpravou účinnou od data 1.1.2014, která jistě přinese mnoho změn, ať už ve smyslu pozitivním nebo negativním.

V rámci poslední z kapitol této práce si dovoluji uvést pohled de lege ferenda, kdy účelem je vymežit jak peripetie aktuálně platné a účinné úpravy s ohledem na Nový občanský zákoník, tak nalézt alternativy řešení a vyplnit některé nejasné vztahy z hlediska legislativní úpravy užití autorských děl ve vztahu k internetu a povinnosti z těchto vztahů plynoucích.

Věřím, že předkládaná práce naplňuje veškeré specifické nároky na absolventa Právnické fakulty Západočeské univerzity v Plzni kladené.

OBECNÁ ČÁST

Cílem této části diplomové práce, označené jako Obecná, je především v následujících třech kapitolách shrnout historický vývoj, který předcházel aktuálnímu stavu z hlediska autorskoprávní úpravy, vymezit základní prameny autorského práva, jak z hlediska vnitrostátního, tak samozřejmě i z hlediska mezinárodně-právního a evropského. Stranou nezůstávají ani základní koncepční rozdíly mezi autorskoprávním systémem angloamerickým a kontinentálním. V závěru první z kapitol je také uveden exkurz, který obecnou problematiku konkretizuje.

Druhá kapitola již charakterizuje základní pojmy a instituty včetně jejich vzniku a dopadů. Závěr druhé kapitoly uvádí základní problematické okruhy spojené s rekodifikací soukromého práva, kdy jsou uvedeny dva základní úhly pohledu, které mohou v souvislosti s účinností Nového občanského zákoníku nastat.

Poslední kapitola Obecné části je zaměřena na vztah autorského práva a fenoménu internetu v kontrastu s jeho relativní anonymitou. Jsou zde také uvedeny některé další pojmy, které budou hojně užívány v rámci Zvláštní části závěrečné práce.

Účelem této generální části diplomové práce tak není, a ani nemůže být, podání rozsáhlých a podrobných informací, týkajících se výše uváděných témat, jelikož toto by nesporně mohlo být předmětem hned několika závěrečných prací. Cílem tak je uvést základní instituty, koncepční rozdíly a základní terminologii nutnou pro snazší orientaci v následujícím textu, a umožnit tak i nezasvěcenému čtenáři snazší náhled do předkládané problematiky.

1. Vývoj autorského práva

V rámci této kapitoly je rozepsán vývoj autorského práva, kdy hlavní důraz je kladen především na vývoj na území dnes již České republiky, avšak samotná geneze této vědně právní disciplíny od úplných civilizačních počátků není opomenuta. Další součástí je samozřejmě vymezení základních koncepčních rozdílů mezi autorskoprávním systémem angloamerickým a kontinentálním. Problematika jednotlivých koncepcí v náhledu kontinentálním i angloamerickým je pak konkretizována na příkladech.

1.1 Historická geneze

Ačkoli autorská díla v širším náhledu na svůj význam vznikala již v prehistorickém období, neboť již v tomto období můžeme sledovat první jeskynní malby a další nepominutelné výtvořiny lidské individuální činnosti, jistě ale v této souvislosti ještě nemůžeme hovořit také o ochraně zájmu autorů těchto děl. Samotný vývoj autorství a jeho ochrany je tak přímo závislý na vývoji lidské společnosti ve vztahu k jejím zájmům, pokroku a nutkání osobní seberealizace jedinců.

Období antiky, které se vývojově nabízí jako první, taktéž nebylo nikterak skoupé na autorskou tvorbu, jež se jednoznačně řadí mezi jednu z největších, se kterou se máme možnost i dnes seznámit, avšak „*konstituování autorského práva (a dalších tvůrčích práv) patří až k novodobým výtvořinám právních systémů*“¹. Antické státy, Řecko a Řím, kde nepochybně vznikala jedna z největších literárních i jiných děl, kdy ovšem autoři nikterak výslovně pod zákonnou ochranou nebyli, je třeba považovat za prvopočátky vyšší autorské tvorby. Samotné soukromé římské právo, i přes svou značnou preciznost, pojem „*opravdu nehmotné hodnoty, která je moderními právními řády normována, (například právo autorské, patentní, honební)*“² vůbec neznalo.

Jedním z prvních mezníků, který již reflektoval určitá specifika při utváření děl a sehrál tak významnou roli, byly tzv. cechovní předpisy. „*I zde*

¹ Prof. JUDr. Ivo Telec CSc., Tvůrčí práva duševního vlastnictví. Brno : Doplněk 1994, 71s. ISBN 80-85765-11-X

² J. Kincl IN Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M. Římské právo. 1. Vydání. Praha: C.H.Beck 1995, 83s. ISBN 80-7179-031-1

však byla ochrana vedena v zájmu vydavatelů a jejich soutěže“³, zájem osob autorů tak stále zůstává upozaděn. Vynálezem a rozšířením knihtisku, který je ad personam připisován pro evropské území Johanu Gensfleischovi, známému spíše jako Johannes Gutenberg, dochází k další změně poměrů. „Zpočátku bylo tiskařství svobodným uměním, časem však bylo zahrnuto do cechovní soustavy a stalo se privilegovaným a cechovně chráněným řemeslem.“⁴ V rámci rozšiřování tohoto průlomového vynálezu, kterým knihtisk byl, docházelo nejprve k přetisku děl antických. Vycházelo se přitom z myšlenky, že nadání, kterým autor disponoval, není výlučné a má tak výsledek jeho činnosti patřit všem, tj. celé společnosti. Z toho bohužel plynula i možnost do těchto děl zasahovat. Z hlediska ochrany tak přicházely v úvahu pouze tzv. vlastnické žaloby.

Pokud jde o samotná privilegia, tak prof. Telec uvádí, že „první známou vydavatelskou výsadou bylo vydavatelské privilegium udělené dne 18.9.1469 senátem tehdejší Benátské republiky Giovannimu di Spirovi, které bylo uděleno na způsob řemeslných výsad.“⁵ S touto regulací jdou ovšem ruku v ruce i její negativní projevy. Jedním z těchto je bezpochyby cenzura. Institut cenzury byl prvotně požadován církevními hodnostáři, kteří tak činili z důvodu sekularizace činnosti vydavatelů po rozšíření knihtisku.

Z výše uvedeného jasně plyne, že vydavatelé a jejich postavení bylo výrazně silnější nežli postavení autorů, toto ovšem nebylo definitivní. Postupné prolínání ius naturálních myšlenek do platného práva následně zapříčinilo i změny v úpravě a ochraně práv autorů. Tito pak nebyli považováni pouze za prostředek k vytvoření produktu, ale i za individuální skupinu hodnou ochrany.

³ Prof. JUDr. Ivo Telec CSc., Tvůrčí práva duševního vlastnictví. Brno : Doplněk 1994, 72s. ISBN 80-85765-11-X

⁴ Prof. JUDr. Ivo Telec CSc., Tvůrčí práva duševního vlastnictví. Brno : Doplněk 1994, 72s. ISBN 80-85765-11-X

⁵ Prof. JUDr. Ivo Telec CSc., Tvůrčí práva duševního vlastnictví. Brno : Doplněk 1994, 72s. ISBN 80-85765-11-X

1.1.1 Vývoj na našem území

Na území dnešní České republiky můžeme počátky vývoje z hlediska autorskoprávní úpravy sledovat v první polovině 19. století, konkrétně v roce 1846, kdy došlo k vydání Císařského patentu č. 922 s. b. z. s. z 19. října 1846. Touto právní normou došlo k prvotnímu legislativnímu zformulování zásad „*pro ochranu děl literárních, hudebních a výtvarných, a to zejména proti neoprávněnému mechanickému rozmnožování, a u děl dramatických také proti neoprávněnému veřejnému provozování*“⁶ Tento císařský patent tak konečně reagoval na nutnost reglementace právní ochrany autora. Císařský patent byl za trvání své existence několikrát novelizován, a to prvotně Ministerským nařízením č. 6/1859 ř.z., přijatým 27.12. 1858 a zákonem č. 78/1893 ř.z. Obsahem první z jmenovaných novel bylo rozšíření ochrany práv provozovatele, kdy druhá novela, provedená formou zákona, prodloužila ochranné lhůty literárního a uměleckého vlastnictví.⁷

Dalším právním předpisem, platným na českém území, byl zákon č. 197/1895 ř.z. o právu původcovském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým. Jednalo se o poměrně rozsáhlou úpravu čítající na 68 paragrafů. „*Prováděcím předpisem bylo nařízení ministeria práv ve shodě s ministeriemi věcí vnitřních a obchodu č. 198/1895 ř.z., jímž ve skutek uvádí se zákon ze dne 26. prosince 1895 (zákon č. 197) o původcovském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým.*“⁸ V následujících několika letech, až do vzniku samostatné Československé republiky, nedošlo v autorskoprávní úpravě k větším změnám a výše uvedené předpisy (z.č. 197/1895 ř.z.) byly recepčním zákonem č. 11/1918 Sb. z. ze dne 28.10.1918 přejaty do právního řádu nově vzniknuvší Československé republiky.

Rok 1921 je možno označit jako zlomový, jelikož v tomto roce přistoupila tehdejší Československá republika k Bernské úmluvě. Tato mezinárodní smlouva je vyhlášena pod číslem 401/1921 Sb., avšak je samozřejmé, že i tento dokument

⁶ Prof. JUDr. Jan Kříž CSc., JUDr. Irena Holcová, JUDr. Veronika Křesťanová Dr. IN Jiří Švestka. Jan Dvořák. a kol., Občanské právo hmotné 3. Praha : Wolters Kluwer Česká republika 2009, 165s. ISBN 978-80-7357-465-9

⁷ Prof. JUDr. Ivo Telec CSc., Tvůrčí práva duševního vlastnictví. Brno : Doplněk 1994, 77s. ISBN 80-85765-11-X

⁸ Prof. JUDr. Ivo Telec CSc., Tvůrčí práva duševního vlastnictví. Brno : Doplněk 1994, 77s. ISBN 80-85765-11-X

prošel mnoha změnami a revizemi, kdy je příkladmo možno uvést pařížské znění od 11.4.1980.

Prvním autorskoprávním předpisem přijatým již za existence Československé republiky je zákon č. 106/1923 Sb. O nakladatelské smlouvě, sestávající se z celkem 44 paragrafů, a v platnosti zůstal až do okamžiku, kdy byl převzat pozdějším autorským zákonem, tj. do roku 1953.

Při použití terminologie JUDr. Josefa Staši prvním výsledkem legislativní „kuchyně“ ve vztahu k autorskému zákonu v pravém smyslu slova byl zákon č. 218/1926 Sb. z. a n. o původcovském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském), který oproti aktuálnímu stavu ve smyslu legální licence nezakazoval tzv. translativní převod práva autorského - majetkového, a to jak *inter vivos*, tak samozřejmě *mortis causa*. K jeho nahrazení došlo až roku 1953, a to zákonem č. 115/1953 Sb. o právu autorském. Tento předpis „*přizpůsoboval právní vztahy v této oblasti novým politicko-ekonomickým podmínkám.*“⁹ Je ovšem také namístě upřesnit, že reagoval na občanský zákoník z roku 1950, přijatý v průběhu právní dvoutletky. Zákon č. 115/1953 Sb. o právu autorském umožňoval převod autorských práv majetkových toliko na instituce, jejichž základním úkolem bylo uvádět díla na veřejnost. Doktrínou byl ovšem dovozován jen převod konstitutivní – nepravý, na základě kterého došlo k převodu oprávnění ve smyslu uživacím.

V roce 1965 dochází v reakci na přijetí občanského zákoníku (z. č. 40/1964 Sb.) i k přijetí zákona č. 35/1965¹⁰ Sb. o dílech literárních, vědeckých a uměleckých. Tento předpis platil velmi dlouhou dobu bez jediné novelizace, avšak ani tento předpis nemohl z hlediska společenského vývoje zůstat beze změny. K první z postupně připravených novelizací došlo v roce 1990 a následně pak docházelo k dalším, a to nikoliv kosmetickým změnám. V důsledku tohoto se předpis, stával nepřehledným až chaotickým, což bylo vyřešeno v roce 2000, kdy byl přijat nový právní předpis, a to zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (dále jen AutZ), který je dosud platný a účinný, samozřejmě ve znění pozměňujících předpisů.

⁹ Prof. JUDr. Jan Kříž CSc., JUDr. Irena Holcová, JUDr. Veronika Křesťanová Dr. IN Jiří Švestka. Jan Dvořák. a kol., Občanské právo hmotné 3. Praha : Wolters Kluwer Česká republika 2009, 166s. ISBN 978-80-7357-465-9

¹⁰ Zakazoval translativní převod

1.1.2 Mezinárodněprávní aspekty ve vztahu k vývoji

Generálním mezinárodně právním předpisem je, kontrakt, již výše zmiňovaný, Bernská úmluva. Správa této smlouvy je svěřena několika subjektům, kdy na prvním místě je nutno zmínit World Intellectual Property Organization (WIPO), tj. Světovou organizaci duševního vlastnictví, která byla založena smlouvou v roce 1967, a jejím sídlem je Ženeva. „*Vedle WIPO spravuje Bernskou úmluvu rovněž UNESCO a Mezinárodní úřad práce*“¹¹

Bernská úmluva zavedla tzv. zásadu minimální ochrany, na základě které jsou členské státy povinny chránit práva autorská, a to alespoň na úrovni, kterou právě Bernská úmluva zakotvila. Obsahem Bernské úmluvy jsou taktéž výlučná osobnostní a majetková práva osoby autora a dále „*úmluva jako první upravuje i tzv. třístupňový test*“¹², který bude konkretizován v kapitole druhé. Od roku 1989 jsou členem Bernské úmluvy i Spojené státy americké.

Dalším mezinárodněprávním dokumentem, který upravuje autorskoprávní prostředí, je Všeobecná úmluva o autorském právu. K jejímu uzavření došlo ve švýcarské Ženevě 6. září roku 1952 a revize proběhla o devatenáct let později v Paříži. Dohled nad kontraktem převzala organizace UNESCO. Jejím účelem bylo zajištění ochrany autorům ve státech, které fungují na „*principu formální ochrany*“¹³. U této dohody „*je třeba upozornit především na závažné ustanovení čl. III. o tzv. copyrightové výhradě stanovící, že každý takový stát musí zmíněné požadavky pokládat za splněné pro každé dílo, které bylo poprvé uveřejněno mimo území tohoto státu a jehož autor není občanem tohoto státu... jestliže se svolením subjektu autorského práva jsou opatřeny značkou ©*“¹⁴, kdy kumulativně musí být uvedeno jméno individuálního subjektu a konkrétní rok, kdy bylo dílo poprvé uveřejněno. Jestliže je ovšem stát účastníkem Bernské úmluvy, nebude Všeobecná úmluva o autorském právu použita.

¹¹ Prof. JUDr. Jan Kříž CSc., JUDr. Irena Holcová, JUDr. Veronika Křesťanová Dr. IN Jiří Švestka. Jan Dvořák. a kol., Občanské právo hmotné 3. Praha : Wolters Kluwer Česká republika 2009, 167s. ISBN 978-80-7357-465-9

¹² Prof. JUDr. Jan Kříž CSc., JUDr. Irena Holcová, JUDr. Veronika Křesťanová Dr. IN Jiří Švestka. Jan Dvořák. a kol., Občanské právo hmotné 3. Praha : Wolters Kluwer Česká republika 2009, 168s. ISBN 978-80-7357-465-9

¹³ Prof. JUDr. Jan Kříž CSc., JUDr. Irena Holcová, JUDr. Veronika Křesťanová Dr. IN Jiří Švestka. Jan Dvořák. a kol., Občanské právo hmotné 3. Praha : Wolters Kluwer Česká republika 2009, 168s. ISBN 978-80-7357-465-9

¹⁴ Prof. JUDr. Karel Knap IN Karel Knap. Milena Opltová. Jan Kříž. Michal Růžička. Práva k nehmotným statkům. Praha: CODEX Nakladatelství Hugo Grotia a.s. 1994. 141s. ISBN 80-901185-3-4

Vývoj na mezinárodním poli byl v roce 1961 rozšířen o novou úmluvu, Mezinárodní úmluvu o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových organizací.

Dalším dokumentem, který ovšem co do rozsahu úpravy byl velmi rozsáhlým, je Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví, spíše známá jako Dohoda TRIPS. Jedná se o další z dohod „*přijatých jako příloha Dohody o Světové obchodní organizaci v Marrákeši*“¹⁵. Obsahově se neomezuje pouze na úpravu práva autorského, ale na celou oblast duševního vlastnictví. Dohoda TRIPS jako první na stupni mezinárodním reglementuje závazky signatářských států ve věcech vynucování práva, ať už se jedná o řízení civilní, správní nebo ultima ratio řízení trestní.

1.1.3 Evropské právo a Česká republika

Vhledem k tomu, že je Česká republika členem Evropské unie, je relevantním právě i Evropské právo. Česká republika tak v souladu se závazky, které má vůči Evropské unii, harmonizuje své národní právo.

K úpravě dochází prostřednictvím sekundárních právních předpisů, kterými jsou zejména nařízení, jakožto bezprostředně použitelné právní předpisy, a směrnice, které je nutno prvotně zapracovat do vnitrostátního právního řádu. Tyto harmonizační tendence souvisí zejména s volnými pohyby na teritoriu Evropské unie (volný pohyb zboží, pracovníků, služeb, kapitálu a plateb). Demonstrativně je z těchto evropských předpisů možno uvést směrnici o ochraně počítačových programů (směrnice Rady 91/250/EHS), směrnici o ochraně databází (směrnice 96/9/ES), směrnici o dodržování práv duševního vlastnictví (2004/48/ES). Výčet jednotlivých předpisů není záměrně uveden v úplné podobě, neboť, dle mého názoru, by takový výčet a komentář jednotlivých dokumentů nebyl ve vztahu k vnitrostátnímu právu účelný.

¹⁵ Hendrych, D. a kol. Právní slovník, Praha 2009. Dostupné z www.beckonline.cz

1.2 Angloamerický autorskoprávní systém

Angloamerický právní systém již ze své podstaty je velmi odlišným oproti kontinentální právní úpravě a autorskoprávní prostředí není výjimkou, neboť tento systém je spíše založen na čistě majetkovém přístupu, jako právo vzniknuvší ke kopiím. Své kořeny má logicky svázané s Anglií, resp. Velkou Británií, kdy prvním předpisem upravujícím autorskoprávní problematiku byl tzv. Licensing act z roku 1662. Jednalo se o předpis, jehož recipienty byly opětovně nakladatelé, kdy tito mohli knihy publikovat pouze za předpokladu, pokud byli držiteli královského patentu. Licensing act měl omezenou účinnost, která vypršela v roce 1695. Po tomto roce neexistovala žádná pozitivně-právní úprava, která by upravoval, a toto odvětví. Průlomem byl až rok 1709, kdy původcem dalšího předpisu byla královna Anna, která nastoupila na trůn po Vilému III., který byl zván Oranžský, a vládla v rozmezí let 1702-1714. Ačkoli jejím nejdůležitějším počinem bylo zřejmě „sjednání dohody o unii se Skotskem“, z hlediska autorskoprávního je nejvýznamnějším dokumentem tzv. Statute of Anne (Act for the Encouragement of Learning – Act na podporu vzdělávání), vydaný právě v roce 1709. Ačkoli je tato listina řazena mezi počátky autorskoprávní úpravy z hlediska angloamerického, samotný dokument nebyl vydáván primárně za účelem ochrany autorů, tzn. s autorským právem nemá moc společného. Ustanovení Statute of Anne byla spíše založena na cenzuře. Každému vydavateli byla určena povinnost na každou knihu získat zvláštní majestátní povolení. I přes výše uvedené je nutno konstatovat, že Act „chránil po dobu čtrnácti let práva autora k vydané knize či jinému tisku, pokud byla zaregistrována u příslušného úřadu“¹⁶.

Spojené státy jsou taktéž jednou ze zemí, kde je relevantním právě systém angloamerický, jak již i z jeho názvu vyplývá. Autorské právo je zde upraveno na úrovni federální, důvodem je dikce ústavy USA, která dává Kongresu kompetenci přijímat zákony k této oblasti směřující. Pokud tedy nahlédneme do Ústavy USA, do článku 1 odst. 8, je zde výslovně uvedeno „*V pravomoci Kongresu je .. podporovat vědecký pokrok a užitečné znalosti a umění tím, že zajistí spisovatelům a vynálezčům na určitou dobu výhradní právo k jejich dílům*

¹⁶ Jan Kuklík. Radim Seltenreich. Dějiny anglo-amerického práva. Praha : Linde Praha a.s. – Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví. Česká republika 2007. 137s. ISBN 978-80-7201-688-4

*a vynálezům*¹⁷. Prvním předpisem na území Spojených států Amerických byl tzv. Copyright Act přijatý roku 1790. Z hlediska kvantity se jednalo spíše o torzo nežli o rozsáhlou úpravu, neboť se sestával z pouhých 8 odstavců. Byl ovšem již směřován na osoby autorů děl literárních a kartografická díla, jedinou podmínkou byla registrace u příslušného orgánu. V průběhu následujících let došlo k několika úpravám a novelám autorskoprávních předpisů, kdy posledním počinem byl zákon z roku 1976¹⁸, a je platný i v současné době. Tímto předpisem také došlo k unifikaci s ustanoveními Bernské úmluvy a bylo tak formálně upuštěno od registračního principu, avšak materiálně v pozici důkazní je registrace stále neodmyslitelnou. Je sice pravdou, že v roce 1976 nebyly Spojené státy stranou, která by podepsala Bernskou úmluvu, avšak její myšlenky byly do právního řádu zakomponovány. Spojené státy se staly signatářem Bernské úmluvy až v roce 1989.

Pokud jde o samotné koncepční rozdíly oproti kontinentálnímu, tak nejmarkantnějším se jeví skutečnost, že v rámci tohoto systému může být autorem i osoba právnická. K tomuto bylo přistoupeno na základě lobby ze strany velkých společností, jako je například Walt Disney. Ochrana práv těchto osob byla prodloužena na 125 let. Stalo se tak na základě Sonny Bono Copyright Term Extension Act nebo také Mickey Mouse Protection Act.

Další odchylkou je fakt, že angloamerický systém je ve své hrubé podobě monistický, nezná exaktně osobnostní substanci obsahu autorského práva, což kromě jiného umožňuje zcizení autorských práv k dílu jako celku. V neposlední řadě je nutno uvést, že předpokladem pro vznik autorsko-právního vztahu je hmotná fixace díla.

¹⁷ Čl. 1 odst. 8 Ústavy USA; dostupné z klempera.tripod.com/usustava.htm

¹⁸ Autorský zákon z roku 1976 pod vlivem Bernské úmluvy sice nevyžaduje registraci (uložení, oznámení) díla jako podmínku pro vznik autorského práva, nicméně možnost efektivní ochrany subjektivního práva, včetně úspěšného podání žaloby na jeho ochranu a přiznání nároků z jeho porušení, je registrací autorského práva zpravidla podmíněna. Citováno z: *JUDr. TŮMA, Pavel, Ph.D., LL.M., K problematice převoditelnosti majetkových autorských práv. Praha : BULLETIN ADVOKACIE., č.4/2012. 65s.*

1.3 Kontinentální autorskoprávní systém

Naproti angloamerické koncepci, kontinentální autorskoprávní systém má své kořeny ve velké revoluci ve Francii a zakládá se na přirozeno-právních idejích. Vzhledem k názorovým znakům iusnaturalismu je samozřejmé, že kontinentální systém bude směřován k osobě autora a jedním z jeho základních znaků bude neformálnost.

Kontinentální systém také rozlišuje dvě roviny obsahu autorského díla, rovinu osobnostně právní a majetkově právní, kdy osobnostně právní nemůže být autorem převedena na jinou osobu od něj odlišnou. S majetkově právní složkou může nakládat dle svého uvážení, avšak samozřejmě v zákonných limitách, kdy nemůže ze strany autora dojít k tzv. translativnímu převodu a je umožněno uvažovat pouze nepravý – konstitutivní - převod prostřednictvím licenční smlouvy. Předpokladem pro samotnou ochranu je pak vyjádření ve smyslu vnímatelné podobě.

1.4 Krátký exkurz

1.4.1 Obecně

Základním koncepčním rozdílem je zejména stav, kdy je dle angloamerické právní kultury požadována hmotná fixace díla. Ad absurdum toto může znamenat i situaci, kdy pouliční umělec (osoba A) improvizuje a jeho posluchač (osoba B) po příchodu domů skladbu osoby A zapíše např. do not nebo jinak hmotně zafixuje, autorem se tak stává osoba B. Pokud by v uvedeném případě šlo o situaci důkazní, může ještě osoba B vložit notový zápis do obálky a poslat jej prostřednictvím poštovního doručovatele na svou adresu, kde dopis po jeho obdržení nechá zavřený, jelikož na obálce bude datum.

Z hlediska kontinentálního náhledu je již osoba A při improvizaci chráněna, neboť kontinentální úprava požaduje pouze a jenom vyjádření v objektivně vnímatelné podobě, není tedy nutná hmotná fixace díla.

1.4.2 Dmitry Shostakovich v. Twentieth Century-Fox

Rozdílnost koncepce angloamerické a kontinentální je velmi dobře demonstrovatelná na případě hudebního skladatele Dmitry Shostakoviče. Filmové studio 20th Century Fox v rámci natáčení filmu *Železná opona* (The Iron Curtain) užilo skladby právě zmíněného klavíristy a zasáhlo tak, dle jeho názoru, do jeho osobnostních práv, když kromě jiného „*nepravdivě prezentovalo schvalování anti-sovětského filmu a disloajalitu k ruské vlasti*“¹⁹. V důsledku toho došlo k podání žalob, první ze žalob byla skladatelem podána v USA a druhá ve Francii.

Soud Spojených států Amerických vzal v úvahu existenci smlouvy mezi žalobcem a žalovaným a rozhodl, že do osobnostních práv žalobce nemohlo být a nebylo nikterak zasaženo. Naproti tomu francouzský soud zaujal naprosto opačné stanovisko. Film byl ve Francii zakázán a bylo judikováno, že byla žalobci způsobena morální škoda, tj. bylo zasaženo do autorových osobnostních práv.

Je zde tak patrný obrovský rozdíl v přístupu systému angloamerického a kontinentálního, kdy v případě prvního ze jmenovaných existence smlouvy mezi žalobcem a žalovaným byla ve vztahu k užití díla jedinou relevantní skutečností a osobnostní složka tak nebyla považována za existující. Naproti tomu kontinentální prostředí, vystavené na přirozenoprávních principech, osobnostní složku ctí a přiznalo vznik morální újmy na straně žalobce.

¹⁹ Robert C. Bird. Lucille M. Ponte. Protecting moral rights in the United states and the United kingdom: Challenges and oportunities Under the U.K. 's new performances regulations. 231s. Dostupné online
28.197.26.35/law/central/jd/organizations/journals/international/volume24n2/documents/213-282.pdf

2. Základní pojmosloví

Následující text rozebírá základní charakteristiku pojmu a úpravy autorského práva v České republice (tzn. v kontinentálním pojetí) včetně generálních termínů a institutů, kteréžto jsou nepostradatelnými pro předkládanou problematiku. Je nutno tedy brát ohled nejen na AutZ samotný, ale taktéž na další předpisy soukromého práva.

2.1 Současný pojem a úprava autorského práva

Autorské právo v pozici vědní a právní disciplíny bezpochyby můžeme zařadit do skupiny tzv. intellectual property, tj. do práv duševního vlastnictví. Ačkoli samotný pojem vlastnictví spíše evokuje pouze a jenom rovinu majetkově právní, není obsah těchto práv v tomto ohledu omezený, o samotném obsahu autorského práva ovšem obšírněji až dále.

Vývoj práva, autorského nevyjímaje, je vždy závislý na vývoji lidské společnosti, a to jak na vývoji kulturním a zájmovém, tak také na technickém, kdy aktuální problematikou, která musí být autorsko-právní vědou zkoumána je vztah práv autorů, internetu a moderních sociálních sítí. Tyto jednoznačně v čím dál větší míře zasahují do oprávněných zájmu autorů a dalších dotčených subjektů, kdy je otázkou, zda je jednání v internetovém virtuálním prostředí hraniční nebo limity zákonem poskytnuté dalece překračuje.

Na autorské právo je možno nahlížet ve dvou rovinách, objektivní a subjektivní, kdy toto rozdělení plně kopíruje teoreticko-právní chápání právní vědy. „Autorským právem v objektivním smyslu se rozumí soubor právních norem, které upravují vztahy vznikající při vytváření a společenském uplatnění autorských děl.“²⁰ V subjektivní rovině pak můžeme hovořit o možnostech chování, právech a oprávněních, která jsou autoru zaručena právem objektivním – normativním.

Základním právním předpisem, který upravuje materii autorského práva je tedy AutZ, který konkretizuje a rozpracovává hned několik ustanovení Listiny základních práv a svobod. Pokud jednotlivé články LZPS budeme jmenovat,

²⁰ Prof. JUDr. Jan Kříž CSc., JUDr. Irena Holcová, JUDr. Veronika Křesťanová Dr. IN Jiří Švestka, Jan Dvořák, a kol., Občanské právo hmotné 3. Praha : Wolters Kluwer Česká republika 2009, 159s. ISBN 978-80-7357-465-9

potom prvním ustanovením, které se týká autorského práva, je čl. 10 odst. 1 LZPS²¹. Zde je možno spatřovat prvotní náznak osobnostní substance autorského díla a její nezadatelnosti, nezcizitelnosti, nepromlčitelnosti a nezrušitelnosti ve smyslu čl. 1 LZPS. Zárodek majetkově - právní složky je pak patrný z dikce čl. 11 odst. 1: *Každý má právo vlastnit majetek*. Listina dále čl.15 odst. 2 zaručuje svobodu vědeckého bádání a umělecké tvorby, což je samozřejmě taktéž základním stavebním kamenem pro autorskou tvorbu. Výše uvedená ustanovení jsou ale pouze jednou stranou, jestliže tedy existuje oprávnění tvořit, vlastnit majetek, a to za předpokladu ochrany osobnosti, je nutno ještě chránit výsledky tvůrčí činnosti. K tomu může sloužit základ ve formě čl. 34 odst.1²² LZPS. Poslední ze zmiňovaných ustanovení nejen že abstraktně vymezilo rámec ochrany tvorby, zároveň zákonodárci imperativně stanovilo povinnost vydat zákon k ochraně takových práv. Komentář k Ústavě a Listině uvádí, že ustanovení čl. 34 odst. 1 LZPS „obsahuje obecný odkaz na zákonnou úpravu, kterou je v českém právním řádu zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů“²³. S tímto si ovšem dovoluji z části nesouhlasit. Textace čl. 34 LZPS uvádí, že zákonem je chráněn *výsledek tvůrčí duševní činnosti*, nelze tedy výsledky tvůrčí činnosti restriktivně zaměřit pouze na vztahy upravené AutZ, ale extenzivně tímto překrýt veškeré vztahy týkající se duševního vlastnictví (tzn. dále i práva k průmyslovému vlastnictví).

Zákonnou úpravu autorského práva, jak již bylo uvedeno, zaštiťuje a výše zmíněné články Listiny konkretizuje AutZ. Úprava samotná čítá 118 paragrafů, které jsou rozděleny do 12 částí. AutZ v reflexi na evropskou legislativní činnost neupravuje pouze práva a povinnosti autorů, ale vymezuje i další skupiny, konkrétně práva související s právem autorským, právo pořizovatele k jím pořízené databázi (možno označit jako právo sui generis), ochranu práv podle AutZ a kolektivní správu práv autorských a práv souvisejících s právem autorským.

Autorské právo jako právní odvětví můžeme nesporně zařadit do oblasti soukromého práva, avšak nemůžeme hovořit o čistě soukromoprávní disciplíně. Stejně, jako například pracovní právo, je i autorské právo spíše soukromoprávní

²¹ Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho dobré jméno.

²² Práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti jsou chráněna zákonem

²³ KLÍMA, Karel et al. Komentář k Ústavě a Listině. 2. Vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. 1276 s. ISBN 978-80-7380-140-3

disciplínou s veřejnoprávními prvky. Tyto veřejnoprávní prvky jsou seznatelné zejména v části první, hlavě čtvrté AutZ, kde je upravena kolektivní správa práv. Vzhledem k tomu, že autorské právo generálně řadíme mezi soukromoprávní disciplíny, plyne z tohoto stavu i použitelnost základních občanskoprávních principů na autorskoprávní vztahy. Těmito základními zásadami jsou zejména zásada legální licence²⁴, pacta sunt servanda, nikomu neškodit (neminem laedere), ochrana dobré víry, ochrana slabší strany (zejména ochrana spotřebitele) a další.

Autorské právo je ze své podstaty právem absolutním, které můžeme dále charakterizovat adjektivem „ochranné“. Absolutním právem je rozuměno takové, které již ze své podstaty působí erga omnes, existuje zde tedy povinnost pro neurčitý počet osob zdržet se zásahu do výkonu tohoto práva individuálně určeného subjektu. *„Za charakteristické znaky autorského práva lze proto považovat následující: a) Jedná se o právo absolutní povahy.. b) jedná se o právo nepromlčitelné.. c) předmětem autorského práva je jednotlivě určený individuální statek, který je nehmotný, ale musí být materializován.. d) z hlediska funkčního se jedná o právo literární, jiné umělecké a vědecké tvorby“*²⁵.

Z hlediska teoreticko - právního vychází samozřejmě české autorské právo z koncepce kontinentální, kdy je zohledňováno znění Bernské úmluvy zejména z hlediska akcentu na osobnostně právní povahu autorských práv a *„stranou naopak zůstává tradičně cizí majetkové (vlastnické) pojetí autorského práva copyright, známé především z právních úprav států s tradicí common law založené spíše na pozitivněprávním pojetí majetkového monopolu autorských práv jako prostředku k celospolečenské materiální podpoře tvorby a zajištění majetkových zájmů autorů.“*²⁶. Základem autorského práva by tak dle uvedeného byla osobnostní práva a majetkově - právní část by byla *„specifickým důsledkem osobnostně právní ochrany“*²⁷ České autorskoprávní prostředí ovšem není příkladem čistě dualistického systému, jak je kontinentálním systémem předvídáno a je jej lépe přirovnat k systému tzv. quasidualistickému. Tato specifčnost je patrná z hlediska jednotlivých složek (osobnostní a majetková), kdy tyto nejsou bezvýhradně od sebe separovány. Znakem dualističnosti je jistě

²⁴ Quae lex non prohibet, debent premisa videri

²⁵ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2007 4s. ISBN 978-80-7179-608-4

²⁶ JUDr. TŮMA, Pavel, Ph.D., LL.M., K problematice převoditelnosti majetkových autorských práv. Praha : BULLETIN ADVOKACIE., č.4/2012. 64s.

²⁷ JUDr. TŮMA, Pavel, Ph.D., LL.M., K problematice převoditelnosti majetkových autorských práv. Praha : BULLETIN ADVOKACIE., č.4/2012. 65s.

i legální vymezení obsahu autorského práva § 10 AutZ, který dvě výše uvedené složky rozlišuje. Monističnost je ovšem patrná z § 26 odst. 1²⁸ AutZ, kdy toto ustanovení jednoznačně určuje ad a) nemožnost vzdání se majetkových práv a i ad b) jejich nepřevoditelnost (inter vivos). Majetková práva (i přes své označení) ovšem musí být považována za nemajetkové hodnoty, jelikož i zákon č. 151/1997 Sb. o oceňování majetku v platném znění ve svém § 17 odst. 5 výslovně uvádí „majetková práva autorská a majetková práva výkonných umělců jakožto práva nepřevoditelná se neoceňují.“ Z výše uvedeného je tak možno jasně dovodit, že AutZ, jakožto právní předpis závazný na území České republiky nemůže být považován za čistě dualistický.

2.1.1 K novelizaci autorského zákona

Jistě není třeba sáhodlouze rozebírat fakt, že právo je živým organismem, který taktéž podléhá evoluci sui generis, kdy tímto vývojem mám samozřejmě na mysli novelizace. V současné době je na spadnutí novela, jejíž účelem je transpozice dvou směrnic Evropské unie. Konkrétně se jedná o směrnici 2011/77/EU, kdy tato mění směrnici 2006/116/ES o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících. Druhým z inkriminovaných sekundárních předpisů EU je směrnice o některých povolených způsobech užití osiřelých děl, tj. směrnice 2012/28/EU.

Předtím než fakticky blíže konkretizuji podobu chystané novely, která byla k 7.1.2013 zaslána do připomínkového řízení, si dovoluji o některých „novinkách“ uvést několik informací.

Dovoluji si započít od druhé ze jmenovaných směrnic, tj. problematiky osiřelých děl. „*Téma osiřelých děl se v současné době stalo aktuálním v souvislosti s rozsáhlými projekty digitalizace autorských děl, jež některé jsou realizovány soukromými institucemi, jiné vznikly na úrovni státní či evropské.*“²⁹ Osířelým dílem se rozumí takový počín, který splňuje nároky na autorské dílo kladené ex lege, a dále pak, jak také již z názvu tohoto institutu plyne, nositel práv není znám. U každého z velkého množství států je patrná určitá míra autonomie

²⁸ Majetkových práv se autor nemůže vzdát; tato práva jsou nepřevoditelná a nelze je postihnout výkonem rozhodnutí; to neplatí pro pohledávky z takových majetkových práv vzniklé

²⁹ JUDr. MALÁ, ŽIKOVSKÁ, Petra. Mgr. FALADOVÁ Adéla, Problematika osiřelých děl. IN KRÍŽ, Jan. a kol., Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových., Praha : Univerzita Karlova v Praze., Právnická fakulta., 2010., 43s., ISBN 978-80-87146-41-5

uvažování při hledání případného řešení. Dovolím si příkladmo naznačit, o jaké přístupy se reálně jedná, a to u států jako jsou Kanada, Maďarsko a Dánsko.

Kanadský systém je založen na existenci příslušného orgánu státní správy „*kteřý by za určitých podmínek poskytoval uživatelům souhlas ke konkrétnímu užití osiřelého díla, jehož autora není možno vypátrat ani po přiměřeně usilovném vyhledávání.*“³⁰ Maďarsko, které je nám klimaticky blíže, a to jak po stránce jeho polohy tak i právního systému, volí obdobný přístup jako Kanada, avšak s mírnou obměnou, kdy jsou kompetence svěřeny patentovému úřadu. Dánská právní úprava oproti dvěma již zmíněným k problematice přistupuje ve smyslu tzv. „*rozšířené kolektivní správy. Ministerstvo kultury udělí příslušnému kolektivnímu správci oprávnění k výkonu rozšířené kolektivní správy osiřelých děl pouze za předpokladu, že tento kolektivní správce zastupuje podstatnou většinou nositelů práv v daném oboru.*“³¹ V rámci České republiky a jejího právního prostředí bude tato licenční pravomoc v pomyslných rukou kolektivního správce. „*Vlastním smyslem institutu osiřelých děl je především usnadnit digitalizaci, indexaci a katalogizaci těchto děl ve veřejném zájmu*“³²

Další změnou, která bude přinesena implementací výše zmiňovaných směrnic bude prodloužení doby ochrany výkonných umělců ve smyslu ochrany majetkové roviny autorských práv z 50 na 70 let. Ačkoli by se mohlo zdát, že poskytovaná ochrana byla stále co do délky svého trvání kratší než u autorů všeobecně, není tomu tak, neboť délka trvání se počítá od prvního zveřejnění takového uměleckého počínu, tj. pokud dojde ke zveřejnění v 69. roce po vytvoření uměleckého díla, počítá se doba trvání – celých 70 let – od tohoto zveřejnění, tzn. doba ochrany může dosáhnout délky 140 let.

Nově je konstruována metoda stanovování „*náhrady škody, výše bezdůvodného obohacení a přiměřeného zadostiučinění: Žalobci mají nově získat právo požádat soud o stanovení všech uvedených „kompenzací“ jednotnou paušální částkou.*“³³

³⁰ JUDr. MALÁ, ŽIKOVSKÁ, Petra. Mgr. FALADOVÁ Adéla, Problematika osiřelých děl. IN KRÍŽ, Jan. a kol., Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových., Praha : Univerzita Karlova v Praze., Právnická fakulta., 2010., 43s., ISBN 978-80-87146-41-5

³¹ JUDr. MALÁ, ŽIKOVSKÁ, Petra. Mgr. FALADOVÁ Adéla, Problematika osiřelých děl. IN KRÍŽ, Jan. a kol., Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových., Praha : Univerzita Karlova v Praze., Právnická fakulta., 2010., 45s., ISBN 978-80-87146-41-5

³² Mgr. DAVID, Ivan. Návrh novely autorského zákona, dostupné online <www.epravo.cz/top/clanky/navrh-novely-autorskeho-zakona-88828.html >

³³ Mgr. DAVID, Ivan. Návrh novely autorského zákona, dostupné online <www.epravo.cz/top/clanky/navrh-novely-autorskeho-zakona-88828.html >

Velmi zajímavým a novým institutem bude zákaz pro osobu vlastníci nosič, resp. hmotný substrát díla chráněného autorským zákonem, využít ius abutendi vůči tomuto nosiči, a to za předpokladu, že by ke zničení došlo dehonestujícím způsobem. Upřímně musím konstatovat, že se mi toto ustanovení zdá být neaplikovatelným, neboť je otázkou, jestli jej bude možno reálně využít a fortiori, jak prokazovat dehonestaci nosiče informace. Jistě by takovým případem bylo například do moderní doby zasazené jednání bratra Matěje Antonína Koniáše, který páčil veřejně literární díla - knihy, avšak v současnosti si nedovedu takové jednání představit.

Novelizace tak přinese mnoho nikolivě bagatelních změn, neboť zavede nové juristické instituty a prodlouží délku ochrany určitých subjektů a děl. Je ovšem pravdou, že předmětná novela je prozatím v připomínkovém řízení a je tudíž velmi pravděpodobné, že ještě před momentem, než se stane součástí právního řádu České republiky, dozná poměrně velkých změn.

2.2 Duševní vlastnictví & Nehmotný statek

Duševní vlastnictví jako pojem označuje jednak velmi širokou skupinu, kterou můžeme nadřadit pojmu autorského práva v nejširším smyslu a nejen jemu, jelikož je nutno zohlednit i práva k průmyslovému vlastnictví a další práva směřující k nehmotným statkům. Jedná se o synonymní pojem k termínu intellectual property. Za druhé tento pojem může označovat abstraktní vazbu mezi tvůrcem a výslednou imateriální hodnotou – nehmotným statkem.

Nehmotný statek naproti tomu je konkrétní „*zvláštní typ předmětu právních vztahů, který má nehmotnou povahu a má určitou hodnotu*“³⁴. Dle tohoto je tak nutno splnit kumulativně dvě podmínky, kdy první z nich je předpoklad existence objektu nehmotné povahy a druhou podmínkou je jeho hodnota. Avšak premisu hodnoty objektu je nutno chápat extenzivně, neboť se nemůže jednat pouze a jenom o hodnotu vyjádřenou v penězích, ale také o hodnotu, kterou předmět vyjadřuje, jak subjektivně pro jeho tvůrce, tak objektivně pro celou společnost.

³⁴ Hendrych, D. a kol. Právní slovník, Praha 2009. Dostupné z www.beckonline.cz

2.3 Autor, autorské dílo a vztahy související

2.3.1 Autor a legální domněnka autorství

Autorem z pohledu české právní úpravy může být pouze osoba fyzická, která dílo vytvořila, a je tak stanoveno i §5 AutZ. Tato negace možnosti být autorem pro osobu imaginární je logická, neboť právnické osobě nemůžeme přisuzovat schopnost vytvářet imateriální hodnoty, které mají být výsledkem jedinečné tvůrčí činnosti. Prof. Telec toto dále konkretizuje, když konstatuje, že autorství k dílu nemůže vzniknout při činnosti organizační, technické, odborné, mechanické a podobné. „*Právně filosoficky vychází české autorské právo z přirozenoprávního východiska absolutní ontologické jednoty duševního výtvoru a osobnosti jeho tvůrce.*“³⁵. Pojmově se ovšem nelze spokojit pouze s exempcí osob právnických (u kterých již z povahy věci absentuje schopnost tvůrčí činnosti), ale je také nutno podotknout, že autorem nemůže být ani zvíře, i když například primát může vytvořit jedinečné dílo, které bude výsledkem jeho tvůrčí činnosti (zde zřejmě tvůrčí složka existuje) a bude vyjádřeno v objektivně vnímatelné podobě, není možno tohoto primáta z hlediska zákona považovat za autora.

Je zde ovšem třeba zmínit skutečnost, že k vytvoření díla v autorskoprávním smyslu nemusí být osoba plně způsobilá k právním úkonům, resp. se může jednat i o osobu, která k právním úkonům způsobilá není. K tomuto faktu lze ovšem dojít i z druhé strany, tj. i když bychom uvažovali osobu plně způsobilou k právním úkonům a tato osoba se rozhodne vytvořit autorské dílo, nemusí se jí toto povést, neboť její výtvor nemusí naplnit znaky pro autorské dílo předpokládané, avšak stejná osoba plně způsobilá může mimovolní činností vytvořit úžasnou sochu nebo rytinu, která již autorským dílem bude. K vytvoření díla tak plně postačuje pouhá právní subjektivita, a způsobilost k právním úkonům nutná není, tzn. vytvoření díla je právní skutečností, a nikolivě právním úkonem.

Dalším relevantním pojmem je i zákonná domněnka autorství, která má zejména důkazní význam. Předně je ovšem namístě diferencovat domněnku od právní fikce. Fikce je stav, který je konstruován uměle, avšak právní řád s ní spojuje právní následky. Domněnka naproti tomu je druhem právní skutečnosti,

³⁵ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2007 91s. ISBN 978-80-7179-608-4

kteřá je presumovaná.³⁶ Obecně je tak předpokládáno, že určitá skutečnost existuje, pokud nenastane jiná právní skutečnost. Z hlediska doktrinálního domněnky dělíme na vyvratitelné (tzn. je umožněno předložit důkaz opaku) a nevyvratitelné.

Zákonná domněnka autorství, zakotvena právě v § 6 AutZ, je domněnkou vyvratitelnou, tj. je možno tuto negovat důkazem opaku. Konstrukce této právní skutečnosti je založena na situaci, že za autora je považována fyzická osoba, jejíž pravé jméno je obvyklým způsobem uvedeno na díle nebo je u díla uvedeno v rejstříku předmětů ochrany vedeném příslušným kolektivním správcem.³⁷ Tímto ovšem nemůže být dotčeno právo autora vystupovat a osobovat si autorství pod jeho pseudonymem. Toto ustanovení se nevztahuje pouze na autora, ale zákon domněnku připouští i v pozici výkonného umělce k uměleckému výkonu (§74 AutZ), výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu (§ 78) a rozhlasového a televizního vysilatele k jeho vysílání (§ 86).

2.3.2 Autorské dílo, jeho vznik a obsah

„Dílem autorským je třeba rozumět takové dílo, které je právem toho kterého státu považováno za předmět autorského práva, tj. dílo, jehož právní status vyjímá zákonodárce z režimu obecné právní úpravy a podřizuje jej režimu úpravy speciální – autorskoprávní (většinou se zachováním subsidiární platnosti úpravy obecné)“³⁸. V českém právním prostředí je ex lege vymezen pojem autorského díla §2 AutZ. Toto ustanovení vymezuje autorské dílo, jak v pozitivním smyslu, tak i ve smyslu negativním. Odstavec 1 dotčeného ustanovení obsahuje tzv. generální klauzuli, která je založena na čl.2 odst. 1 Bernské úmluvy. Účelem této klauzule je extrahovat základní pojmové znaky autorského díla, které jsou celkem tři a musí být splněny kumulativně. Prvotně se musí jednat o dílo umělecké nebo vědecké, dále musí být vznikuvší počín jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a třetím znakem je nutnost vyjádření v jakékoli objektivně vnímatelné podobě. Důležitou notickou je taktéž skutečnost, že nezáleží na době trvání vyjádření v objektivně vnímatelné podobě. Pokud

³⁶ Hendrych, D. a kol. Právnícký slovník, Praha 2009. Dostupné z www.beckonline.cz

³⁷ ust. § 6 z.č. 121/2000 Sb. O právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů

³⁸ Michal Šalamoun. Ochrana názvů, postav a příběhů uměleckých děl, 1. Vydání, Praha 2003 9s. ISBN 80-7179-793-6

uvedená trojice znaků nebude naplněna současně, není možno hovořit o autorském dílu.

AutZ obsahuje samozřejmě také demonstrativní výčet typů děl, které mohou aspirovat na označení díla autorského. Příkladem výčtu je patrna z dikce §2 odst. 1 věty druhé, kde je zákonodárcem záměrně užit výrazu „zejména“, otevírá se tudíž možnost podřadit sem i další neuvedené alternativy. Za dílo je taktéž při splnění exaktních podmínek považován i počítačový program nebo fotografie a sui generis stojí taktéž databáze, která je pak ve svém důsledku považována za dílo souborné. Poslední tři jmenované můžeme označit za tzv. díla fiktivní, kdy jejich fiktivnost spočívá v propůjčení, resp. přiznání autorskoprávní ochrany jako dílům autorským.

Je také namístě specifikovat, kdy autorské právo vlastně vzniká. Luxta legem se tak stane okamžikem, kdy je dílo vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě, kdy přesně toto znění je obsahem § 9 odst. 1 AutZ. Vznik autorského díla není vázán trvalostí objektivně vnímatelné podoby, je tedy lhostejné, zda je dílo vyjádřeno stovky let, jeden rok nebo klidně i jednu vteřinu. Pokud je tedy vytvořena věc, která samotné dílo vyjadřuje, a následně je tato věc např. zničena (spálení knihy, rozbití sochy), je toto k trvání autorských práv naprosto irelevantní. Dictum obiter není také nutné, aby bylo samotné dílo dalším člověku zpřístupněno a jak z výše uvedeného také plyne, není obligatorně požadováno, aby bylo dílo hmotně fixováno.

Zvláštním a zákonem aprobovaným případem vzniku autorství je § 63 odst. 1 AutZ, který stanovuje, že autorem audiovizuálního díla je jeho režisér.

Pokud jde o samotný obsah autorského práva, tak tento je legálně vymezen § 10 AutZ, který uvádí, že právo autorské zahrnuje výlučná práva osobnostní a výlučná práva majetková. Osobnostní substance je charakteristická tím, že se jedná o složku bezpodmínečně spjatou s osobou autora, není ji tedy možno jakkoli zcizit, nelze se této vzdát a post mortem zanikají. Zástupně je pro tuto složku užíváno pojmu morální substance. Naproti tomu pro majetkově právní složku je charakteristická její funkce spíše ekonomická a hospodářská. V této rovině je tak možno s dílem více méně neomezeně disponovat, vždy ovšem s přihlédnutím k osobnostní složce a legálním limitám. Ke konkretizaci obsahů jednotlivých substancí přistupuje AutZ v rovině osobnostně právní taxativním výčtem osobnostních práv v § 11 AutZ a v rovině majetkově právní § 12 a násl. AutZ výčtem pouze demonstrativním, kdy mezi nejdůležitější instituty majetkové

dispozice je právo dílo užít. K majetkové složce je nutno ještě nahlédnout zejména do ustanovení § 26 AutZ, kde jsou uvedena společná ustanovení pro majetková práva.

2.3.3 Práva související s právem autorským

Pojem práv souvisejících s právem autorským nahradil původně užívaný a zavádějící pojem práv příbuzných s právem autorským, kdy za jediná opravdu příbuzná práva právu autorskému je možno považovat pouze práva výkonného umělce k jeho uměleckému výkonu „*Ze všech práv souvisejících s právem autorským pouze práva výkonného umělce jako jediná zahrnují tvůrčí činnost a obsahují jak práva majetková, tak i osobnostní.*“³⁹

Celkově je tedy skupina práv souvisejících s právem autorským tvořena šesti podskupinami a jejich celkový výčet lze dohledat v § 1 písm. b) AutZ. Jedná se o „1. práva výkonného umělce k jeho uměleckému výkonu, 2. právo výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu, 3. právo výrobce zvukově obrazového záznamu k jeho záznamu, 4. právo rozhlasového nebo televizního vysílatele k jeho vysílání, 5. právo zveřejnitel k dosud nezveřejněnému dílu, k němuž uplynula doba trvání majetkových práv, a 6. právo nakladatele na odměnu v souvislosti se zhotovením rozmnoženiny jím vydaného díla pro osobní potřebu.“

Tato skupina (s výjimkou práv výkonného umělce) staví na režimu ochrany investice, při které dochází ke konstituování a „*zpřístupňování těchto nehmotných statků*“⁴⁰. Je tak možno s nimi volně disponovat, neboť u těchto děl absentuje osobnostní složka, což ve svém důsledku znamená, že vlastnické právo vůči těmto může svědčit, jak fyzické, tak i právnické osobě.

³⁹ DIBLÍK, Jan; VEIT, François. Media law and intellectual property law in the Czech Republic, Praha: Linde, 2012. 169s. ISBN 978-80-7201-863-5

⁴⁰ DIBLÍK, Jan; VEIT, François. Media law and intellectual property law in the Czech Republic, Praha: Linde, 2012. 169s. ISBN 978-80-7201-863-5

2.4 Užití contra volné užití

2.4.1 Užití

Užitím se rozumí „jednání, jímž se zprostředkuje smyslové vnímání díla, včetně rozmnožování“⁴¹. Jako právní institut je upraven § 12 AutZ a je logicky zařazen pod práva majetková. Odstavec první tohoto ustanovení vymezuje obecně tři situace, které mohou při užití díla nastat.

První takovou situací je případ, kdy dílo užívá sám autor, samozřejmě jej může užívat v podobě původní, změněné, upravené nebo jej spojit s jiným dílem. Druhou alternativou je situace, kdy autor uděluje jiné osobě formou kontraktu – licenční smlouvou oprávnění dílo užit. Licenční smlouvou nedojde k zániku práva autora k dílu, jedná se pouze o situaci, kdy autor je povinen strpět zásah do svého majetkového práva jinou individuálně určenou osobou. Poslední z peripetií je stav, kdy třetí osoba může užit dílo bez toho, aniž by autor této osobě poskytl licenci, jedná se například o volné užití a zákonné licence.

§12 odst. 4 AutZ dále demonstrativně vymezuje, co je za užití ex lege zejména považováno. Zákon výslovně vztahuje užití, jak na samotný originál díla, tak na jeho rozmnoženinu ve smyslu rozmnožování, rozšiřování, půjčování, pronájem, vystavování a sdělování díla veřejnosti (přenos živý i ze záznamu, vysílání televizí nebo rozhlasem i samotné rozhlasové a televizní vysílání jako celek.)

2.4.2 Three step test

Three step test, nebo tj., při dodržení brněnského úzu předkladu test tříkrokový, je institutem resp. obecnou zásadou, „*kteřou obsahuje Bernská úmluva, tak Dohoda TRIPS, pokud jde o výjimky z výlučného autorského práva.*“⁴² Ve svém základu se jedná o výkladové pravidlo, které je vztahováno ke všem případům volného užití a také na zákonné licence. Jedná se o legální

⁴¹ HOLCOVÁ, Irena IN HOLCOVÁ, Irena. KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. VOBORNÍK, Martin. Ochrana autorských práv, Olomouc 2005, 21s. ISBN 80-244-0960-7

⁴² Helena Chaloupková, Petr Holý Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související, 3. vydání, Praha 2007, 45s., ISBN 978-80-7179-586-5

ověření, kdy a za jakých podmínek může být dílo užito volně nebo prostřednictvím tzv. zákonné licence. Tato regulace je obsahem §29 AutZ, kdy, jak již samotný název napovídá, musí být kumulativně splněny tři předpoklady:

- Musí se jednat pouze o zvláštní případy stanovené AutZ
- Nesmí být takové užití díla v rozporu s běžným způsobem užití
- Nesmí být nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora

Pouze po splnění výše uvedených podmínek je možno uvažovat o zvláštním režimu, který se ve vztahu k užití díla nabízí, avšak ani po splnění těchto premis nejsou vzniknuvší oprávnění bezbřehá a při jejich výkladu musí být postupováno velmi opatrně a restriktivně.

2.4.3 Volné užití

Volné užití je právním institutem, který fyzické osobě umožňuje užít určité druhy autorských děl pouze a jenom pro osobní potřebu, kdy účelem tohoto nesmí být dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu. Tento druh užití pak není považován za užití ve smyslu § 12 AutZ, avšak je možno k němu přistoupit nejprve až po jeho pozitivním ověření prostřednictvím three step test(u).

Avšak toto volné užití má své hranice, neboť možnost dílo volně užít není bezlimitní, a tudíž takto nemůže být užito počítačového programu, elektronické databáze a dále se není možno na tento institut odkazovat v případech užití architektonických děl stavbou a pořízení záznamu audiovizuálního díla ze záznamu nebo jeho přenosu.

Pokud jde o výše zmíněný pojem osobní potřeby, je nutno jej chápat nikoli jen ve smyslu, kdy pouze individuálně určená osoba může ve své samotě volně užít dílo a při jeho volném užívání by byla povinna se stranit dalším osobám, „*užitím díla v rámci soukromí lze, s ohledem na rozumné uspořádání právních poměrů chápat užití v rámci domácnosti zhotovitele rozmnoženiny, jakož i v rámci okruhu osob jemu blízkých*“⁴³. Pro výklad pojmu jako je domácnost a osoby blízké je nutno nahlédnout do ObčZ, konkrétně do § 115 a § 116, kdy domácnost je ex lege tvořena fyzickými osobami, které spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby, a osobami blízkými jsou dle výše zmíněného § 116

⁴³ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2007 345s. ISBN 978-80-7179-608-4

„příbuzní v řadě přímé, sourozenci, manžel, partner a jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby navzájem blízké, jestliže by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní.“ Připadá tak v úvahu zahrnout do těchto struktur i vztahy družské, ale taktéž vztahy mezi blízkými přáteli, neboť vágní pojem subjektivního charakteru (důvodně pociťovat jako újmu vlastní) tento výklad podněcuje.

Další uváděnou hodnotou je tzv. hospodářský nebo obchodní prospěch. Je samozřejmé, že nemůže být v rámci volného užití dosaženo finančního zisku, tj. nelze jakkoli např. rozmnoženinu autorského díla prodat. Je ovšem pravdou, že zákon neuzivá pojmu finančního prospěchu, ale prospěchu hospodářského nebo obchodního, kdy „*přímým nebo nepřímým hospodářským nebo obchodním prospěchem se rozumí jakýkoli prospěch jdoucí nad rámec osobní potřeby fyzické osoby, tzn. potřeby této osoby samotné a jejích blízkých (členů její rodiny a osobních přátel)*“⁴⁴. Je nutno tedy pojem hospodářského nebo obchodní prospěchu hodnotit jako situaci, kdy se majetek osoby odlišné od autora, která poskytuje autorské dílo nebo jeho rozmnoženinu, nezmenší „*ačkoli by se tak v případě nevykonání výlučného autorského práva stalo.*“⁴⁵. Ve svém důsledku je tak zahrnuto i plnění v naturáliích, jiné služby nebo i také tzv. prominutí dluhu. Nelze tedy uvažovat pouze a jenom prospěch finanční.

2.4.4 Neoprávněné užití autorského díla

Neoprávněným užitím autorského díla je rozuměno zejména užití bez příslušných oprávnění udělovaných autorem, ale také je nutno uvažovat situace, kdy bude vykonáváno právo nad rámec volného užití nebo nad rámec zákonných licencí. Pojem neoprávněného užití díla tak zaštiťuje nepřeberné množství situací, které jsou s rozvojem internetu, sociálních sítí a dalších vymožeností stále, bohužel běžnější. K samotným negativním jevům a odpovědnosti jednotlivých subjektů v internetovém prostředí je ovšem výklad podán v části zvláštní této diplomové práce.

⁴⁴ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2007 202s. ISBN 978-80-7179-608-4

⁴⁵ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2007 202s. ISBN 978-80-7179-608-4

2.5 Pro futuro

Dle mého názoru je taktéž nutné vymezit stav, který z hlediska platného a účinného práva nastane od 1.1.2014, tj. s účinností Nového občanského zákoníku (dále jen NOZ) ve vztahu k autorskému právu. Neboť problematickou se může zdát situace, kdy NOZ nově konstituuje (spíše však restauruje) skupinu věcí v právním smyslu nehmotných, kdy nehmotnou věcí rozumí práva, jejichž povah, a to připouští, a jiné věci bez hmotné podstaty.

Na tento nadcházející stav se názory právní veřejnosti výrazně liší, a proto si dovolím uvést dva hlavní opoziční směry, které v daném případě přicházejí v úvahu.

Prvním z těchto směrů jsou názory, které publikoval prof. Telec⁴⁶ a JUDr. Pavel Tůma⁴⁷ ve svých článcích. Podle názoru JUDr. Pavla Tůmy Ph.D. LL.M., který publikoval ve svém článku nazvaném K problematice převoditelnosti autorských práv, se na koncepci autorského práva úprava zavedená Novým občanským zákoníkem nikterak neprojeví. Ačkoli se mnozí opačné odborné názory, které varují před koncepční změnou, která nastane s účinností NOZ, zejména ve vztahu k restaurované skupině věcí v právním smyslu nehmotných, JUDr. Tůma uvádí velmi pevné stanovisko, jemuž je příkloněn i Prof. Telec, které většinu pochybností jistě rozptýlí. Základem je stav, kdy nemůže být autorské právo, a to včetně majetkové substance, považováno za věc v právním smyslu nehmotnou. „*Věcmi v právním smyslu proto nejsou výtvoři, jakožto osobní povahy, tzn. autorská díla umělecká nebo vědecká, umělecké výkony, designy, vynálezy nebo jiná technická řešení, jež vyplývají z lidské tvorby. Je to dáno tím, že majetková práva se sice týkají též výtvořů, avšak vedle majetkových práv se výtvořů týkají též práva osobnostní, která jsou pro jejich pojetí významná. Nebylo-li by osobnosti tvůrce, nebylo by ani vnějšího projevu jeho jedinečné osobnosti.*“⁴⁸ Z tohoto důvodu tak nemohou být autorská díla dále považována za věc v právním smyslu, a to ani ve smyslu nehmotném. Toto stanovisko podporuje také odkazem na § 9 odst. 2 NOZ, který uvádí, že *Soukromá práva a povinnosti osobní a majetkové povahy se řídí občanským zákoníkem v tom rozsahu, v jakém*

⁴⁶ Prof. JUDr., TELEC, Ivo, CSc., Duševní vlastnictví a jeho vliv na věc v právním smyslu. Olomouc, Brno : Právní rozhledy., č.12/2011. 444s. Dostupné z [www.beckonline.cz]

⁴⁷ JUDr. TŮMA, Pavel, Ph.D., LL.M., K problematice převoditelnosti majetkových autorských práv. Praha : BULLETIN ADVOKACIE., č.4/2012. 64s.

⁴⁸ Prof. JUDr., TELEC, Ivo, CSc., Duševní vlastnictví a jeho vliv na věc v právním smyslu. Olomouc, Brno : Právní rozhledy., č.12/2011. 444s. Dostupné z [www.beckonline.cz]

je neupravují jiné právní předpisy, kdy v průhledu poukazuje na AutZ, zejména na § 26 AutZ, jelikož tento povahu subjektivních autorských práv vymezuje speciálně ve smyslu zásady *lex specialis derogat legi generali*.

Další část odborné veřejnosti ovšem zastává názor opačný. Tento je možno podpořit i samotnou textací důvodové zprávy k NOZ, která uvádí, že „*Návrh právní úpravy věcí vychází, shodně s věcným záměrem občanského zákoníku, koncepčně z předválečného vládního návrhu československého občanského zákoníku z roku 1937 s přihlédnutím k některým novějším zahraničním úpravám*“⁴⁹ Občanský zákoník z roku 1937 totiž subsumoval majetková autorská práva pod pojem věci v právním smyslu nehmotné, ačkoli toto JUDr. Tůma vykládá velmi restriktivně, když uvádí, že z „*tohoto nelze bez dalšího činit žádné závěry k současné či připravované právní úpravě*“⁵⁰, myšleno ve vztahu k NOZ. Nejsm si tímto jistý, neboť jestliže dle samotných tvůrců Nového občanského zákoníku vedou kořeny NOZ právě k občanskému zákoníku z roku 1937, je nutno tento jednoznačně výkladově brát v potaz. JUDr. Tůma dále uvádí, že úprava autorského práva (autorských majetkových práv) v letech kolem roku 1937 vycházela z odlišného pojetí, kterým bylo připuštěno translativního převodu, nejednalo se tedy o *res extra commercium*, ale obchodovatelnost majetkových autorských práv byla připuštěna. Dnes dle JUDr. Tůmy toto AutZ jednoznačně nepřipouští. Jakožto protiargument ke stanovisku JUDr. Tůmy ovšem může být i fakt, kdy bude primárně užito principu *lex posterior derogat priori*, kdy současně s tímto je nutno také argumentovat, že ve své podstatě se nejedná o pouhou změnu občanského zákoníku v tom nejobecnějším smyslu, ale tento proces je kvalifikován široce jako „rekodifikace soukromého práva“, kdy autorské právo je jednoznačně součástí soukromoprávního celku.

Pokud bude abstrahováno od samotné problematiky hmotných a nehmotných věcí a budeme se zaměřovat na textaci konkrétních ustanovení, ani tato část se nejeví neproblematickou. NOZ, jakožto budoucí generální soukromoprávní kodex, bude upravovat nepřeborné množství situací, kdy je do něj vtělena i úprava týkající se licenční smlouvy, spolu se speciálními ustanoveními pro licenci autorskoprávní a další. Pokud tedy nahlédneme

⁴⁹ Prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš. IN Prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš a kolektiv. Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. Praha : Nakladatelství Sagit a.s., 2012, 223s. ISBN 978-80-7208-922-2

⁵⁰ JUDr. TŮMA, Pavel, Ph.D., LL.M., K problematice převoditelnosti majetkových autorských práv. Praha : BULLETIN ADVOKACIE., č.4/2012. 69s.

do ustanovení § 2 371 (NOZ), které je speciálním vůči § 2 358 (kde je upravena licenční smlouva obecně), je zde (§ 2 371 NOZ) stanoveno: „*Smlouvou autor poskytuje nabyvateli oprávnění k výkonu práva autorské dílo užít v původní nebo zpracované či jinak změněné podobě, a to určitým způsobem nebo všemi způsoby užití, v rozsahu omezeném nebo neomezeném.*“ Je velmi zvláštní, že z předmětného ustanovení vypadla teze týkající se odměny náležející autorovi, tak jak upravuje aktuálně platný a účinný AutZ. Je sice pravdou že NOZ v § 2 374 zřejmě mlčky předpokládá určení odměny smluvně, avšak toto váže na ujednání závislé na výnosech z využití licence. Je samozřejmě možné namítnout, že § 2 358 NOZ o odměně v obecné rovině hovoří, ale o této hovoří v rámci definice licenční smlouvy, kdy speciální definicí licenční smlouvy je až § 2 371 NOZ, a toto ustanovení je označeno za ustanovení základní. Je tedy otázkou, zda nelze z hlediska autorskoprávní licence a priori předpokládat, že tato je konstruována primárně jako bezúplatná, neboť od aktuálně platné a účinné definice v AutZ NOZ ustoupil co do esenciálního určení odměny.

Dalším konfliktním ustanovením je § 2 375 NOZ, který *expressis verbis* uvádí ve svém prvním odstavci: „*Označení autora smí nabyvatel upravit a změnit, jen bylo-li to ujednáno*“. Pokud tuto textaci srovnáme s § 51⁵¹ AutZ, můžeme se při prvním náhledu mylně domnívat, že tyto právní normy se co do výsledku neliší, avšak, dle mého názoru je velmi kontraproduktivním, když jednou ze základních funkcí autorskoprávního prostředí je osobu autora chránit, a namísto toho NOZ zakládá výslovné právo nabyvatele. AutZ totiž nezakládá právo nabyvatele licence požadovat změnu označení autora, ale pouze konstituuje právo autora rozhodnout a *ex contractu* se zavázat k určitým odchylkám. Použití slovesa „smí“ ve spojení „nabyvatel smí“ v NOZ namísto aktuálně platného a účinného verba „nesmí“ ve spojení „nabyvatel nesmí“ je, dle mého názoru velmi nešťastným a je otázkou zda již takováto textace není zásahem do autorových práv.

Ačkoli je tedy neúčelně sdělovacími prostředky NOZ glorifikován a je označován za pokrokový soukromoprávní kodex, domnívám se, že v oblasti autorskoprávní přinese mnohé peripetie. Je také pravdou, že Nový občanský zákoník nikterak nereflektuje aktuální a palčivou problematiku, týkající se

⁵¹ Nabyvatel nesmí upravit či jinak měnit dílo, jeho název nebo označení autora, ledaže bylo sjednáno jinak..

internetu a on-line prostředí všeobecně, a to ani v rovině obecné, kde by upravoval zvláštní režimy smluv a právního jednání subjektů on-line.

NOZ samotný sice nikterak neruší AutZ zákon ad hoc, nýbrž „pouze“ vypreparuje část týkající se licenční smlouvy a tu zapracovává do svých ustanovení, tudíž, AutZ bude stále existovat. Je ovšem otázkou, zda AutZ bude ve svém důsledku plně kompatibilním právě s Novým občanským zákoníkem, a jestli nebude nutné provést další, a nikoliv kosmetické úpravy. Je také otázkou, jak budou k problematice autorských práv přistupovat obecné soudy a jak budou v konkrétních situacích judikovat.

Osobně se domnívám, že opravdu není možno podřadit autorské majetkové právo pod věc v právním smyslu nehmotnou, a souhlasím tak z větší části právě s JUDr. Tůmou a samozřejmě prof. Telcem, avšak nejsem si úplně jistý, zda není možné použít podpůrně k výkladu právě právní předpisy, ze kterých NOZ ideologicky vychází, a zda od těchto předpisů obecné soudy opravdu odhlédnou a budou nově tvořit, separovat a řešit konkrétní otázky.

3. Autorské právo a internet

3.1 Relativní anonymita internetu a jeho pojem

Počátky internetu, dnes chápaného jako celosvětový informační fenomén, můžeme bezpochyby hledat v 70. letech minulého století, kdy byl používán jako komunikační armádní prostředek. K oproštění se od vojenských složek a umožnění jeho užívání civilní sféře došlo až později, a to v důsledku užití tohoto komunikačního prostředku akademickou půdou. K velkému rozmachu dochází od 90. let minulého století a dále pak na přelomu druhého a třetího tisíciletí začal internet působit a ovlivňovat celou společnost v nekontrolovatelném rozsahu. Dnes je tedy *„internet tou nejkompexnější formou média, schopnou v závislosti na typu přenášených dat prezentovat informace rozmanitými způsoby.“*⁵² *„Internet je tvořen množinou komunikačních (počítačových) sítí s definovanými pravidly propojení dílčích sítí a pravidly, která specifikují způsob komunikace jednotlivých prvků sítí“*⁵³. Ne zřídka kdy je také označován jako síť sítí.

Z hlediska uživatelů toho prostředí je internet převážně chápán jako forma zábavy a skladiště dat a informací. Uživatelé (kdy se v této souvislosti jedná zejména o fyzické osoby – nepodnikající - spotřebitele) se ovšem mylně domnívají, že jejich jednání není nikterak možné individualizovat a vztáhnout ke konkrétní osobě , a to zejména ve vztahu k odpovědnosti. Tato anonymita je ovšem pouze a jenom relativní, neboť každé jednání zanechá určitou stopu, nebo otisk , a to i ve smyslu elektronickém. Internetové prostředí také svádí k uvádění různých osobních a citlivých údajů o vlastní osobě, ale i o osobách odlišných (rodina, přátelé atp.), kdy tyto mohou být různým způsobem zneužity.

Celkově je možno o anonymitě internetu hovořit i v rovině spíše negativní, tj. jedná se o médium, které samo o sobě svádí k rizikovému chování subjektů na něm se pohybujících. K takovému rizikovému chování dochází nejen v autorskoprávní rovině, ale taktéž v rovině poskytování informací, urážek na cti (například diskuze pod zpravodajskými informacemi), rovině osobních údajů atp. Bohužel, k takovému stavu dochází zejména z důvodu nedostatečné informovanosti a vzdělanosti veřejnosti. Dovolím si tvrdit, že by bylo velmi

⁵² DIBLÍK, Jan; VEIT, François. Media law and intellectual property law in the Czech Republic, Praha: Linde, 2012. 73s. ISBN 978-80-7201-863-5

⁵³ GÁLA, Libor; POUR, Jan; TOMAN, Prokop. Podniková informatika. Praha : Grada Publishing, 2006. 286s. ISBN 80-247-1278-4

prospěšným, aby již v rámci výuky na základních školách, zejména v posledních ročnících, bylo žákům předkládáno a vysvětlováno, že internet není prostředím, kam pomyslná ruka zákona nedosáhne. Toto tvrzení ovšem nelze chápat ve smyslu zastrašování a mystifikování žáků základních a středních škol, byť se domnívám, že by tomu tak na spoustě vzdělávacích institucí bylo, ale spíše se věnovat, například v rámci hodin občanské výchovy a následně pak při základech společenských věd, výkladu různých situací, které mohou na internetu nastat a provázat takovou výuku i s autorským právem. Dle mého názoru by takový přístup mohl být prvním krokem k opravdu svobodnému internetu bez nelegálního a protizákonného chování a fortiori výhledově i bez neoprávněného užívání autorských děl v rámci tohoto média.

3.1.1 Právní režim internetu a zásada teritoriality

Vyslovit neotřesitelné stanovisko ve věci právního režimu a postavení internetu není nikterak jednoduchým úkolem, neboť internet jako takový v podstatě neexistuje a nemůže tak být považován ani za subjekt nebo objekt práva, neboť subjektem práva jsou dle ObčZ pouze fyzické osoby, právnické osoby a stát. Internet očividně nelze zařadit pod jakoukoli z těchto skupin. Za subjekt práva tak lze z hlediska internetu považovat pouze osoby, které v jeho rámci fungují, avšak ani v tomto případě ne u všech případů.

Není také možné dohledat žádného vlastníka internetu, neboť takový, samozřejmě, také nemůže existovat. „*Ani jednotlivé orgány internetu (např. Internet Society) nejsou představiteli internetu jako celku a nemohou tak nabývat práv a zavazovat se jeho jménem.*“⁵⁴ Celkově tak aplikace autorskoprávních norem v prostředí internetu prakticky přináší velké množství otázek, které jsou velmi nejasné a sporné, jelikož internet je velmi globálním prostředkem. Tyto peripetie jsou dány zejména stavem, kdy právní úpravy jednotlivých států jsou rozdílné. Z hlediska autorskoprávního se vychází z tzv. principu teritoriality, který není nijak obtížný k vysvětlení. Jedná se o princip územní působnosti, tj. zjednodušeně: použije se práva země, na které je daná služba poskytována nebo

⁵⁴ ČERNÝ, Miroslav. Internet – elektronický ekvivalent divokého západu [online]. Publikováno 13.5.2002 [citováno 19.7.2012]. Dostupné z: <<http://www.epravo.cz/clanky-a-komentare/internet-elektronicky-ekvivalent-divokeho-zapadu-16800.html?mail>>

také, kde má poskytovatel služby své sídlo⁵⁵. Avšak pustá je teorie, zelený strom života, kdy autorské právo on-line výrazně přesahuje hranice jednotlivých států, tudíž i jejich režim je potom velmi složitý, z čehož plynou i problémy stran uzavírání smluv, a to včetně licenčních, o čemž si dovolím zmínit se dále.

3.1.2 World Wide Web

World wide web, tj. www (dále jen www nebo web), je jednou ze základních služeb, sloužících k prezentaci informací, a to včetně autorských děl, které právě internet poskytuje, kdy je možno říci, že spolu s e-mailem se jedná o jednu ze služeb nejdůležitějších.

„World wide web, což je překládáno také jako „celosvětová pavučina“, je informační služba vytvořená v prostředí internetu na bázi počítačových serverů ukazujících jeden ke druhému s využitím tzv. hypertextových odkazů, podpory multimédií a různých služeb“⁵⁶. Jestliže tedy nemůžeme exaktně určit právní režim internetu, jakým způsobem bude určen právní režim www prezentací? Právní režim samotný je dán, jak ex lege (vztahy vzniknuvší na základě AutZ, trestního zákoníku, zákona o některých služných informačních společnostech apod – o tomto viz dále.), tak i ex contractu, kdy se bude jednat o vztahy mezi majitelem serveru, který se zavazuje poskytnout úložný prostor, dále pak majitelem domény a „autory děl vystavených na jedné nebo více www stránkách“⁵⁷.

⁵⁵ Takové pojetí je nicméně zpravidla považováno za méně vhodné, neboť by pro poskytovatele bylo jednoduché vyhnout se odpovědnosti tím, že by zaregistroval své sídlo v zemi postrádající účinné soudnictví (viz DIBLÍK, Jan; VEIT, François. Media law and intellectual property law in the Czech Republic, Praha: Linde, 2012. 73s. ISBN 978-80-7201-863-5)

⁵⁶ Mgr. MgA. Adéla Čermáková-Vlčková, prof. Ing. Vladimír Smejkal, CSc. LL.M. Autorská díla v hromadných sdělovacích prostředcích. Praha: Linde Praha a.s.; 2009 119s. ISBN 978-80-7201-744-7

⁵⁷ Mgr. MgA. Adéla Čermáková-Vlčková, prof. Ing. Vladimír Smejkal, CSc. LL.M. Autorská díla v hromadných sdělovacích prostředcích. Praha: Linde Praha a.s.; 2009 119s. ISBN 978-80-7201-744-7

3.2 Dohoda ACTA

Multilaterální dohoda, celým svým názvem Anti-Counterfeiting Trade Agreement (česky Obchodní dohoda proti padělatelství), známá pod zkratkou ACTA, v posledním období velmi citelně zasáhla každodenní události a dostala se tak do povědomí široké veřejnosti, a to jako znamení vši špatnosti.

Skoro denně jsme se prostřednictvím sdělovacích prostředků dozvídali o hrůzách, které čekají běžné spotřebitele při cestě na dovolenou na letištích, hranicích při prohledávání jejich batohů a zavazadel a kontrole obsahů jejich počítačů a podobných zařízení. Ovšem, jak již bývá zvykem, tato informační smršť se z větší části na pravdě nezakládala, je otázkou, zda bylo toto způsobeno absencí hlubších (v některých případech i základních) znalostí a vědomostí na straně žurnalistické obce nebo pouhou touhou po senzaci. Ať tak či tak, ACTA vyvolala takovou vlnu nevole, že díky této nebyla uvedena v život. Co jí ovšem bylo vytýkáno a jaká ustanovení byla označena za „zvíli a tyranii?“.

Pokud jde o samotnou tvorbu ACTA, již tato skutečnost nebyla pro dohodu až tak pozitivní, neboť dohoda vznikala dlouhodobě, tzv. za zavřenými dveřmi v tajnosti, což média také od počátku demonizovala. Probíhaly dohody mezi různými veřejnými i soukromými subjekty, které se k jejímu znění vyjadřovaly.

ACTA ovšem žádným Orwellovským Velkým bratrem být neměla. Dovolím si zmínit několik argumentů z mnoha, které jednoznačně dokládají, že samotné přijetí dohody by žádný velký dopad na vnitrostátní právo nemělo.

Hned v rámci úvodních pasáží je použito termínů jako: berouce, přejíce a hodlající, což jednoznačně nelze označit za jakoukoli kategorickou textaci. Pokud pak budeme postupovat podle jednotlivých ustanovení, tak prvním jistě zajímavým je čl. 6 „*Každá smluvní strana zajistí, aby její právní řád zahrnoval postupy prosazování práv umožňující účinné kroky vůči jakémukoli porušování práv k duševnímu vlastnictví upravených touto dohodou, včetně urychlených nápravných opatření, která by zabránila porušování, a opatření, která mají odrazující účinek vůči dalšímu porušování. Tyto postupy budou uplatňovány způsobem, který vyloučí vytváření překážek legálního obchodu a poskytne ochranu proti jejich zneužití.*“ Toto ustanovení se ovšem ve vztahu k českému

právnímu řádu může jevit nadbytečným, neboť takové systémy a instituty jsou již aktuálně platné, účinné a využívané, a to jak z hlediska správního řízení, tak i řízení soudního (ve smyslu civilním i trestním), přístup k těmto procesům není nijak pro subjekty omezován.

Dalším ustanovením, které je hodné zmínění, je čl. 10⁵⁸. Toto oprávnění není v českém prostředí nikterak nové, velmi často můžeme vidět, jak celní úřad na žádost majitele práva, může nařídít zničení věcí nebo v případě oblečení eventuálně nařídít a směřovat jej pro humanitární účely.

Co ovšem vyvolalo vlnu nevole, byla ustanovení, která měla cenzurovat a omezit činnosti na internetu. Konkretizujme toto nejprve čl. 27 bod 1. *„Každá smluvní strana zajistí, aby její právní řád zahrnoval postupy prosazování práv, v rozsahu stanoveném oddílem 2 (Občanskoprávní prosazování) a 5 (Trestněprávní prosazování), způsobem umožňujícím účinné kroky vůči jakémukoli porušování práv k duševnímu vlastnictví, k němuž dojde v digitálním prostředí, včetně urychlených nápravných opatření, která by zabránila porušování, a opatření, která mají odrazující účinek vůči dalšímu porušování.“* Avšak se domnívám, že tyto instituty jsou taktéž součástí platného a účinného českého práva, kdy trestní zákoník skutkové podstaty trestných činů v této oblasti obsahuje a samozřejmě je umožněn přístup i k civilnímu soudnictví. Avšak nedochází k omezení pouze na předpisy hmotného a procesního práva trestního a občanského, jelikož nejsou jedinými, které danou problematiku odpovědností upravují, např. zákon č. 480/2004 Sb. O některých službách informačních společností, který velmi důkladně vychází ze Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES o některých právních aspektech služeb informačních společností, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (směrnice o elektronickém obchodu).

Dohoda ACTA jednoznačně nemohla dát vzniknout oprávněním orgánům pro bezdůvodné zabavování a kontrolování osobních počítačů a jiných podobných zařízení. Jednoznačně také nemohlo dojít k omezení „svobody internetu“, jak bylo velmi často proklamováno. ACTA si kladla za cíl zdokonalit postupy a přimět signatářské státy k zamyšlení nad důkladnější ochranou práv a zájmů subjektů autorů a dalších, kdy samotné zapracování a promítnutí této mnohostranné

⁵⁸ Alespoň pokud jde o zboží porušující autorská práva a zboží s padělanou ochranou známkou, zajistí každá smluvní strana na žádost nositele práv, aby její soudní orgány měly v občanskoprávním soudním řízení pravomoc nařídít, aby zboží, kterým jsou porušována autorská, bylo s výjimkou mimořádných okolností zničeno.

dohody pak samozřejmě záleželo výhradně na moci legislativní uvnitř České republiky. Jistě by tak nemohlo dojít k šikanoznímu výkonu práva na osobách odlišných od autorů a dalších oprávněných.

ZVLÁŠTNÍ ČÁST

Následující text je záměrně označen jakožto část zvláštní, kdy jejím účelem je rozbor problematiky neoprávněného užití autorských děl na internetu. Tato Zvláštní část je členěna do celkem čtyř kapitol, kdy všechny na sebe systematicky navazují.

První kapitola rozebírá užití a neoprávněné užití autorských děl v různých situacích, a to v reakci na aktuální problematiku. Jsou tak rozebírány situace týkající se blogů, fotografií, on-line rádií, a v neposlední řadě řešena problematika storage serverů jako je například server uložto.cz, kde dochází jednoznačně k masovému užívání autorských děl, kdy majoritní část z těchto užití jsou užití neoprávněná.

Druhá kapitola vymezuje režim volného užití autorského díla ve vztahu k internetu, neboť i tato problematika je hraniční a je otázkou, za jakých podmínek lze opravdu tohoto institutu využít v takto neomezeném prostředí, kterým internet bezesporu je.

Třetí z kapitol, uvažovaná jako pilíř této části diplomové práce, si klade za cíl rozebrat problematiku postihu a odpovědnosti on-line, kdy je nejprve vymezena odpovědnost obecně soukromoprávní ve smyslu zákona č. 40/1964 Sb. Občanský zákoník v platném znění a dále je směřováno ke speciální úpravě obsažené například v Autorském zákoně. Není opomenuta ani odpovědnost a postih veřejnoprávní, a to jak z hlediska malého trestního práva, kterýmžto termínem je možno označit správní trestání, a samozřejmě také ve vztahu k trestnímu právu jako takovému. Speciálně je pak rozebrána odpovědnost poskytovatelů volného prostoru a následně v subkapitole 3.4 je obsažena problematika odpovědnosti jednotlivých subjektů v prostředí internetu.

Čtvrtá kapitola, která je poslední z celé Zvláštní části, obsahuje pohled de lege ferenda, kdy v rámci této je vymezena možnost dalšího směřování a relevantních institutů ve vztahu k autorskoprávnímu prostředí s on-line prvky.

1. Užití a neoprávněné užití autorského díla a různé situace

1.1 Blogy

1.1.1 Blog a jeho význam

Spolu s rozvojem internetu souvisí i problematika tzv. blogů a jejich tvůrců (bloggerů). Záměrně jsem si dovolil nepoužít pro tvůrce blogu označení autor, neboť tyto osoby nemusí nutně tvořit autorská díla, ačkoli tomu tak ve spoustě případů jistě bude.

Blog jako takový je zejména prostředkem pro sdílení názorů, emocí a stavů fyzické osoby, která např. prostřednictvím textu sděluje a poskytuje množství informací širokému spektru adresátů. Tyto, ve většině případů literární počiny, jsou pak přístupné prostřednictvím www, a jsou tak zveřejněny blíže neurčenému okruhu subjektů. Pokud jde o samotné tvůrce, jedná se o osoby různého věku, vzdělání i sociálního postavení, což se také projevuje v kvalitách a obsahu prezentovaných prací.

Prvotním problémem je zřejmě již samotný pojem blogu, neboť tento fenomén je možno uvažovat, jak ve smyslu formálním, tak i materiálním. Kdy formálním smyslem je možno rozumět právě výše zmiňovaný prostředek pro sdílení názorů, jedná se tedy restriktivně o prostředí, kde dochází k osobní prezentaci. V materiálním smyslu je blogem ovšem nejen samotné prostředí, ale také i vyjádření na www se nacházející, které je výsledkem tvůrčí činnosti člověka, ne nutně výsledkem jedinečným.

Blog jako celek v jeho surové podobě zřejmě nemůžeme považovat za autorské dílo, neboť, aby za něj mohl být považován, musel by primárně splňovat nároky na autorské dílo kladené generální klauzuli⁵⁹. Ačkoli blog jako celek je nesporně vyjádřen v objektivně vnímatelné podobě, a může se jednat o dílo literární či vědecké, muselo by toto být současně jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora. Vzhledem k faktu, že základní funkcí serverů, které jsou na blogery cílené a které těmto tvůrcům poskytují prostor k seberealizaci, je nastavení vzhledového rámce, barev a dalších designových prvků, je z hlediska formálního nepředstavitelné, aby v tomto směru šlo a jedinečný výtvar. Je ovšem

⁵⁹ Viz. Obecná část této práce, kapitola 2.3

nutné abstrahovat od situací, kdy tvůrce blogu vytvoří i samotné prostředí pro zveřejnění, a tento blog ve formálním smyslu bude nároky generální klauzule kladené splňovat, a tento následně umístí na web prostřednictvím poskytovatele volného prostoru, ovšem od této situace si dovolím odhlédnout.

Prostor pro Blogery poskytuje nepřeborné množství serverů, kdy namátkou je možno jmenovat např. idnes.cz nebo blog.cz, kdy na druhý ze jmenovaných se dovolím v následujícím textu zaměřit, a to z několika úhlů pohledu.

1.1.2 Blog.cz jako poskytovatel služby

Blog.cz je možno považovat za server, který poskytuje prostředí a zjednodušuje blogerům – spotřebitelům možnost on-line seberealizace. Samotný server ovšem není provozován dobrotivým mecenášem s oblibou ve svobodě projevu a literatuře (řečeno samozřejmě s patřičnou nadsázkou), ale podnikatelským subjektem. Blog.cz je provozován hned několika společnostmi, a to konkrétně společností CET 21 spol. s.r.o. a společností Jyxo s.r.o., vzhledem k tomu, že obě výše zmíněné společnosti vždy svou činnost budou vykonávat za účelem zisku, jak samozřejmě také vyplývá ze zákona č. 513/1991 Sb. Obchodní zákoník v platném znění (dále jen ObchZ), není možné o asynallagmatickém právním vztahu hovořit, neboť společnosti určitou protihodnotu požadují, ačkoli to běžnému spotřebiteli zůstává zřejmě utajeno.

V případě, pokud se fyzická osoba rozhodne pro využívání služeb výše uvedených společností na serveru blog.cz (dále v této subkapitole jen Provozovatelé), je povinna souhlasit s Podmínkami registrace. Tento souhlas je ovšem projevem velmi zavádějícím způsobem, a je tedy otázkou, zda vůbec může být pro blogera-kontrahenta závazným. Pokud totiž budeme postupovat z hlediska obecné teorie, dojdeme k velmi zajímavému zjištění. Blog.cz činí veřejnou nabídku na uzavření innominátní smlouvy, na základě které bude druhé straně poskytnut volný prostor a další služby, prostřednictvím kterých může vytvářet svůj blog. Nalezneme tak existující ofertu, kterou na základě autonomie vůle může prvotně blíže neurčená fyzická osoba akceptovat, kdy ihned po akceptaci dojde ke zpřístupnění příslušných služeb. Je ovšem otázkou, zda došlo opravdu k uzavření kýžené smlouvy⁶⁰, protože je nesporné, že ne každý projev vůle, kdy

⁶⁰ Viz. například per analogiam NS 33 Cdo 3210/2007

vůle je jistě jedním ze základních požadavků, může zapříčinit následky ve smyslu práva, které strany vztahu předpokládaly.

Musí se totiž jednat o platné právní úkony, „*to znamená, úkony, které mají všechny zákonem stanovené (aprobované) náležitosti právních úkonů.*“⁶¹. Je tak požadována náležitost osoby, vůle, projevu a předmětu právního úkonu.

Již při zkoumání prvního z uvedených předpokladů, tj. náležitosti osoby, ovšem narazíme na první problematickou část, neboť §38 odst. 1 ObčZ určuje neplatným takový právní úkon, pokud ten, kdo jej učinil, nemá způsobilost k právním úkonům. Jednalo by se tak o úkon neplatný absolutně, nepřichází tak v úvahu ani event. ratihabice. V tomto ohledu by pak bylo zajímavé zkoumání způsobilosti osob mladistvých a dětí⁶², které jistě své názory, povídky, básně atp., zveřejňují ve velkém rozsahu právě na blozích, avšak k samotnému uzavření jakékoli složitější smlouvy nemají patřičný rozsah způsobilosti. Uvažme ovšem situaci, kdy se z hlediska osoby nebude jednat o osobu nezpůsobilou. Ovšem ani z hlediska náležitosti vůle nedojdeme k jednoznačně pozitivnímu řešení, jelikož musí být vůle projevena svobodně a vážně bez omylu a tísně. Nepřipadá tak v úvahu, aby byl platným takový úkon, který byl vykonán v žertu nebo při výuce nebo pod nátlakem (lhostejno zda se jedná o vis absoluta či vis compulsiva). Relevantním pojmem je ovšem zmiňovaná tíseň⁶³, která samotnou svobodu rozhodovacího procesu ovlivňuje a je s ní kumulativně spojen „*požadavek, aby nebyl právní úkon učiněn za nápadně nevýhodných podmínek*“⁶⁴, kdy k samotné nevyváženosti v poskytnutých plněních ve vztahu k blog.cz si dovoluji vyjádřit se dále.

Náležitost projevu, která je další na řadě, v sobě zahrnuje například i podpis, kterým je primárně smýšlen podpis vlastnoruční, avšak relevantními jsou i další varianty, např. podpis v holé⁶⁵ podobě, ověřený podpis, podpis elektronický, zaručený elektronický atd., kdy v této souvislosti je možno odkázat

⁶¹ JUDr. Tomáš Pohl IN Jiří Švestka. Jan Dvořák. a kol., Občanské právo hmotné 1. Praha : Wolters Kluwer Česká republika 2009. 130s. ISBN 978-80-7357-466-6

⁶² Viz např. KS v Ústí nad Labem sp. zn. 10 Co 354/2002

⁶³ Z hlediska pojmu tíseň se jedná tzv. o vadu v pohnutce právního úkonu, kterou je tíseň. V tomto případě neprojevuje jednající zcela svobodnou vůli; nejedná však pod vlivem fyzického dunucení ani bezprávné výhrůžky a proto právní úkon není absolutně neplatný. Jedná se o neplatnost relativní, jak bylo také judikováno Nejvyšším soudem České republiky pod spisovou značkou 22 Cdo 752/99

⁶⁴ JUDr. Tomáš Pohl IN Jiří Švestka. Jan Dvořák. a kol., Občanské právo hmotné 1. Praha : Wolters Kluwer Česká republika 2009. 134s. ISBN 978-80-7357-466-6

⁶⁵ Dle názoru autora je za podpis „v holé podobě“ nutno považovat například skripturu „Tvoje matka; Tvůj otec, Tvůj mladší bratr atp., postačuje tak určitá posloupnost znaků.

např. na zákon č. 227/2000 Sb. o elektronickém podpisu a o změně některých zákonů (dále jen ZoEL), dle kterého jsou elektronickým podpisem⁶⁶ údaje v elektronické podobě, které jsou připojeny k datové zprávě, nebo jsou s ní logicky spojené a které slouží jako metoda k jednoznačnému ověření identity podepsané osoby ve vztahu k datové zprávě. Z hlediska generálního soukromoprávního kodexu ovšem ve vztahu k náležitosti projevu stačí nahlédnout do ustanovení § 40 odst. 3 ObčZ „*Písemný právní úkon je platný, je-li podepsán jednajícím osobou.*“, kdy zákon samozřejmě neopomíná současnou elektronickou komunikaci a uvádí v témže ustanovení „*je-li právní úkon učiněn elektronickými prostředky, může být podepsán elektronicky podle zvláštních předpisů.*“ Tím ovšem nedochází k zákazu, aby byl takový právní úkon podepsán vlastnoručně⁶⁷, jedná se pouze o možnost chování, kdy lze úkon podepsat elektronicky. Podpis samotný se nachází pod textem písemnosti. Je tedy relevantní otázkou, zda lze za souhlas s registračními podmínkami a podpis považovat i pouhé kliknutí na tlačítko „OK“, umístěné na stránkách blog.cz ve vztahu k IP adrese, ze které byl požadavek odeslán, a to i přes potvrzení registrace prostřednictvím e-mailu.

Poslední z náležitostí právního úkonu je náležitost jeho předmětu, ve vztahu k možnosti a dovolenosti. Možnost samotná je vztahována k předmětu plnění, pokud by takové plnění bylo nemožné či mimořádně obtížné (nikoli pouze obtížné) bude neplatný. ObčZ toto reflektuje ve svém ustanovení § 37 odst. 2⁶⁸, což bude ve vztahu k obsahu kontraktovaných podmínek velmi důležité.

Pokud ovšem některý z výše uvedených znaků u konkrétního právního úkonu absentuje, je velmi nejasné, zda se bude následně o právní úkon skutečně jednat. Jelikož pokud by se nejednalo o právní úkon, nebylo by možno uvažovat i výše zmíněné alternativy neplatnosti takových úkonů. Pakliže bychom došli k závěru, že se o právní úkony nejedná, bude nutné je podřadit pod skupinu non negotia, tj. zdánlivé právní úkony.

⁶⁶ Z tohoto hlediska je možno za elektronický podpis považovat zřejmě i řetězec znaků v rámci pouhé sms zprávy, připojeny k datové zprávě a slouží jako metoda k ověření identity relevantní osoby, a to zejména u tzv. paušálních čísel.

⁶⁷ Například scan vlastnoručního podpisu, který je přiložený k datové zprávě

⁶⁸ Právní úkon, jehož předmětem je plnění nemožné, je neplatný.

1.1.3 Blog.cz a podmínky užívání

Jak jsem již uvedl výše, v případě zájmu konkrétní fyzické osoby, kterou je jistě nutno považovat ve smyslu zákona za spotřebitele, o užívání služeb na serveru blog.cz musí tato přistoupit k Podmínkám registrace⁶⁹ a dalším dokumentům, které jsou z hlediska neoprávněného užití autorských děl na internetu, které je tématem této práce, velmi zajímavé.

Podmínky registrace jako takové obsahují již ve svých úvodních ustanoveních demonstrativní výčet serverů, které jsou provozované jednou či druhou společností z výše uvedených. Tento výčet zde není ovšem uváděn bezúčelně, neboť Provozovatelé si tímto chtějí kontraktně ošetřit možnost operovat s uživatelskými účty a výtvoř , a to ve smyslu uveřejňování na těchto jmenovaných serverech. Dle bodu 2 podbodu 5 těchto Podmínek registrace není tato registrace „*nikterak zpoplatněna, vedení uživatelského účtu, resp. správa Profilu rovněž nepodléhá jakékoli poplatkové povinnosti Registrovaného uživatele.*“⁷⁰ Toto ovšem není úplně přesně, neboť Provozovatelé si vyhradili různá privilegia, na základě kterých mohou zasílat uživateli obchodní sdělení, zpřístupňovat veškeré poskytnuté osobní údaje třetím osobám, a to včetně zahraničních, a další. Uživatel se dále na základě bodu 1 podbodu 4 Podmínek registrace zavazuje k dodržování dvou dalších listin, Všeobecných obchodních podmínek Provozovatelů.

Je samozřejmé, že se provozovatel vždy bude snažit ošetřit jednání subjektů pohybujících se v jeho prostoru, je ovšem otázkou jakou cestu k tomuto zvolí a jaká ustanovení do svých Všeobecných obchodních podmínek a Podmínek registrace reálně zahrne. Pokud totiž nahlédneme do Všeobecných obchodních podmínek společnosti CET 21 spol. s.r.o. (dále jen VOP), které jsou ve zmiňovaném ohledu totožné s Všeobecnými obchodními podmínkami druhé společnosti, konkrétně do části 3 označené *Příspěvky a licence* zjistíme následující: dle bodu 3.10: „*Uživatel vložním Příspěvkem na Internetové stránky poskytuje Provozovateli či osobám pověřeným Provozovatelem nevýhradní, časově ani místně neomezenou licenci, k neomezenému počtu užití příslušného Příspěvku všemi způsoby dosud známými, včetně práva užít Příspěvek pro jakékoli*

⁶⁹ Podmínky registrace serveru blog.cz dostupné z <blog.cz/registrace?from=hp-header>

⁷⁰ Podmínky registrace serveru blog.cz dostupné z <blog.cz/registrace?from=hp-header>

*účely dle volby provozovatele, včetně reklamních, k zařazení Příspěvku do audiovizuálního díla, práva užití příspěvek v souvislosti s produkty a službami Provozovatele nebo společnosti z koncernu, jehož je provozovatel součástí, a to i v hmotné podobě, práva k jeho libovolnému zpracování, včetně práva odstranit hudební složku příspěvku, včetně textu jinou hudební složkou s textem dle volby Provozovatele, včetně práva podlicence.*⁷¹. Následně je také normováno, že tato licence je poskytována jako bezúplatná.

Výše uvedenou situaci je nutno rozebrat z několika stran. Prvním problémem je samotná možnost udělení licence na základě výše uvedené textace. Licenční smlouva, kterou upravuje §46 a násl. AutZ je typová soukromoprávní autorská smlouva, „*jíž autor uděluje oprávnění (souhlas) k užití díla a již nabyvatel získává majetkové oprávnění příslušné dílo užit.*“⁷² Tento kontrakt tak podléhá nárokům kladeným na právní úkon z hlediska § 37 ObčZ a dále samozřejmě obecně § 43 a násl. ObčZ. Vedle tohoto samozřejmě je nutno vycházet i ze speciální úpravy AutZ. Z hlediska nároků na licenční smlouvu kladenou jsou pojmovými znaky této ad) 1 určení díla, ad 2) projev vůle směřující k poskytnutí oprávnění užití díla a ad 3) ujednání o odměně, kdy samozřejmě s ohledem na třetí z esentiálíí negotii je možno sjednat licenci jako bezúplatnou, je ovšem nutno tuto odchylku upravit výslovně v kontraktu.

Pokud jde o určení díla, které je předmětem vztahu, musí toto být ve smlouvě velmi precizně určeno. Z hlediska obecného teoretického postoje je jistě na místě doporučit přiložení kopie předmětu do příloh licenční smlouvy, pokud by tedy přesný popis a určení díla ve smlouvě absentoval je smlouva absolutně neplatná.

Jestliže ze strany Provozovatelů serveru blog.cz došlo k jakémukoli jednání ve smyslu § 12 AutZ a tito by se snažili následně zaštitit příslušným ustanovením VOP, bylo by toto jistě neúčelné, neboť není jistě možno poskytnout licenci k dílu neexistujícímu (nota bene k dílu, u kterého je diskutabilní, zda vůbec bude vytvořeno), a zároveň nedochází z hlediska určení díla k jeho přesnému vymezení. Kromě neúčelnosti by ovšem ze strany Provozovatelů došlo k neoprávněnému užití autorského díla, neboť k udělení licence by jednoznačně nedošlo.

⁷¹ Všeobecné obchodní podmínky společnosti CET 21 spol. s.r.o., dostupné z <tv.nova.cz/podminky/>

⁷² Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2007; 476s. ISBN 978-80-7179-608-4

1.1.4 Blog.cz a neoprávněné užití on-line

V případě situace, kdy uživatel vytvoří např. literární povídku, která bude z hlediska návštěvnosti a hodnocení dalších osob považována za brilantní a naplní tak znaky autorského díla, se Provozovatelé blog.cz rozhodnou tuto, na základě VOP, užít, a to předčítáním povídky v živém televizním vysílání, kde povídku ukončí odkazem na internetové stránky, kde je možno předmětnou povídku stáhnout, a to za symbolický poplatek 1.00 Kč, avšak ani tato internetová stránka nekoresponduje se stránkou uživatele - autora, který povídku napsal. Provozovatelům v důsledku tohoto jednání vznikne zisk. Je samozřejmě namístě rozlišit několik situací, kdy prvním hlediskem bude věk. Jestliže je autorské dílo vytvořeno osobou, která nemá plnou způsobilost k právním úkonům, tj. osobou mladší 18 let, resp. osobou nezletilou, je toto problematické ve vztahu ke vzniku licenční smlouvy z příslušného ustanovené VOP. Způsobilost k právním úkonům je totiž závislá a nabývá na intenzitě postupně, podle stavu psychické vyspělosti fyzické osoby ve smyslu rozumovém a volním. § 9 ObčZ k tomuto uvádí, že nezletilí mají způsobilost jen k takovým právním úkonům, které jsou svou povahou přiměřené rozumové a volní vyspělosti odpovídající jejich věku. Z čehož vyplývá, že nezletilec nemůže uzavřít například smlouvu o úvěru a taktéž, ačkoli může vytvořit autorské dílo, nemá dostatečnou způsobilost k uzavření licenční smlouvy. Smlouva by byla tedy podle § 38 odst. 1 ObčZ jednoznačně absolutně neplatná. Na straně Provozovatelů by tak nepochybně vzniklo bezdůvodné obohacení, a to jak z hlediska ceny, kterou za stažení povídky inkasovali, tak i například ve vztahu k reklamě a dalším činnostem.

Bezdůvodné obohacení má svůj právní základ v § 451 a násl. ObčZ, jedná se o plnění bez právního důvodu. „*Povinnost vydat bezdůvodné obohacení vzniká bez ohledu na zavinění bezdůvodně obohaceného.*“⁷³ Jedná se tedy o odpovědnost objektivní. Samotný AutZ bezdůvodné obohacení upravuje odlišným způsobem ve smyslu stanovení výše *condictio indebiti*. Výše bezdůvodného obohacení vzniklého na straně toho, kdo neoprávněně nakládal s dílem, aniž by k tomu získal potřebnou licenci, činí dvojnásobek odměny, která by byla za získání takové

⁷³ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2007; 435s. ISBN 978-80-7179-608-4

licence obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem.⁷⁴ Z tohoto je možno vyvodit závěr, že se vytrácí základní povaha nároku restitučního a směřuje se spíše k určité sankční formě soukromoprávní pokuty.

Výše uvedená situace tak postrádala náležitost osoby, která měla za následek absolutní neplatnost takového právního úkonu. Situace by ale nebyla o mnoho odlišná v případě, pokud by autorem povídky byla osoba zletilá. Ačkoli tato by jistě plnou způsobilost k právním úkonům měla (abstrahujeme situaci jednání v duševní poruše nebo omezení či zbavení způsobilosti k právním úkonům), stejně tak by nemohlo dojít ke vzniku licenční smlouvy, tak jak by si Provozovatelé představovali, neboť ke vzniku licenčního oprávnění je nutno exaktně vymezit předmět licenčního vztahu, musí se také kumulativně jednat o dílo existující, neboť licence nemůže být udělena k dílu, které ještě nevzniklo a je velmi diskutabilní, zda vůbec vznikne. Licenční smlouva by tak byla opětovně absolutně neplatná, neboť není prvotně splněn předpoklad podle §37 odst. 1 ObčZ, podle kterého musí být právní úkon učiněn určitě a srozumitelně.

Posledním případem by byla situace, kdy by Provozovatelé užili povídku, která by nesplňovala znaky autorského díla, byla by tzv. nedílem, jak jej označuje Autorský zákon – Komentář (prof. Telec, JUDr. Tůma), jelikož určení předmětu vztahu k autorskému dílu nemůže být závislé na smluvním ujednání. Taková smlouva by byla opětovně absolutně neplatná podle § 39 ObčZ. Je ovšem třeba zmínit stav, kdy z hlediska soukromého práva je nutno vycházet z tzv. pravidla funkčního výkladu a posoudit, zda daná smlouva nespĺňuje pojmové znaky jiného soukromoprávního kontraktu. V daném případě by přicházela v úvahu například smlouva darovací, neboť „*darovací smlouvou dárce něco bezplatně přenechává nebo slibuje obdarovanému, a ten dar nebo slib přijímá*“⁷⁵ ObčZ v případě darovací smlouvy předmět nikterak neomezuje, což je patrné z užití textace „něco“. Pokud jde o pojmový znak darovací smlouvy, je jím primárně bezplatnost (což z hlediska VOP je splněno) a dobrovolnost (která je ve vztahu k dárci – tvořiteli velmi diskutabilní). Je tedy otázkou, zda by se nemohlo jednat o innominátní smlouvu, která by měla znaky darovací smlouvy, kdy ovšem je třeba brát ohled na znak dobrovolnosti a dále na úhradu darovací daně v příslušné výši.

⁷⁴ § 40 odst. 4 zákona č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů v platném znění

⁷⁵ § 628 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb. Občanský zákoník v platném znění

Samotné ustanovení ve VOP se nacházející je tak, dle mého názoru, nutno považovat pouze a jenom za návrh na uzavření budoucí licenční smlouvy, která by musela být uzavřena teprve v relevantním případě, a nikoli ve formě generálního souhlasu, který uděluje spotřebitel podnikateli, z čehož vyplývá, že jedinou relevantní činností Provozovatelů je zveřejnění příslušného díla či nedíla jen a pouze na stránkách blog.cz.

1.1.5 Uživatel blog.cz a neoprávněné užití on-line

Ani samotní uživatelé ovšem nejsou pouze pasivními a vykořisťovanými subjekty, které se chovají pouze a jenom v souladu s právem, neboť i v rámci blogu může dojít ze strany uživatele k neoprávněnému užití autorského díla. Uživatel tak může v rámci svého blogu zveřejnit fotografie, hudební podkresy, cizí básně a další autorská díla ať už v pravém slova smyslu nebo autorská díla fiktivní.

K takovému neoprávněnému užití může docházet několika způsoby. Prvním z těchto je případ, kdy uživatel zpřístupní, resp. užije bez právního důvodu autorského díla, jehož kopii má k dispozici na svém diskovém prostoru, který mu byl poskytnut Provozovateli. Uživatel tak přímo zveřejňuje blíže neurčenému okruhu osob autorské dílo a dopouští se tak jednání contra legem. Jestliže je dílo zpřístupněno blíže neurčenému okruhu osob a nejedná se o dílo volné ve smyslu § 28 AutZ, nemůžeme hovořit ani o užití pro osobní potřebu, které by bylo extrahováno z povinnosti disponovat licencí k takovému užití. Pokud by tak uživatel činil, vystavuje se odpovědnosti, jak v rovině soukromoprávní tak i veřejnoprávní. O odpovědnostních vztazích jednotlivých subjektů v rámci internetu je ovšem pojednáno v kapitole třetí této části.

Dalším jednáním, kterého se může uživatel dopustit, resp. druhým způsobem je stav, kdy uživatel prvotně neuložil a nezpřístupnil tak chráněné autorské dílo přímo ze svého diskového prostoru, ale použil k tomuto tzv. hypertextového odkazu nebo dílo pomocí příslušného příkazu ve zdrojovém kódu načel z jiného serveru. Zde je situace poněkud složitější, neboť je otázkou, zda reálně došlo k užití díla uživatelem nebo nikoli. Uživatel je, samozřejmě, povinen dodržovat právní řád České republiky a při jednání contra legem je možno jej také rozmanitě sankcionovat, avšak je otázkou, zda existuje reálný rozdíl mezi zpřístupněním ze svého diskového prostoru a zpřístupněním

prostřednictvím jiného serveru. Dle mého názoru je zde možno diferencovat pouze intenzitu takového jednání, kdy druhý případ pouze napomáhá porušování chráněných zájmů, avšak odpověď na tuto otázku nenachází soulad ani z hlediska odborné veřejnosti.

1.2 Fotografie v režimu užití a neoprávněného užití

Fotografie se staly běžnou součástí každodenního života a můžeme je vidět pomalu na každém kroku, ať už ve formě billboardů, na stránkách tiskovin a dalších periodik, tak také, samozřejmě, na internetu.

Ovšem ani fotografie nejsou prosty ochrany ve smyslu autorského práva. Ačkoli fotografii jako takovou nelze fakticky ve všech případech označit za autorské dílo, neboť tento status má pouze propůjčen ve smyslu §2 odst. 2 AutZ a jedná se o autorské dílo tzv. fiktivní, požívá obdobné ochrany jako autorské dílo nefiktivní.

Autorský zákon – Komentář (prof. Telec, JUDr. Tůma) rozlišuje tři skupiny k fotografiím se vztahující, a to 1. Umělecké dílo fotografické, 2. Původní fotografie, 3. Prostý (holý) fotografický záznam. První ze jmenovaných forem je k vysvětlení velmi jednoduchá, jelikož se jedná o tzv. uměleckou fotografii. „*Autorskoprávně kategoriálně vzato jde o dílo umělecké, které je samo o sobě uměním.*“⁷⁶ V tomto ohledu je možno zmínit například osobu Roberta Vana, který je považován za personu světového významu, jehož fotografie jistě lze podřadit pod dílo umělecké a nikoli tedy pouze dílo fiktivní. Původní fotografie, naproti prvnímu z typů, postrádá uměleckou hodnotu v tom smyslu, že absentuje znak jedinečnosti a obsahuje pouze znak původnosti. Příkladem je do druhé skupiny možno, i dle communis opinio doctorum, zařadit fotografii třídy na konci školního roku, promoční fotografie atp. Avšak i v tomto případě bude fotografie autorskoprávně chráněna. „*Předpokladem autorskoprávní ochrany ovšem je, že i taková fotografie je výsledkem autorovi tvořivosti.*“⁷⁷ Prostý fotografický záznam, jako třetí a také nejnižší stupeň z uváděných, již absolutně postrádá jedinečnost a absentuje u tohoto i původnost. Příkladem takového je kopie a nemůžeme tak hovořit i o autorskoprávní ochraně.

⁷⁶ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2007; 42s. ISBN 978-80-7179-608-4

Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2007; 42s. ISBN 978-80-7179-608-4⁷⁷

De facto, dle výše uvedeného, je zřejmé, že ne každá fotografie je hodna autorskoprávní ochrany a můžeme ji označit za autorské dílo či autorské dílo fiktivní. V tomto směru lze druhou ze skupin dále rozčlenit, a to na dvě další skupiny. První podskupinou je, samozřejmě, stav, kdy je fotograf i autorem díla, což je i žádoucí. Příklad, který je hoděn pozornosti je ovšem determinován stavem, kdy fotograf autorem díla není resp. je pouze jeho spoluautorem.

Na to, aby mohlo dílo vzniknout, je, samozřejmě, potřeba autora, a to legálně vzato může být pouze a jenom osoba fyzická, která dílo vytvořila. Zákonodárce tak přesně vyjádřil svou vůli autorství vztahovat k osobě, která vnesla svou vlastní invenci a fantazijně dílo ztvárnila. Je tak možno zvažovat situaci, kdy si fyzická osoba – spotřebitel (osoba A) u fyzické osoby podnikající - fotografa (osoba B) objedná na základě smlouvy o dílo vytvoření fotografie, kdy fotografie je jistě věcí v právním smyslu, dochází k situaci, kdy osoba A koriguje jednání osoby B zejména ve smyslu určení pozadí fotografie, místa fotografování, osoba A taktéž určuje dynamiku fotografie svým postojem nebo posedem. Je také samozřejmostí, že v současném prostředí digitálních fotografií nafotí fotograf několik snímků, ze kterých je pak osobě A umožněno vybrat té, která splňuje veškeré předpoklady o kýženém výsledku. Jestliže tedy osoba A poskytla k vytvoření fotografie invenci a svou fantazii, vymezila parametry, které mají být splněny, a osoba B zde prostřednictvím svých prostředků (pozadí ve studiu, židle, světla, fotoaparát) pouze zhmotnil, a toto dílo, nemůže být považována za výhradního autora, ale pouze a jenom při použití výjimky § 2 odst.2 AutZ za spoluautora. Je ovšem čistě akademickou otázkou, zda není možno uvažovat další výjimku, kterou stanovuje § 8 odst. 2⁷⁸ AutZ, a rubrica by bylo možno zvažovat velmi atypickou skupinu, kdy by fotograf nebyl autorem, ani spoluautorem a byl by tak pouze osobou, která poskytla technický materiál nebo technicky-odbornou radu ve smyslu §8 odst. 1 AutZ.

Fotograf tak, ve smyslu výše, pouze akademicky uvedeném, nebude považován za autora, avšak ani za spoluautora, neboť pouze poskytl prostředky k vytvoření a za tyto prostředky mu byla zaplácena smluvně sjednaná cena, kdy tato cena je vázána dále na vytvoření díla, a vzhledem k tomu, že předmětem takového kontraktu je vytvoření fotografie – věci v právním smyslu primárně

⁷⁸ Spoluautorem není ten, kdo ke vzniku díla přispěl pouze poskytnutím pomoci nebo rady technické, administrativní nebo odborné povahy nebo poskytnutím dokumentačního nebo technického materiálu, anebo kdo pouze dal ke vzniku díla podnět.

hmotné, nevytvářel výše uvedený fotograf nehmotný statek, ale pouze hmotně fixoval autorské dílo tvořené osobou A, která pak disponuje kompletní škálou autorských práv. Pokud tedy dojde k situaci, kdy osoba B (fotograf – neautor) užije autorského díla osoby A, například zveřejněním na své internetové prezentaci, užívá toto dílo jednoznačně neoprávněně. Zajímavá by byla také situace, kdy tento neautor opatří samotnou fotografií vlastní značkou nebo vodoznakem a pak takto upravenou fotografií zpřístupní blíže neurčenému okruhu osob. V takovém případě, nejen že odpovídá za neoprávněné užití autorského díla, ale dochází tak také k situaci, kdy si osobuje autorství nesprávná osoba. V tomto směru je, dle mého názoru, skutečný autor (osoba A) v nevýhodě, protože v tento okamžik je relevantní §6 AutZ, který obsahuje domněnku autorství, a bylo by tak čistě na osobě A prokázat, že autorem je ona a nikoli osoba B.

Je ovšem na místě zmínit, že z hlediska pozitivněprávního je třeba se ve výše uváděné konstrukci přiklonit spíše k závěru, že osoba A a osoba B budou považovány za spoluautory, kteří o díle rozhodují jednomyslně. Z tohoto také vyplývá, že o případném užití díla musí být rozhodnuto oběma spoluautory. Je tedy otázkou, zda by se nedopouštěl jeden ze spoluautorů neoprávněného užití, když by sporované dílo zveřejnil na své internetové prezentaci bez souhlasu druhého.

K neoprávněnému užití fotografií v internetovém prostředí tak může docházet a dochází v mnoha variacích. Ať už se jedná například o neoprávněné užití fotografie v rámci blogu (které dle mého názoru není nikterak nebezpečným, a je otázkou v jakém okamžiku jej začít sankcionovat), jak již bylo konstatováno pod subkapitolou 1.1 v této části, tak zejména na internetových prezentacích, které si vytvářejí samotní fotografové. Je samozřejmé, že umělecký fotograf, který prezentuje svou tvorbu on-line, tak činí jistě oprávněně, avšak u fotografů druhé kategorie, tj. původní fotografie, je nutné vymezit relevantní hranice on-line užití a neoprávněného užití tohoto díla v průhledu na zájem dalších zúčastněných.

1.2.1 Užití a neoprávněné užití fotografie původní

Jak již bylo uvedeno výše, je, dle mého názoru, vhodné, rozčlenit tuto skupinu na dvě další podskupiny, a to na stav, kdy fotograf je autorem fotografie a dále kdy fotograf autorem fotografie není a je pouze spoluautorem. Druhý ze jmenovaných jsem si již výše dovolil přiblížit a konkretizovat na příkladu, kdy

fotografovaná osoba má jasnou představu, můžeme říct i vizi o samotném díle, a jejím jediným handicapem je například neznalost technologie a práce s fotoaparátem, a také je možnou překážkou nemožnost osoby fotografovat samu sebe.

Avšak i přes tuto invenci a faktický stav je první ze spoluautorů (osoba A) ex lege v nevýhodě proti osobě, která, řekněme, pouze stiskla spoušť fotoaparátu, neboť tato ve většině případů opatřuje fotografii svým vodoznakem nebo jinou viditelnou ochranou, kde užije buď svého jména a příjmení nebo i pseudonymu. Je tedy otázkou, jaké jsou možnosti osoby „A“ domoci se svých práv. Vzhledem k tomu, že domněnka autorství podle §6 AutZ je konstruována jako vyvratitelná, je ji tedy možno vyvrátit, avšak důkazní břemeno samotné leží primárně na osobě A (označení dle výše uvedeného příkladu). Z hlediska § 40 odst. 1 písm. a) AutZ se autor, do jehož práva bylo neoprávněně zasaženo nebo jehož právu hrozí neoprávněný zásah, může domáhat zejména určení svého autorství, resp. spoluautorství. Z dikce předmětného ustanovení by se mohlo zdát, že se jedná o tzv. určovací žalobu, tj. návrh na zahájení řízení podle § 80 písm. c)⁷⁹ zákona č. 99/1963 Sb. Občanský soudní řád v platném znění (dále jen OSŘ), avšak toto zdání by bylo chybné, neboť žalobní nárok uváděný autorským zákonem postrádá formuli stanovící naléhavý právní zájem, což je jistě pro žalobce výhodnějším. A similli je samozřejmě možno uplatnit nárok podle OSŘ, v případě, kdy se určuje, zda tu opravdu autorské právo je nebo ne a zda existuje naléhavý právní zájem žalobce, avšak v takovém případě se již nejedná o nárok, který by měl svou oporu v autorském právu. Samotná diferenciacie, zda je žalováno na určení autorství podle § 40 odst. 1 písm. a) AutZ nebo na určení autorského práva podle § 80 odst. 3 OSŘ nemůže být považována za bezúčelnou, neboť tato zdánlivá marginálie má nepochybně své důsledky. Pokud bychom totiž přistoupili k určovací žalobě podle příslušných ustanovení OSŘ, byly by v prvním stupni příslušnými soudy k projednání soudy okresní (potažmo městské nebo obvodní), avšak v případě žalobního návrhu podle AutZ by byl v prvním stupni příslušný k projednání soud krajský (viz. § 9 odst. 2 písm. b)⁸⁰ OSŘ).

⁷⁹ Žalobou (návrhem na zahájení řízení) lze uplatnit, aby bylo rozhodnuto zejména o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je-li n, a tom naléhavý právní zájem.

⁸⁰ Krajské soudy rozhodují jako soudy prvního stupně ve sporech o nárocích vycházejících z autorského zákona, o nárocích z ohrožení a porušení práv podle autorského zákona a o nárocích na vydání bezdůvodného obohacení získaného na úkor toho, komu svědčí práva podle autorského zákona

V případě, pokud je fotograf i autorem díla, může se naopak neoprávněného užití dopustit i osoba, která si dílo objednala, neboť tato nedisponuje plnou škálou práv majetkových natož osobnostních. Záleží však na samotném obsahu smlouvy o dílo, kterou mezi sebou mají subjekty uzavřenu, resp. zda je její součástí i výhradní licenční smlouva, která by nabyvateli této licence (objednateli díla) umožňovala dílo neomezeně výdělečně užit včetně práva podlicence. Pokud by toto oprávnění nebylo smluvně založeno, mohl by objednatel využít toto dílo pouze v mezích volného užití a dále, samozřejmě, nad rámec tohoto podle §38b AutZ využít této legální licence. Samotný výklad zákonné licence podle §38b⁸¹ AutZ musí být činěn velmi obezřetně, a je nutno předpokládat, že interpretace musí být provedena restriktivně. Zákonná textace legální licence podle §38b AutZ nastavuje několik základních kritérií, kdy této licence může využít osoba na fotografii vyobrazená, což samozřejmě nemusí být v zásadě objednatel díla, avšak ani objednatel není absolutně právně bezzubý, neboť § 61 AutZ vymezuje právní režim díla vytvořeného na objednávku. Vyobrazená osoba tak v případě, že dílo bylo úplatně objednáno (nikoli pouze holá objednávka) může dílo bez limitu užit avšak pouze nevýdělečně. Z tohoto je možno dovodit, že je přípustný jakýkoli způsob užití, pokud z tohoto nevznikne finanční zisk, kdy je otázkou, zda může být třetí stranou plněno například v naturáliích. Tuto otázku vzbuzuje vágní pojem zákonodárcem užitý - nevýdělečně. Avšak v případě, pokud bude smluvně ošetřeno, že s takovým užitím autor nesouhlasí, zůstane osobě vyobrazené právo pouze v rozsahu volného užití, neboť v tomto ohledu nelze vyobrazenou osobu smluvně omezit, tzn. osoba tak bude moci užit pro osobní potřebu, kdy nesmí být ani účelem dosažení hospodářského nebo obchodního prospěchu.

Lze tedy shrnout, že v případě, kdy je fotograf i autorem díla může z hlediska neoprávněného užití dojít k několika situacím. Vznikne smlouva o dílo, jejíž součástí bude výhradní licence pro osobu odlišnou od autora, tato osoba tak bude v majetkověprávní rovině s dílem moci nakládat dle svého uvážení s ohledem na osobnostní složku. Druhým případem je stav, kdy vznikne smlouva o dílo, avšak nedojde ke sjednání licenční smlouvy, v tomto směru je nutno se řídit §38b AutZ a dílo tak může být osobou vyobrazenou užito jakkoli, avšak

⁸¹ Do práva autorského nezasahuje ten, kdo zhotoví rozmnoženinu díla fotografického, které je jeho podobiznou a které si úplatně objednal; takto pořízenou rozmnoženinu může zobrazená osoba i nevýdělečně užit, není-li takové užití zapovězeno.

pouze nevýdělečně. Vyobrazená osoba tak může dílo uploadovat na internet, sdílet jej, poskytovat blíže neurčenému okruhu osob atp., opět ovšem s přihlédnutím k osobnostní složce, a to zejména s důrazem na uvedení autorova jména či pseudonymu. Třetí situací je stav, kdy vznikne smlouva o dílo, kdy autor v této zapoví užití ve smyslu §38b. V takovém okamžiku je právo vyobrazené osoby velmi omezeno a tato se musí pohybovat při použití argumentu a rubrica pouze v mezích §30 AutZ, tj. volného užití. Osoba je tak povinna nejprve splnit nároky kladené prostřednictvím three step test a následně musí být díla užito pouze a jenom pro osobní potřebu a nesmí být dosaženo přímého ani nepřímého hospodářského nebo ekonomického prospěchu. Není tedy možno, aby ve třetím zmiňovaném případě dílo zpřístupnil blíže neurčenému okruhu osob, a je otázkou, zda může použít takové fotografie i ke své on-line identifikaci, například na sociální síti, kdy tato fotografie by byla viditelná i pro ostatní členy komunity, které nelze zařadit pod výjimku volného užití.

1.2.2 Holý fotografický záznam

Holý fotografický záznam nemůže být již ze své povahy považován za dílo ve smyslu autorského práva, neboť nesporně absentuje jedinečnost i původnost takového záznamu. De facto se jedná zejména o fotokopie, kdy vznik takového statku je přímo spjat s technickým prostředkem, který jej vytvořil. Nemůže tak dojít k jeho užití a ex ratione ani neoprávněné užití.

1.3 Autorské dílo a on-line rádia

Provoz rádiového vysílání jako takového ve smyslu terestrickém jednoznačně podléhá právní regulaci, a to zejména ve věci udělování licencí. K takovému udělování licencí je příslušným ústřední správní úřad - Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen Rada). Rada byla zřízena zákonem č. 231/2001 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů (dále jen ZoP). Jak jsem uvedl výše je Rada ústředním správním orgánem, tudíž rozhodování o udělení licence probíhá ve správním řízení.

On-line rádiové vysílání ovšem stojí mimo licencovaný režim, o kterém by primárně rozhodovala Rada. Pakliže tedy jakákoli osoba hodlá vysílat on-line, nebude sice tato osoba k vysílání nutně potřebovat licenci k provozování

rozhlasové stanice, ale bude podléhat zejména autorskoprávním předpisům, a to primárně s ohledem na úhradu poplatků s vysíláním spojeným.

V tomto směru lze rozčlenit problematiku do dvou základních skupin, kdy první z těchto je provoz on-line rádií většími subjekty a sítěmi rádií, které tato on-line rádia provozují pouze jako vedlejší službu pro své posluchače, a druhou skupinou jsou osoby, které tvoří on-line rádio za účelem sebe prezentace, a pro zábavu.

1.3.1 Rádia, jejich typy a podmínky on-line vysílání

Rádiové vysílání, provozované po FM či obdobných vlnách, tj. vysílání terestrické, je provozováno mnoha subjekty, kdy tyto se z hlediska mediální teorie dělí na tzv. AC rádia, gold AC rádia a CHR rádia. První dvě jmenovaná jsou cílena převážně na skupinu posluchačů ve věku 45 let a výše. CHR rádia jsou oproti tomu primárně zaměřena na skupinu posluchačů ve věku od 12 do 45 let s tím, že cílová skupina CHR rádia se sestává převážně z osob po vyučení, maximálně s úplným středním vzděláním. Každému z těchto směrů je následně přizpůsobena i skladba hudebního spektra. Toto samozřejmě nelze považovat za axiom, je nesporné, že záleží primárně na samotném posluchači, jaký žánr či druh hudby bude sám poslouchat, a právě v tomto ohledu se společnosti snaží svým posluchačům vyjít vstříc a utvářejí specifická on-line rádia, která nejen že mohou přenášet stejný program, který je vysílán prostřednictvím FM, ale také vytvořit speciální rádia cílená na jiné skupiny posluchačů.

U větších rádiových sítí, jako je např. síť rádií Fajn, které je čistým příkladem CHR rádiové stanice, je on-line rádio vedlejší službou, kterou poskytuje nad rámec svého běžného vysílání. Režim těchto stanic, jak jsem již výše poznamenal, není zatížen licenci ze strany Rady, ale o absolutní právní vakuum se samozřejmě nejedná. V případě, pokud chce takový subjekt provozovat on-line rádiovou stanici, je nezbytné rozlišit dvě situace, první takovou je vysílání současně stejného programu po síti FM a zároveň on-line.

V takovém případě je nutné, aby provozovatel vstoupil nejprve do jednání s OSA a uzavřel s tímto svazem smlouvu na tzv. simulcasting. Licence k takovému užití se běžně poskytuje za 9 000.00 Kč až 12 000.00 Kč, záleží, samozřejmě, na konkrétních požadavcích.

Pokud ovšem chce jakýkoli subjekt začít provozovat speciální on-line rádio, musí sice také vstoupit do jednání s OSA, avšak v takovém případě je

cílem uzavření smlouvy na tzv. webcasting. Zde se cena, samozřejmě, odvíjí od několika aspektů, a to předně, zda je stanice využívána pro nekomerční formu vysílání nebo naopak pro vysílání komerční, a dále, kolik hodin denně bude k samotnému on-line vysílání docházet. Autorská odměna se v tomto směru stanovuje procentuálně, v současnosti se jedná o 5% z hrubých příjmů vysílatele s tím, že je také stanovena minimální nevratná splátka na tuto částku. OSA také reflektuje počet on-line stanic jednoho vysílatele, a to institutem tzv. multilicence.

Pokud by tak subjekt nedisponoval příslušnými smlouvami, ať už by se formálně jednalo o webcasting či simulcastig, dopouštěl by se jednání protiprávního, neboť by došlo k neoprávněnému užití děl chráněných autorským zákonem.

1.4 Autorské dílo a storage servery

Storage serverem je rozuměno on-line prostředí, které uživateli umožňuje uložit svá data n, a tomto specificky určeném místě v kyberprostoru. Tyto servery mohou službu nabízet rozličným způsobem, kdy se buď jedná o pouhé vyčlenění prostoru pro uživatele, který je přístupný pouze jemu a slouží tak k uchování subjektivně důležitých dat, nebo případně kromě tohoto ještě umožňují taková data sdílet. Nejznámějším, nejkontroverznějším a zřejmě také nejvíce užívaným prostředím z hlediska České republiky je server ulozto.cz, na kterém si dovolím na následujících řádcích demonstrovat velmi ožehavou tematiku stran sdílení autorských děl.

1.4.1 Obecně k ISP

Zkratka ISP, která bude dále velmi frekventovaně používána, je právním pojmem poskytovatele služeb informační společnosti z anglického information service provider. „*Ten, stručně řečeno zahrnuje takové definiční autority, jejichž prostřednictvím mohou ostatní vstupovat do informační sítě, resp. jejichž prostřednictvím zde probíhá tvorba, zpracování nebo výměna informací.*“⁸². Při použití tohoto rámcového vymezení by tak internet service providerem byly subjekty, jež obhospodařují na informační síti možnost ostatních komunikovat,

⁸² JUDr. POLČÁK, Radim, Ph.D. Odpovědnost poskytovatelů služeb informační společnosti. Brno : Právní rozhledy., č.23/2009. 837s.

a contrario subjekty, které danou službu sami utvářejí, „*zpracovávají nebo šíří informace v elektronické formě.*“⁸³ Zpracování se tak postupně stává velmi významnou aktivitou ekonomického charakteru.

Pokud se jedná o pojem služby informační společnosti, tak tento je možno prvotně spatřovat již ve směrnici 2000/31/ES , a to její čl.2a. Tento odkazuje na směrnici 94/34/ES, která je značena jako tzv. transplantační směrnice, kdy zde je služba informační společnosti definována, jak z hlediska pozitivně-právního, tak i negativně-právního. Další definici je možno dohledat ve Směrnici o elektronickém obchodu, v jejím recitálu č. 18.

Z hlediska legislativy je v dané souvislosti na místě zmínit zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (dále jen zákon o některých službách informační společnosti nebo ZoISP). ZoISP definuje poskytovatele služby jako „každou fyzickou nebo právnickou osobu, která poskytuje některou ze služeb informační společnosti“⁸⁴.

Je tedy třeba konstatovat, že ISP ve svém významu je pojmem velmi širokým, neboť nezahrnuje pouze jeden druh a typ společnosti poskytující služby, ale je možné uvažovat několik rovin těchto subjektů, a to ať už se jedná o společnost poskytující připojení k internetu nebo o společnost poskytující službu spočívající v ukládání a sdílení dat a informací. Důkladnější členění druhů a typů ISP jest obsaženo v rámci subkapitoly – Odpovědnost poskytovatelů volného prostoru.

1.4.2 Obecně k Uložto.cz jako ISP

Jak jsem již konstatoval výše, samotná problematika storage serverů bude konkretizována právě na prostředí serveru ulozto.cz (dále jen Ulož to), který je možno v současnosti považovat za jeden z kontroverznějších.

Ulož to je provozováno společností Nodus Technologies spol. s.r.o., jedná se tedy o obchodní společnost se sídlem na Praze 5, která poskytuje služby, jež jsou vymezeny ve Všeobecných smluvních podmínkách užívání (dále jen VSP), které jsou přístupné on-line na internetových stránkách Ulož to. Samotný rozsah poskytovaných služeb vymezuje bod 2.1 VSP, kdy se konkrétně jedná

⁸³ JUDr. POLČÁK, Radim, Ph.D. Odpovědnost poskytovatelů služeb informační společnosti. Brno : Právní rozhledy., č.23/2009. 837s.

⁸⁴ §2 písm. d) zákona č. 480/2004 Sb. o některých službách informačních společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti) v platném znění

o za „a) poskytování úložného prostoru pro Nahrané služby; b) případně jiné služby dle aktuální nabídky Poskytovatele, např. služba soukromé pošty, provozování diskusního fóra, služby partnerských programů apod.“⁸⁵ Je jej tedy nesporně možno považovat za internet service providera.

N, a to, aby mohl uživatel využívat služeb serveru Ulož to, nemusí být ani registrován, pokud se tedy jedná o první ze zmiňovaných služeb. Pro využívání druhé z těchto, a dalších, je registrace již obligatorní. Dle textace VSP se také Ulož to výslovně hlásí k režimu dle ZoISP. Problematickou je ovšem samotná faktická činnost Ulož to, kdy jeho uživatelé mohou nahrát jakýkoli soubor, a dochází tak ke sdílení děl chráněných autorským zákonem, což je možno podřadit právě pod neoprávněné užití autorských děl na internetu. Ačkoli odpovědnosti poskytovatelů volného prostoru je věnována v této práci jedna speciální podkapitola, dovolím si n, a tomto místě uvést některá velmi zajímavá ustanovení VSP, která mohou být považována minimálně za nestandardní, a to ve vztahu, jak k uživateli neregistrovanému, tak i registrovanému.

1.4.3 Neregistrovaný, registrovaný a VIP uživatel

Pokud jde o režim neregistrovaného uživatele, tak tento pouze navštíví on-line prostředí Ulož to a v případě zájmu o využití služeb pouze nahraje soubor do on-line prostoru. Před samotným započítím uploadu ovšem souhlasí s VSP, kdy souhlas je proveden označením lišty „souhlasím s podmínkami“. Domnívám se, že takto projevená vůle, kdy je již v prvopočátku otázkou, zda se jedná o konkludentní jednání nebo o jednání mlčky, je naprosto nedostačující pro uzavření takového kontraktu, avšak od tohoto si dovolím abstrahovat.

VSP ve svém bodu 1.4 přímo uvádějí, že informace, které uživatel (lhostejno zda registrovaný nebo neregistrovaný) poskytuje a zasílá, ukládá, jsou Poskytovatelem uloženy v jeho úložném prostoru, tj. v prostoru Poskytovatele, který je volně přístupný. Tento stav tak nemá uživatel příležitost změnit a žádat, aby jeho data nebyla přístupna blíže neurčenému okruhu osob. Cílem Ulož to je tak umožnit blíže neurčenému okruhu osob přístup k datům a informacím svých uživatelů, což lze označit také jako činnost, jejímž cílem je sdílení, a provozovatel serveru Ulož to, toto činí vědomě.

⁸⁵ Bod 2.1 písm. a) a b) Všeobecných smluvních podmínek užívání služeb poskytovaných společností Nodus Technologies spol. s r.o. na serveru Ulož.to; dostupné z <www.ulozto.cz>

Neregistrovaný uživatel je ze strany Ulož to také omezen, pokud jde o rozsah jeho práv, a to pouze na následující dvě: a) neregistrovaný uživatel může stahovat soubory z prostoru Ulož to s omezenou rychlostí a b) nahrávat a mazat soubory přes webové rozhraní. Identifikace takového uživatele by tak byla přinejmenším velmi obtížná, neboť k nahrání souboru, který by eventuálně porušoval oprávněné zájmy autora, může dojít odkudkoli včetně internetových kaváren atp., takže ani možné spojení s IP, ze které došlo k uploadu by nebylo dle mého názoru dostatečné pro vyvození odpovědnosti vůči takovému uživateli.

V případě, pokud se uživatel registruje na Ulož to, označují jej VSP jako uživatele registrovaného, pokud takový registrovaný uživatel následně ještě zakoupí tzv. kredit, stává se z něj tzv. VIP uživatel⁸⁶. Rozsah práv obou těchto podskupin je v pravdě totožný s výjimkou jediného, kdy registrovaný uživatel může stahovat opět pouze omezenou rychlostí, která je sice vyšší než u uživatele neregistrovaného, ale stále je omezená. Naproti tomu uživatel VIP může stahovat rychlostí neomezenou. K úhradě kreditu může docházet například prostřednictvím sms. Totožnými jsou pak oprávnění jako je například přesouvání souborů do složek, vkládání komentářů, využívání soukromé pošty, nahrávání souborů přes upload klienta, využívání partnerských programů. Stále ovšem ani jeden z těchto speciálních subjektů nemá právo zapovědět zveřejnění na veřejném serveru Poskytovatele, neboť tento si takové zveřejnění přímo upravil právě bodem 1.4 VSP.

Ani samotný systém registrace není ve vztahu k vyvození odpovědnosti vůči uživateli bezchybný. Bod 3.7 VSP uvádí „*Uživatel je povinen uvádět při registraci pravdivé, aktuální a úplné údaje identifikující jej jako Uživatele*“⁸⁷, ačkoli by se mohlo takové ustanovení jevit formálně správným, bylo by takové zdání mylné, neboť při samotné registraci se vyžaduje pouze a jenom uživatelské jméno, které nemusí a ani v některých případech nemůže korespondovat s pravým jménem a příjmením, neboť jistě nemůže existovat více uživatelů totožného jména jako je například Josef Novák pod stejným uživatelským identem „JosefNovak“, může se klidně jednat o pseudonym nebo přezdívku, dále se vyžaduje kontaktní

⁸⁶ Toto ustanovení může být ovšem velmi zavádějící, VSP totiž uvádějí: Uživatel, který se zaregistroval a zároveň si zakoupil kredit je VIP uživatel. Dle mého názoru je tak VIP uživatel každý, kdo zakoupil kredit, lhotejno, zda následně kredit vypořádal. Podmínky nespojují s vyčerpáním kreditu zánik statutu VIP a přechod tohoto na standardní statut registrovaného uživatele, avšak fakticky v případě pokud VIP uživatel vyčerpá zakoupený kredit, dojde k omezení jeho práv, a to na rozsah práv pouhého registrovaného uživatele.

⁸⁷ Bod 3.7 Všeobecných smluvních podmínek užívání služeb poskytovaných společností Nodus Technologies spol. s.r.o. na serveru Ulož.to; dostupné z <www.ulozto.cz>

e-mail a heslo. Tyto údaje nemohou za žádných okolností objektivně a relevantně identifikovat registrující se subjekt ani ve vztahu k IP, ze které k registraci došlo.

1.4.4 Úplatnost služby

Ačkoli Ulož to uvádí, že služba jako taková je jakémukoli uživateli poskytována bezplatně (pokud se nejedná o úhradu za zakoupený kredit), není toto pravdou. Pokud totiž shlédneme internetové stránky tohoto serveru, zjistíme, že obsahují reklamu prezentovanou formou tzv. bannerů a dále v souladu s bodem 4.2 VSP jsou registrovanému uživateli zasílána obchodní sdělení, která je možno označit právně jako spam.

1.4.5 Ulož to a neoprávněné užití autorských děl

Vzhledem k tomu, že v prostředí serveru Ulož to dochází i k neoprávněnému sdílení autorských děl, je nutno tuto situaci konfrontovat s právním řádem České republiky. Ačkoli se Ulož to snaží hájit odkazem na § 5 a § 6 ZoISP, nedomnívám se, že by taková záštita byla v daném případě relevantní. § 5 ZoISP uvádí, že *Poskytovatel služby, jež spočívá v ukládání informací poskytnutých uživatelem, odpovídá za obsah informací uložených na žádost uživatele, jen ve dvou případech, a to a) mohl-li vzhledem k předmětu své činnosti a okolnostem a povaze případu vědět, že obsah ukládaných informací nebo jednání uživatele jsou protiprávní, nebo b) dozvěděl-li se prokazatelně o protiprávní povaze obsahu ukládaných informací nebo o protiprávním jednání uživatele a neprodleně neučinil veškeré kroky, které lze po něm požadovat, k odstranění nebo znepřístupnění takových informací.* Je nutno ovšem kumulativně s tímto poukázat na § 6 ZoISP, který normuje, že takto specifický poskytovatel *není povinen dohlížet na informace, které přenáší nebo ukládá, a dále aktivně vyhledávat skutečnosti a okolnosti poukazující na protiprávní obsah informace.* S tímto samozřejmě nelze než souhlasit, avšak Ulož to, dle mého názoru, není serverem, který by poskytoval službu podle §5 ZoISP, tj. službu, jež spočívá v ukládání poskytnutých informací, neboť aby mohla služba spočívat pouze a jenom v ukládání informací, musel by být uživateli vyčleněn prostor, na který ukládá a se kterým může disponovat. Nemůže se tedy jednat o

situaci, kdy uživatel nahraje svá data do prostoru provozovatele, který je z vůle provozovatele volně přístupný, a data jsou tak dostupná blíže neurčenému okruhu osob bez ohledu na vůli uživatele. Služba poskytovaná serverem Ulož to tak spočívá nejen v ukládání informací, které poskytuje uživatel, ale také dále v jejich zpřístupnění dalším osobám, kdy toto zpřístupnění se děje z vůle samotného Ulož to.

K tomuto je možno uvést také Výkladové stanovisko odboru poštovních služeb a služeb informační společnosti Ministerstva průmyslu a obchodu k problematice odpovědnosti poskytovatelů služeb informační společnosti, kteří pasivně hostí nebo „přenášejí“ obsah podle § 3 až § 6 zákona č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti (dále jen Výkladové stanovisko nebo Stanovisko), které bude i v dalších kapitolách hojně užíváno. Výkladové stanovisko totiž předkládá otázku, zda „*přímo obchodní model těchto datových úložišť*“⁸⁸ není konstruován v úmyslu porušování práv duševního vlastnictví a nedochází tak k nevyváženému stavu mezi veřejným subjektivním právem založeným čl. 26 LZPS, tj. právem podnikat a právem na ochranu duševního vlastnictví ve smyslu čl. 34 LZPS. Pokud tedy dochází k vědomému porušování práva v souvislosti s podnikáním provozovatele storage serveru, není možné, aby se takový provozovatel zaštitil výhodou poskytovanou transpozičním předpisem, kterým je ZoISP, a využíval tak odpovědnostního vakua, které zde vzniká, avšak o samotné odpovědnosti a jejímu vyvození viz kapitola 3 této části.

Dalším argumentem, který posiluje mínění, že obchodní model Ulož to je konstruován primárně za účelem porušování práv duševního vlastnictví, resp. práv autorských je i skutečnost, kdy Ulož to využívá možnosti fulltextového vyhledávání v on-line diskovém prostoru. Jakýkoli uživatel tak může prostřednictvím klíčových slov vyhledávat soubory různých velikostí i typů.

Ulož to tak zpřístupňuje díla autorskoprávně chráněná, a to ať už se jedná o fotografie, hudbu nebo zřejmě v největší míře filmovou produkci a software. Díla, která Ulož to sdílí z vlastní vůle (viz. 1.4.VSP), zprostředkovává blíže neurčenému okruhu osob, lze označit za velmi atraktivní nabídku, kterou jistě běžný uživatel využije a je jistě případnou otázkou, zda nemůže uživatel nabyt dojmu, že v případě, pokud jsou díla takto nabízena, tak již provozovatel

⁸⁸ Výkladové stanovisko odboru poštovních služeb a služeb informační společnosti Ministerstva průmyslu a obchodu k problematice odpovědnosti poskytovatelů služeb informační společnosti, kteří pasivně hostí nebo „přenášejí“ obsah podle § 3 až § 6 zákona č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti; str.3

vypořádal veškeré právní vztahy s příslušnými subjekty, např. autory a fortiori v případě úhrady ze strany uživatele za tzv. kredit, který Ulož to nabízí se již běžný uživatel velmi reálně může domnívat, že příslušné poplatky jsou v jeho úhradě zahrnuty.

Ulož to se tak, dle mého názoru, nemůže zaštitit výjimkou stanovenou v ZoISP, neboť jeho služba nespočívá pouze v ukládání informací jako například u serveru dostupného na adrese www.uschovna.cz, ale ukládání je spíše akcesorickým jevem k samotnému sdílení, které Ulož to provozuje. Z důvodu atraktivity nabízených dat a všeobecné známosti daného internetového portálu provozovatel umisťuje na stránky Ulož to reklamu, a tudíž i v tomto ohledu vzniká provozovateli Ulož to zisk. V neposlední řadě je nutno poukázat i na další službu, která je ze strany tohoto storage serveru nabízena, jedná se o možnost uživatele stahovat i z dalších serverů, konkrétně serveru RapidShare. Přímo na Ulož to je přístupný velmi kontroverzní návod „*Pomocí Ulož to můžeš stahovat z RapidShare za skvělých podmínek. Žádné placení za období, které ani nevyužiješ, zaplatíš pouze za data, která opravdu stáhneš. Kredit můžeš zakoupit jednoduše přes SMS, kreditní kartu nebo převodem na náš účet. Navíc můžeš stažené soubory dále sdílet na Ulož to a umožnit kamarádům jejich přímé stažení. Zakoupený kredit je univerzální, pomocí něj můžeš stahovat jak z Ulož to, tak z RapidShare*“⁸⁹ Dochází tak přímému nabádání uživatelů ke sdílení dat a informací, které jsou autorskoprávně chráněny, neboť pokud by uživatelé disponovali soubory, které by chtěli poskytnout svým blízkým, mohli by tak učinit přímo a nemusely by tato data stahovat s dalších serverů. K tomuto nelegálnímu jednání ze strany Ulož to, kterým podněcuje uživatele ke stahování dalších dat je nutno kumulativně přičíst také jednání Ulož to, kterým výslovně uznávají, že data budou dále sdílena a zpřístupněna blíže neurčenému okruhu osob, a dopouští se tak opětovně neoprávněného užití autorských děl, neboť pro stažení příslušných dat ze serveru RapidShare dá sice konkrétní uživatel pokyn, za který hradí formou zakoupeného kreditu, ale samotné stažení a nasdílení již provádí Ulož to samostatně.

Bohužel v této souvislosti nelze k argumentaci přidat prozatím relevantní judikaturu, neboť soudní soustava České republiky doposud neměla příležitost zaujmout konkrétní stanovisko.

⁸⁹ Informace dostupná na serveru Ulož to <ulozto.cz/rapidshare/>

2. Volné užití autorského díla a internet

Samotný obsah obecného pojmu volného užití, jako autorskoprávního institutu, byl již uveden ve druhé kapitole Obecné části této práce, avšak je nezbytné tento zakotvit i ve vztahu k internetu.

Volná užití a zákonné licence lze dohledat pod ustanovením § 30 a násl. AutZ, kdy volná užití jsou vztahována výhradně k osobnímu užití osob fyzických, které takovým užitím nesledují dosažení přímého či nepřímého hospodářského či obchodního prospěchu a kumulativně musí být splněny nároky three step testu.

Je ovšem velmi důležité vymezit hranice tohoto institutu v on-line prostředí, kde jistě není účelné tento institut absolutně zapovědět, avšak k výkladu stavu je nutno abstraktně rozdělit textaci § 30 odst. 1 AutZ, který výslovně normuje „*Za užití díla podle tohoto zákona se nepovažuje užití pro osobní potřebu fyzické osoby, jehož účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu.*“, na dvě samostatné části. Jsou zde dány dvě základní prekvizity, aby mohlo být volným užitím argumentováno. Předně se jedná o užití pro osobní potřebu, kdy toto není výhradně směřováno k jednotlivé osobě, ale například k osobám ve společné domácnosti podle § 115 ObčZ a podle § 116 ObčZ ve vztahu k osobám blízkým, důležitá je generálně individualizovatelnost subjektů. „*Individuální určení osob však není nutně vázána na účastníky domácnosti či na osoby blízké ve smyslu občanského zákoníku. Do třídy těchto osob může patřit např. i pozvaný, tj. individuálně určený, host domácnosti.*“⁹⁰, a hledisko tohoto přístupu je nutno aplikovat právě i na internetové prostředí. Druhým předpokladem je, že takovým jednáním nesmí být dosaženo přímého či nepřímého hospodářského či obchodního prospěchu. Je otázkou, zda tato druhá prekvizita nemůže být uvažována jako základní, a samotná osobní potřeba ve smyslu výše uvedeném je s mírným nadhledem pouhým akcesorickým znakem. Pokud bychom se totiž snažili vymezit samotnou osobní potřebu právně-sociologicky, je na místě užít definičního rámce JUDr. Morávka, který vymezuje, že osobní potřebou je „*jakékoli jednání fyzické osoby, které směřuje k uspokojení jejich subjektivních potřeb, jež je limitováno jednak mezemi nastavenými objektivním právem za spolupůsobení práv subjektivních a*

⁹⁰ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2007 345s. ISBN 978-80-7179-608-4

*jednak společensky přijatelnou mezi oscilace okolo normality*⁹¹. Dle JUDr. Morávka je tak relevantní zejména společensky přijatelné kolísání kolem středního, průměrného bodu „určeného pro konkrétní případ úhrnem stejných snah o naplnění (elementárních) subjektivních potřeb u většiny osob v konkrétním místě, čase, socioekonomické situaci a postavení.“⁹².

V následujícím kontextu je velmi případné odkázat také na judikaturu soudní soustavy České republiky, konkrétně na dva judikáty, které se bezprostředně problematiky týkají. Nejvyšší soud České republiky ve svém rozsudku, sp.zn. 30 Cdo 3474/2010, vyložil problematiku zpřístupňování zvukových záznamů (kdy významově totožné stanovisko zaujal i Ústavní soud ČR pod II. ÚS 423/10-1 [Výběr ÚS 942/2010]), kdy tento výklad je možný per analogiam využít i v rámci on-line prostředí. „Zpřístupňování zvukových záznamů veřejnosti, tj. neuzavřenému okruhu osob, sdružených v určitém společenství (sdružení bez právní subjektivity), které nabyly spoluvlastnictví ke hmotnému substrátu CD nosičů – nelze subsumovat pod § 30 odst. 1 autorského zákona č. 121/2000 Sb., ale jedná se o činnost vykazující znaky půjčovny. Nabytím takového spoluvlastnictví členové společenství nenabyli oprávnění díla zaznamenaná na CD nosičích užívat bez poskytnutí licence.“⁹³ Je tedy zřejmé, že pokud je založeno nesubjektivní sdružení podle § 829 a násl. ObčZ, nemohou se osoby sdružené zaštitit výjimkou, kterou stanovuje AutZ, a dílo volně užit, je ovšem otázkou, jak bychom přistupovali ke sdružení osob on-line, neboť není přece povinností, aby sdružené osoby musely uzavírat písemnou smlouvu, jelikož „K základní charakteristice sdružení náleží určitá koordinace činností účastníků směřujících k dosažení sjednaného účelu sdružení. Sjednání tohoto účelu je podle zákonných ustanovení jedinou nutnou náležitostí smlouvy o sdružení, jiné formální náležitosti zákon nestanoví. Smlouva nemusí být ani uzavřena písemně.“⁹⁴ Pokud se tedy sdruží několik osob za společným účelem, je nutné hovořit o nesubjektivním sdružení, a to i z hlediska sdružení, založených tímto způsobem na internetu.

⁹¹ JUDr. Jakub Morávek (v době sepsání článku Mgr. Jakub Morávek), Osobní potřeba – neurčitý právní pojem?. Praha : Právní rozhledy., č.24/2010. 867s.

⁹² JUDr. Jakub Morávek (v době sepsání článku Mgr. Jakub Morávek), Osobní potřeba – neurčitý právní pojem?. Praha : Právní rozhledy., č.24/2010. 867s.

⁹³ Rozsudek NS ČR 30 Cdo 3473/2010

⁹⁴ JUDr. Jiří Macek IN Jiří Švestka, Jiří Spáčil, Marta Škárová, Milan Hulmák a kolektiv. Občanský zákoník I, II., 2. vydání. Praha : C.H.Beck, 2009 2326s. ISBN 978-80-7400-108-6

Výše uvedené, stran nesubjektivních on-line sdružení, je velmi dobře demonstrovatelné na podmínkách sociálních sítí, které umožňují zakládat tzv. skupiny, kde se sdružují osoby – uživatelé konkrétní sociální sítě. Účel těchto skupin může být velmi rozličný, ať už se jedná o sdružení konstituované za účelem podpory známých osob nebo pro vzájemné informování o novinkách ve světě hudby, filmu včetně sdílení a zpřístupňování děl chráněných AutZ atp. Účel těchto skupin je povětšinou obsažen již v samotném názvu skupiny, avšak může se nacházet i v popisu té konkrétní skupiny.

V případě konkrétního příkladu, kdy je založena například skupina, která se profiluje jako neoficiální funclub světznámého umělce, budou osoby sdružené v této skupině například uploadovat nebo prostřednictvím hypertextových odkazů načítat jeho umělecká díla, nutno podotknout, že se bude jednat o skupinu tzv. uzavřenou⁹⁵, do které mají přístup pouze osoby prostřednictvím žádosti až po schválení této správcem příslušné skupiny. V takovéto situaci, je dle mého názoru, možno postupovat per analogiam podle rozsudku výše uvedeného (NS ČR 30 Cdo 3474/2010), kdy on-line sdružení bez právní subjektivity nemůže mezi sebou sdílet a předávat si díla autorskoprávně chráněná. Takto uzavřená skupina tak musí disponovat licenční smlouvou, která by oprávnění k takovému užití děl konstitovala, jinak se bude jednat o užití neoprávněné.

Odlíšnou situací by ovšem byl stav, kdy dochází k utváření tzv. friend listů, tj. seznamů přátel, neboť takovýto seznam, na sociálních sítích běžný, ačkoli je tvořen obdobným způsobem jako v předchozím případě, není utvářen za dosažením společného účelu, což je obligatorně určujícím prvkem z hlediska nesubjektivního konsorcia. Můžeme tak konstatovat, že se jedná o individualizovanou skupinu subjektů, kdy je jistě o volném užití možno hovořit. Pokud tedy v rámci takového listu dojde k uvedení díla mezi osoby blízké a hosty, je možné uplatnit výjimku volného užití.

Zde je jistě příhodné odkázat na nedávné rozhodnutí Soudního dvora v rámci Evropské unie ve věci označené C-360/10 Belgische Vereniging van

⁹⁵ Uzavřenost takové skupiny je nutnou z hlediska NS sp.zn. 1578/2005 Vznik sdružení na základě smlouvy podle §829 a násl. Obč. zák. jakožto smlouvy konsensuální a synallagmatické je založen na shodném projevu vůle všech účastníků, směřujícím jak k účelu sdružení, tak i jeho osobnímu substrátu. Proto i rozšíření počtu účastníků sdružení lze provést jen smlouvou přistupující osoby se stávajícími účastníky. Anonymní všeobecný souhlas dosavadních účastníků daný paušálně do budoucna pro každou, dosud neznámou osobu s jejím vstupem do sdružení, a dokonce do budoucna bez dalšího zavazující i tuto neznámou osobu ve vztahu k dalším neznámým osobám, je právním úkonem, který svým obsahem odporuje zákonu (konkrétně úpravě obsažené v ustanovení § 829 a násl. Obč. zák.) a je tudíž neplatný podle ustanovení § 39 obč. zák.

Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (SABAM) proti Netlog NV. Zkratkou SABAM se rozumí společnost zastupující autory v Belgii, typově se jedná o kolektivního správce. „Žalobce SABAM se žalobou domáhal, aby byla provozovateli sociální sítě uložena povinnost instalace filtračních systémů, které by předcházely porušování autorských práv.“⁹⁶ Soud se ovšem s názorem SABAM neztotožnil, kdy toto své stanovisko opřel zejména o tvrzení, že by takový stav, kdy by došlo k uložení povinnosti provozovateli sociální sítě, byl v rozporu s výjimkou stran dohledu nad ukládáním dat a informací ze strany uživatelů a došlo by tak ke znerovnoprávnění mezi ochranou autorského práva na straně jedné a právem na informace ve smyslu jejich přijímání i rozšiřování na straně druhé.

Jistě by se zdálo správným s názorem Soudního dvora souhlasit, avšak tento Rozsudek je třeba chápat v širším smyslu, kdy nelze ukládat povinnost filtrovat v rámci celého prostoru sociální sítě, avšak v případě jednotlivých skupin (jak bylo výše uvedeno), by takový názor soudu obstát neměl. Vyvážit a vybalancovat práva autorská proti svobodě přístupu a poskytování informací není nikterak jednoduchým úkolem. Byť sice celá sociální síť nemůže být filtrována jako celek, nelze vyloučit filtraci a obdobné systémy v případě směřovaných a specializovaných skupin.

2.1 Peer to peer síť

Další relevantní problematikou ve vztahu k on-line volnému užití, kterou si dovolím zařadit pod tuto kapitolu, je problematika peer to peer (p2p) sítí, a to z hlediska typu BitTorrent, neboť tato je, co do své konstrukce, odlišnou od typů ostatních.

Prvotně je nutno vymezit co to vlastně p2p síť je, k tomuto se již vyjádřil JUDr. Jiří Čermák v roce 2010 na stránkách Právních rozhledů, když konstatoval, že „pojem peer to peer (rovný s rovným) je užíván jak v terminologii lokální, tak i ve veřejných počítačových sítích. V podstatě znamená, že centrální uzlové počítače ztrácejí v takové síti na významu a libovolná stanice (např. počítač koncového uživatele) není pouze pasivním příjemcem dat a služeb (jak je tomu v případě klasického modelu internetu, kdy koncový uživatel plní úlohu klienta), ale vystupuje zároveň aktivně v roli serveru, a tedy poskytuje dalším uživatelům

⁹⁶ MAISNER, M., VANÍČEK, Z. Odpovědnost za obsah přenosu v elektronických komunikacích. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 127s.

sítě (byť třeba jen v určité době) svá data.“⁹⁷ Z hlediska čistě obecného lze rozlišovat dva generální modely sdílení dat, a to s existencí centrálního vyhledávače, kdy existuje bod, kde jsou soustředěny indexy souborů, které jsou k dispozici, a dále pak model se selekcí decentralizovanou, což je i případ technologie BitTorrent, která byla vytvořena Bramem Cohenem a využívá tzv. torrent souborů, jejichž účelem je definice a přímá lokalizace dožadovaného souboru. Samotný soubor torrent tak fakticky neobsahuje žádné dílo ve smyslu autorskoprávním, a jedná se tak pouze a jenom o metadata. Z torrent souborů jsou následně tvořeny on-line databáze, ze kterých je umožněno metadata stáhnout a následně skrz softwarového klienta začít s downloadem kýženého obsahu. Nejedná se ovšem o modelové stahování ve vztahu mezi dvěma uzly, tj. osoba A nestahuje přímo celý soubor od osoby B, ale naproti tomu osoba A stahuje část díla od osoby B, další část od osoby C atd., a „Soubory jsou automaticky rozděleny na menší bloky, každý příjemce může požádat kteréhokoli člena komunity o chybějící blok a zároveň poskytuje ostatním svoje již kompletně stáhnuté bloky (nikoliv nutně celý soubor, ale jednotlivé bloky, které soubor tvoří)⁹⁸“ Dochází tak k velmi zvláštnímu stavu, kdy osoba A stahuje soubor tvořený z mnoha bloků od velkého množství dalších osob a zároveň již tyto bloky dále sdílí.

Je tedy nutné položit si dvě základní otázky, 1) jsou části které poskytuje osoba A schopny požívat autorskoprávní ochrany? 2) Ve kterých případech můžeme hovořit o volném užití?

První z položených otázek je k zaujetí stanoviska velmi problematickou, neboť ani z hlediska doktríny neexistuje jednoznačný postoj. Problematickou se jeví zejména povinnost stran určenosti díla. K tomu, aby bylo dílo určené a specifikované, jistě nepostačí např. dva tóny z písně, milisekundový záznam filmu nebo pixelový bod z uměleckého obrazu, je tak otázkou, zda v případě poskytnutí takto zanedbatelného rozsahu díla (v podobě bloku) je možno hovořit o jednání ve smyslu § 18 odst. 2⁹⁹ AutZ, dle mého názoru je třeba vycházet

⁹⁷ JUDr. Jiří Čermák., Ochrana autorského práva v prostředí peer to peer sítí typu BitTorrent s přihlédnutím k rozsudku ve věci The Pirate Bay. Praha : Právní rozhledy., č.8/2010. 272s.

⁹⁸ JUDr. Jiří Čermák., Ochrana autorského práva v prostředí peer to peer sítí typu BitTorrent s přihlédnutím k rozsudku ve věci The Pirate Bay. Praha : Právní rozhledy., č.8/2010. 272s.

⁹⁹ Sdělováním díla veřejnosti podle odstavce 1 je také zpřístupňováním díla veřejnosti způsobem, že kdokoli může mít k němu přístup na místě a v čase podle své vlastní volby, zejména počítačovou nebo obdobnou sítí.

z prokazatelného faktického sdílení, nabízení díla a nepostupovat jen po linii, která je tvořena metadaty, které samy o sobě dílem nejsou.

Druhou otázkou je, zda můžeme za určitých okolností hovořit o volném užití v rámci p2p sítí. JUDr. Čermák konstatuje, že „*pokud s přihlédnutím k okolnostem koncový uživatel „věděl anebo vědět musel“, že dílo, které má v úmyslu si stáhnout, je zpřístupněno neoprávněně (tj., že jde o „nelegální rozmnoženinu“), neměl by mít možnost spoléhat na výjimku volného užití podle §30 AutZ*“¹⁰⁰. S tímto si ovšem dovoluji nesouhlasit, neboť i trestní sekce Nejvyššího soudu České republiky konstatuje, že není vyloučeno pořízení většího počtu rozmnoženin pro osobní potřebu a nezáleží rovněž ani na samotném zdroji, tj. může jím být i nelegálně opatřená jiná rozmnoženina díla¹⁰¹. Z tohoto pak lze vyvodit, že ačkoli je sdílení, zpřístupňování autorských děl bez oprávnění jedním *contra legem*, musí se nejprve o autorské dílo reálně jednat. Pokud tedy nesplňuje sdílená část nároky na autorské dílo kladené, nemůžeme takovou část ani *ex lege* chránit.

Naproti výše uvedenému je ovšem nutno uvést, že osoba, která v rámci p2p sítě nabízí data, např. film, poskytuje ke sdílení celý tento film, tj. rozdělení na bloky již záleží čistě na software, a je tedy nezávislé na vůli samotného poskytovatele, z čehož je možno dovodit minimálně *culposní* jednání ze strany tohoto subjektu.

Peer to peer sítě jsou aktuálně velmi palčivou problematikou, neboť prokazovat porušení konkrétnímu subjektu je velmi složité, ne-li v majoritě nemožné.

2.2 Závěrem k on-line volnému užití

Institut volného užití není relevantní v prostředí internetu zapovídat, je ovšem nutné striktně postupovat podle třístupňového testu (§29 AutZ), který stanovuje základní limity pro volná užití a zákonné licence. Pokud tedy budou

¹⁰⁰ JUDr. Jiří Čermák., Ochrana autorského práva v prostředí peer to peer sítí typu BitTorrent s přihlédnutím k rozsudku ve věci The Pirate Bay. Praha : Právní rozhledy., č.8/2010. 272s.

¹⁰¹ NS 5 Tdo 234/2009: Zhotovení rozmnoženiny autorského díla pro osobní potřebu ve smyslu § 30 odst. 1, 2 AutZ není neoprávněným zásahem do chráněných autorských a souvisejících práv ve smyslu § +52 odst. 1 TrZ. Přitom autorský zákon nevyklučuje legální zhotovení většího počtu takových rozmnoženin pro osobní potřebu, pokud to není v rozporu s běžným způsobem užití díla a ani tím nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora (§29 odst. 1 AutZ), a nezáleží rovněž n, a tom, z jakého zdroje je pořízena rozmnoženina díla pro osobní potřebu (může jím být např. i nelegálně opatřená jiná rozmnoženina díla).

splněny tyto předpoklady a dílo bude užito bez účelu hospodářského nebo obchodního prospěchu zveřejňující osoby a zároveň v rámci osobní potřeby nedojde k nepřiměřenému zásahu do práv autora, je nutno výjimku použít.

Není jistě od věci apelovat na zákonodárce, aby tato problematika byla pregnančněji upravena právě v AutZ nebo jiném soukromoprávním předpisu, kdy je jistě nutno se ptát, proč nebylo využito příležitosti k úpravě internetové problematiky např. v NOZ, který si stanovil ambice být generálním kodexem soukromého práva.

Je ovšem také nutné, aby stanovisko k volnému užití on-line a jeho hranicím měly příležitost vyjádřit české soudy, neboť bez těchto judiciálních výkladových mantinelů se budeme metaforicky pohybovat výkladem pouze na zamrzlém jezeře někdy v počátcích jara, což jistě nemůže poskytnout plnou právní jistotu a stabilitu.

3. Postih a odpovědnost

3.1 Odpovědnost a odpovědnostní vztahy

3.1.1 K odpovědnosti obecně

Problematika odpovědnostních vztahů je z hlediska teorie velmi složitou disciplínou, neboť je třeba lišit několik jejích typových úrovní, mezi které se řadí odpovědnost politická, morální, ústavní a zejména pak odpovědnost právní.

Politickou odpovědností se rozumí odpovědnost za výkon funkce politické, a to ať už se jedná o funkci na úrovni obce nebo funkce nejvyšší. Morální odpovědnost je zřejmě možno označit jako širší okruh, který se rozpadá na dvě základní roviny, kdy z hlediska subjektivního je to svědomí a objektivního následně sankce v podobě ztráty požívané vážnosti u veřejnosti (avšak v této rovině je otázkou postavení médií, která n, a tomto procesu mají velmi nezanedbatelný vliv). Odpovědností ústavní je rozuměn pojem dvouúrovňový, neboť v sobě zahrnuje jak odpovědnost právní, tak i odpovědnost politickou. „*Má tedy povahu objektivní právní odpovědnosti, a je zde i prvek politický (např. důvěra Sněmovny vládě)*“¹⁰². Společnost tak zná, dle výše uvedeného, mnoho odpovědnostních systémů, kdy se jednoznačně nemůže jednat o na sobě nezávislé okruhy a je nutno je chápat ve vzájemné symbióze.

Posledním z výše uváděných odpovědnostních systémů je odpovědnost právní, kterážto je speciální formou právního vztahu. Základem vzniku právní odpovědnosti je porušení primární právní povinnosti, lhotejně, zda se jedná o primární povinnost vznikuvší ex lege či ex contractu, kdy tímto porušením dojde ke vzniku nové (sekundární) relativní právní povinnosti, jejíž povaha je sankční, avšak povinnost splnit primární právní povinnost vznikem odpovědnosti není povětšinou dotčena. Nelze ovšem výslovně konstatovat, že odpovědnost vzniká s porušením primární povinnosti, neboť takové vyjádření by mohlo mít za následek mylnou domněnku neexistence odpovědnosti do okamžiku porušení. Věcně korektně tak primární i sekundární (odpovědnostní) právní vztah vzniká zároveň, kdy odpovědnostní vztah je svým trváním latentní, a to až do porušení povinnosti primární.

¹⁰² Gerloch, A. Teorie práva. 4. upr. Vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, 178s

Pokud jde o případy, kdy „*odpovědnostní povinnost může event. nahradit původní povinnost*“¹⁰³ je možno lišit tři základní případy. Prvotně je to, samozřejmě, situace, kdy primární povinnost jejím porušením zanikne a na její místo nastupuje povinnost sekundární, druhou situací je stav, kdy sekundární povinnost existuje a trvá simultánně s povinností primární, a posledním případem je stav, kdy jsou obě povinnosti totožné, ale dojde k umocnění povinnosti primární o další právní důvod.¹⁰⁴

3.1.2 Soukromoprávní a veřejnoprávní odpovědnost

Jestliže vycházíme z právního dualismu ve smyslu práva soukromého a veřejného, je jistě na místě rozdělit tímto způsobem i pojem odpovědnosti. Z uvedeného tak plyne, pokud spojuje s porušením povinnosti norma soukromého práva vznik resp. aktivizaci odpovědnosti, je nutno hovořit o odpovědnosti soukromoprávní. Pokud je naopak tento vznik spojen s normou veřejnoprávní, bude hovořeno o odpovědnosti veřejnoprávní.

Pakliže bychom přistoupili k samotné bližší diferenciaci mezi jednotlivými odpovědnostními okruhy, potom v rámci existence soukromoprávní odpovědnosti se jedná o vztah mezi osobou poškozenou a osobou porušitele, resp. narušitele. Druhově lze v soukromoprávní rovině spatřovat tři základní skutkové podstaty odpovědnosti, kterými jsou: odpovědnost za škodu, odpovědnost za vady, odpovědnost za prodlení. Tento výčet ovšem nelze chápat jako úplný, neboť k těmto základním třem skutkovým podstatám je nutno přiřadit i tzv. bezdůvodné obohacení, ačkoli se o odpovědnost v pravém slova smyslu nejedná, jelikož k bezdůvodnému obohacení může dojít i bona fides „(*proto se též nazývá kvazidelikt*)“¹⁰⁵.

Veřejnoprávní odpovědnost je od soukromoprávní odlišná, a to zejména z hlediska subjektů, mezi kterými vzniká odpovědnostní vztah. Jestliže z hlediska soukromoprávního vznikla odpovědnost mezi poškozeným a porušitelem, tak u odpovědnosti veřejnoprávní se jedná o odpovědnostní vztah delikventa k subjektu primárně odlišného od poškozeného, jedná se zejména o stát nebo

¹⁰³ JUDr. Tomáš Pohl, IN Jiří Švestka, Jan Dvořák, a kol., *Občanské právo hmotné 1*. Praha : Wolters Kluwer Česká republika 2009, 236s. ISBN 978-80-7357-466-6

¹⁰⁴ JUDr. Tomáš Pohl, IN Jiří Švestka, Jan Dvořák, a kol., *Občanské právo hmotné 1*. Praha : Wolters Kluwer Česká republika 2009, 236s. ISBN 978-80-7357-466-6

¹⁰⁵ JUDr. Tomáš Pohl, IN Jiří Švestka, Jan Dvořák, a kol., *Občanské právo hmotné 1*. Praha : Wolters Kluwer Česká republika 2009, 237s. ISBN 978-80-7357-466-6

jinou veřejnoprávní korporaci. Z hlediska této závěrečné práce budou relevantními veřejnoprávními delikty v sestupné intenzitě trestné činy a správní delikty v obecném měřítku.

3.1.3 Subjektivní a objektivní odpovědnost

Dalším specifickým členěním ve vztahu k právní odpovědnosti je diferenciacie, jak plyne i z výše uvedeného podnadpisu, na odpovědnost subjektivní a objektivní.

Subjektivní odpovědnost je tvořena celkem čtyřmi prvky, kterými jsou objekt, objektivní stránka, subjekt a subjektivní stránka. Obsahem objektivní stránky je pak samotné protiprávní jednání a škodlivý následek, mezi kterými musí bezpodmínečně existovat kauzální nexus. Subjektivní stránkou je pak již mnohokrát skloňované zavinění, a to jak dolózní, tak i culpózní. „V těchto případech odpovědnosti se osoba, která porušila určitou právní povinnost, může zprostit odpovědnosti vyviněním (exkulpací). Zpravidla bývá v právní konstrukci subjektivní odpovědnosti předpokládáno zavinění (tzv. *presumpce nedbalostního zavinění*), a tím se přenáší důkazní břemeno na osobu, která se hodlá vyvinít.“¹⁰⁶

Objektivní odpovědnost, na rozdíl od výše uváděné subjektivní, postrádá subjektivní stránku, a obsahem nosné stránky objektivní je pak pouze protiprávní stav, výsledek protiprávního jednání jiné osoby, než která reálně nese odpovědnost.¹⁰⁷ I v tomto případě může dojít k odvrácení následků odpovědnosti, avšak pouze za předpokladu, že dojde k prokázání liberačních důvodů, které reálně existovaly. Toto ovšem nemůže být považováno za bezvýjimečné, neboť platné právo počítá i s tzv. objektivní odpovědností absolutní, kdy liberace není možná.

¹⁰⁶ Koblíha, I., Elischer, D., Hochman, J., Hunjan Koblíhová, R., Tuláček, J.: Náhrada škody podle občanského a obchodního zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praktická příručka. Praha: Leges 2012, 13s.

¹⁰⁷ Gerloch, A. Teorie práva. 4. upr. Vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, 202s

3.2 Občanskoprávní obecná odpovědnost

Úpravu odpovědnosti z hlediska obecného občanskoprávního reglementuje, samozřejmě, zejména občanský zákoník, konkrétně jeho šestá část, kdy tato je uvozena nejprve ustanoveními přiléhajícími na předcházení hrozícím škodám ve smyslu zásady *neminem laedere*. Pasáž směřující k prevenci vzniku škod je uvozena ustanovením spíše proklamativního typu, § 415 ObčZ, které je, jak bude dále rozebráno, z hlediska odpovědnosti na internetu nepostradatelné. § 415 ObčZ výslovně konstatuje, že „každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí“¹⁰⁸, „v tomto směru je též třeba si uvědomit, že toto základní prevenční ustanovení se týká jak škod majetkových, tak i nemajetkových.“¹⁰⁹

Výše normovaná obecná právní povinnost je konstruována erga omnes, což znamená, že v případě jejího nedodržení kterýmkoli subjektem se tento dopouští protiprávního jednání a zároveň samozřejmě odpovídá za event. vzniknuvší škodu viz například NS 25 Cdo 1427/2001. Je třeba také konstatovat, že v případě, pokud neexistuje speciální právní norma směřující ke konkretizaci specifického stavu, je použití této prevenční klauzule subsidiární, a je tak nutno ji užít.

Výše uváděná právní úprava obsažená v § 415 ObčZ, jak již bylo konstatováno, je spíše svou konstrukcí ustanovením proklamativním, a proto, pokud budeme zvažovat obecnou úpravu odpovědnosti ve smyslu škody, je třeba nahlédnout do § 420 ObčZ, avšak ani tento ve svém celém rozsahu nemůže být považován za ustanovení obecné, neboť odstavec druhý¹¹⁰ této právní normy je vztahován ke specifickým subjektům, tj. jedná se o právní odpovědnost za jiného. Obecná úprava odpovědnosti se tak nalézá primárně pod § 420 odst. 1 a 3 ObčZ. Každý tak dle uváděných pravidel odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením povinnosti právní a lze se jí zprostit pouze za předpokladu, že subjekt prokáže, že škodu nezavinil, důkazní břemeno zde leží na osobě porušitele.

¹⁰⁸ § 415 zákona č. 40/1964 Sb. Občanský zákoník v platném znění

¹⁰⁹ JUDr. Ján Matejka., JUDr. Jiří Čermák., Odpovědnost poskytovatelů volného prostoru na internetu za cizí obsah. Praha : Právník., č.11/2001 s.1108., dostupné on-line <www.itpravo.cz/index.shtml?tisk=1&x=48792>

¹¹⁰ Dle některých autorů se jedná o normování generální skutkové podstaty odpovědnosti objektivní, např. Holub M., Bičovský J. IN Odpovědnost za škodu, Linde Praha a.s., 2. Vydání, s.24)

Vzhledem k předmětu této práce tak budou relevantními ustanoveními zejména výše uváděná a k nim, samozřejmě, další přílehlající stran bezdůvodného obohacení.

3.2.1 Bezdůvodné obohacení

Tento institut, ačkoli se nejedná o odpovědnost v pravém slova smyslu a „*lze jej aplikovat teprve v situaci, že nejsou splněny ani předpoklady odpovědnosti za škodu*“¹¹¹, je a bude z hlediska neoprávněných užití autorských děl na internetu velmi nepostradatelným.

Existuje několikero skutkových podstat bezdůvodného obohacení obsažených v ObčZ a dalších, samozřejmě, i speciálně upravených např. v AutZ. Speciálně se, samozřejmě nejedná o zvláštní právní konstrukci odlišnou od té obecné, ale diference je seznatelná z hlediska rozsahu vydávaného obohacení.

Generálně je možno konstatovat, že bezdůvodným obohacením je dle dikce zákona (ObčZ), majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plnění z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů. V tomto ohledu lze z hlediska výkladu pojmu majetkového prospěchu odkázat i na judikaturu, např. R 25/1986, dle kterého „*Majetkový prospěch vzniká především tak, že se dosavadní majetek obohaceného rozmnoží o nové majetkové hodnoty, může však spočívat i v tom, že se jeho dosavadní majetek nezmenšil, třebaže by k tomu jinak došlo, kdyby obohacený plnil své povinnosti. Odpovědnost za získaný majetkový prospěch se musí vydat, vzniká bez zřetele na zavinění.*“¹¹²

Za bezdůvodné obohacení tak z hlediska předkládaného tématu bude považován například majetkový prospěch získaný z neplatného právního úkonu (neplatná smlouva) a taktéž prospěch získaný užitím díla bez právního důvodu (mimo rámec volného užití a contrario bez dispozice s oprávněním k užití díla). Výčet skutkových podstat specifikující bezdůvodné obohacení je třeba chápat, v souladu s judikaturou, ve smyslu taxativního výčtu.

¹¹¹ JUDr. Marta Škárová IN Jiří Švestka, Jiří Spáčil, Marta Škárová, Milan Hulmák a kolektiv Občanský zákoník I, II, 2. Vydání, Praha 2009, 1324s.

¹¹² Jiří Švestka, Jiří Spáčil, Marta Škárová, Milan Hulmák a kolektiv Občanský zákoník I, II, 2. Vydání, Praha 2009, 1332s.

3.3 Speciální odpovědnostní vztahy podle autorského zákona

Vyvození odpovědnosti ve smyslu AutZ úzce souvisí s ochranou práva autorského, jak ji normuje zejména §40 a násl. AutZ, proto je třeba nejprve vymezit rámec této ochrany ve vazbě na samotnou odpovědnost, a tu pak konkretizovat ve vztahu k obecnému právu občanskému.

3.3.1 Ochrana práva autorského podle AutZ

AutZ obsahuje ve svých útrokách toliko demonstrativní výčet možných ochranných mechanismů, které jsou domáhajícímu se svých práv k dispozici, a to jak v rovině ochrany práv osobnostních, tak, samozřejmě, i majetkových. V této souvislosti je příhodné odkázat in concreto na ustanovení § 40 a násl. AutZ, která obsahují právní úpravu ochrany de lege lata.

Z hlediska systematiky plní § 40 AutZ svou povahou funkci speciální generální klauzule, kterážto je uplatnitelná právě ve smyslu ochrany práv autorských a jak jsem již výše konstatoval, demonstrativně vymezuje množinu, řekněme defenzivních prvků.

Samotné ustanovení se rozpadá do celkem čtyř odstavců, kdy první z nich si klade za cíl konstituovat základní množinu práv autora, a to jak v případě pouhého ohrožení, tak i ve chvíli, kdy již samotná porucha nastala. Je zde tak normováno právo na určení autorství, právo dožadovat se zákazu ohrožení svého práva ve svém nejširším smyslu, v případě, pokud již k zásahu reálně došlo (nikolivě pouze při ohrožení) disponuje autor právem na sdělení údajů o způsobu a rozsahu neoprávněného užití a o původu neoprávněně zhotovené rozmnoženiny, není opomenuto ani odstranění následků zásahu do práva, kdy toto opatření musí být samozřejmě přiměřené závažnosti samotného porušení práva a má být přihlédnuto k zájmům třetích osob, zejména spotřebitelů a osob jednajících v dobré víře, jak je konkretizováno ustanovením § 40 odst. 2 AutZ. Dalším nepostradatelným autorovým právem je taktéž poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu, a jako poslední z toliko demonstrativního výčtu zákon uvádí právo požadovat zákaz poskytování služby, kterou využívají osoby k porušování nebo ohrožování práva autora.

K informační povinnosti výše uváděné si ovšem dovolím zapolemizovat s oprávněností takového nároku, neboť zde bychom jednoznačně došli do konfliktu se zákonem č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů (dále jen ZoOchrOU), poněvadž je otázkou jak precizně konkrétní údaje může autor, jakožto osoba soukromého práva, požadovat. Na druhou stranu je také třeba vycházet z aktuálního společenského stavu, kdy osobní údaje nejsou z hlediska běžné fyzické osoby chápány jako hodnota hodná tak vysoké ochrany. Toto lze usuzovat ze stavu, kdy osoby bez větších problémů zveřejňují své osobní údaje volně na internetu, a to ať už prostřednictvím sociálních sítí nebo osobních internetových prezentacích. Není tak nikterak nepředstavitelnou překážkou dohledat o konkrétní osobě informace, a to i nejintimnějšího charakteru. Není žádnou novotou, že zaměstnavatelé, resp. personalisté kontrolují sociální sítě a zjišťují tak informace o uchazečích o pracovní pozici. Jestliže je tedy společenské chápání osobních údajů na takové úrovni, kdy je nepovažuje za hodné zvláštní ochrany, je možno dojít výkladem k větší benevolenci při sdělování těchto informací ze strany ostatních subjektů, neboť právo má být a je nesporně systémem odrážejícím společenskou hodnotu v tom nejflexibilnějším měřítku. Z hlediska poskytování a uchování informací „*situaci neulehčil ani nedávny nález¹¹³ Ústavního soudu České republiky, jímž byla zrušena ustanovení §97 odst. 3 a 4 zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů, ukládající provozovatelům telekomunikačních služeb povinnost uchovávat po stanovenou dobu provozní a lokalizační údaje koncových uživatelů služby (sem patří logové údaje např. IP adresa koncové stanice, údaje o uskutečněných připojeních apod.) za účelem jejich předávání oprávněným orgánům (včetně orgánů trestních).*“¹¹⁴

Ve vztahu k odstranění následků zásahu do práva reflektuje zákon, bohužel, pouze dvě roviny, a to stažení a zničení rozmnoženiny díla, je tedy opomenuta varianta, kdy by mohlo dojít ke zhojení daného stavu uzavřením kontraktu mezi dotčenou stranou a porušitelem, což by mohla být poměrně zajímavá alternativa v rámci odstranění následků zásahu.

¹¹³ Pl. ÚS 24/10 ze dne 22. března 2011

¹¹⁴ JUDr. CÍSAŘOVÁ, Zuzana., Pasovní legitimace (host) providerů v případech porušování autorských práv na internetu a rozsudky L'oreal/Ebay a Scarlet/Sabam IN KRÍŽ, Jan. a kol., Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových., Praha : Univerzita Karlova v Praze., Právnická fakulta., 2011., 74s., ISBN 978-80-87146-56-9

V případě poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu zákon preferuje omluvu před zadostiučiněním v penězích. Toto má svůj základ zejména v § 11 ObčZ, který upravuje generální ochranu osobnosti, § 40 odst. 1 písm. e) AutZ je tak v pozici speciality ve vztahu k ObčZ. Výši náhrady určuje objektivně soud. Soud by tak měl přihlídnout zejména k rozsahu zásahu resp. nejen k pouhému faktickému zásahu, ale i k možnému ohrožení, neboť ve vztahu k fenoménu internetu je třeba uvažovat jeho internacionální charakter. V této souvislosti je třeba poukázat také na problematiku promlčení nároku. K tomuto se již vyjádřil také Nejvyšší soud České republiky pod 30 Cdo 1051/2006, kdy judikoval, že „*byť jde o satisfakci v oblasti nemateriálních práv (postihující újmu nemajetkové povahy), její vyjádření peněžním ekvivalentem způsobuje, že jde o osobní právo majetkové povahy. Proto právo na zadostiučinění v peněžité částce promlčení podléhá*“¹¹⁵. Námitka promlčení, i kdyby byla podána řádně, by nemusela být ve vztahu k řešené problematice definitivní, neboť promlčení je institut hmotného práva a ten již ze své konstrukce může být neplatným a právě i námitka promlčení může být neplatnou s přihlídnutím k § 3 ObčZ, jak také vyslovil Ústavní soud České republiky pod spisovou značkou II. ÚS 309/95. Právní vět, a tohoto usnesení zní *Ustanovení §3 občanského zákoníku, podle něhož výkon práv nesmí být v rozporu s dobrými mravy, platí i pro výkon práva vznést námitku promlčení*. V konkrétním případě, pokud by byla zasažena osobnostní složka a újma by byla vyjadřována v penězích a došlo by k uplatnění námítky promlčení, je tento úkon, dle mého názoru, v průhledu do zásahu do osobnostněprávní složky, nutno primárně považovat za neplatný, jelikož odporuje právě dobrým mravům, a vzhledem k tomu, že promlčení je hmotněprávním úkonem, je nutno na něj klást veškeré nároky, jaké jsou kladeny na ostatní hmotněprávní instituty.

Z hlediska nositelů autorských práv a internetového prostředí je asi nejzajímavějším právem možnost požadovat zákaz poskytování služby, kterou využívají osoby k porušování nebo ohrožování práva autora. Tento institut se zdá být před začátkem konkrétního řízení nejlépe uplatnitelným prostřednictvím tzv. předběžného opatření podle § 74 zákona č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád v platném znění (dále jen o.s.ř.), a to ve smyslu zdržení se činnosti, která autora ohrožuje popřípadě poškozuje. Žalobce by nemusel v první fázi dokazovat, ale

¹¹⁵ Chaloupková, H., Holý, P.: Autorský zákon. Komentář. 4. Vydání. Praha : C.H.Beck, 2012, 81s.

pouze osvědčovat, což je jistě méně problematické, a v případě, pokud by příslušný soud předběžné opatření vydal, bylo by toto pro žalobce pozitivní hned v několika aspektech. Prvotně by byly, samozřejmě, před podáním konkrétní žaloby vyřešeny poměry, a bylo by prozatímně zamezeno nežádoucímu stavu. Druhým a dle mého názoru, důležitějším aspektem je omezení pasivně legitimovaného subjektu, kteréžto omezení by mohlo působit jako výrazný prostředek pro vyřešení situace bez samotného soudního řízení resp. v rámci buď praetorského smíru podle §67 a násl. o.s.ř. a nebo smíru v rámci již existentního řízení podle § 99 o.s.ř.

Výše uvedené si dovolím konkretizovat na příkladu mírně fiktivního rázu. Pokud společnost nabízí na internetu volný prostor k ukládání informací a dat, je to jistě v pořádku, pakliže samozřejmě neumožňuje svým uživatelům v rámci takové databáze například vyhledávat prostřednictvím fulltextového vyhledávání, společně s čím umísťuje rozličné reklamní materiály, jistě se pak taková společnost nemůže zaštiťovat zákonnými výjimkami z hlediska odpovědnosti. V rámci diskového prostoru takové společnosti se pak nachází v majoritním zastoupení díla chráněná AutZ, a ačkoli společnost tvrdí, že jí toto nemůže být dáváno k tíži, neboť ona pouze poskytuje diskový prostor uživatelům, je tato argumentace, dle mého názoru, lichá a pouze zastírá primární účel daného serveru, tj. rozšiřovat chráněná díla, a to zejména z prostřednictvím možnosti fulltextového vyhledávání. Takto specifikovaná společnost jistě disponuje veřejným subjektivním právem podle čl. 26 LZPS, a toto je tedy možno omezit pouze ve zbytném rozsahu. Proto by předmětné předběžné opatření muselo směřovat nikoli co do podnikatelského záměru jako celku, ale pouze toliko do nejkontroverznějšího místa, které způsobuje ohrožení a zásah do práv autora, tj. do poskytování služby fulltextového vyhledávání. Předmětem předběžného opatření by pak byl požadavek, aby se subjekt zdržel poskytování této služby. Ostatní činnosti by samozřejmě zůstaly nedotčeny, a nešlo by tak k neproporcionálnímu zásahu do veřejného subjektivního práva podnikat. Takové předběžné opatření by pak mělo kromě jiného za následek i event. ztrátovost na straně společnosti, neboť inzerenti, kteří umísťují na její internetové stránky svou reklamu, by velmi rychle ztratili zájem o inzerci na serveru, kterému klesá návštěvnost. Uživatelé by také velmi záhy přestali server navštěvovat, neboť by neposkytoval službu, kterou od něj primárně očekávají, tj. velkou databázi v minoritě zastoupenou legálními dokumenty a daty. Dalším možným problémem

pro takovou společnost v případě předběžného opatření je stav, kdy daný subjekt nabízí svým uživatelům službu například tzv. kreditu, který si individuální uživatelé zakupují, aby mohli stahovat soubory vyšší rychlostí, uživatelé by za tohoto stavu žádný kredit nezakupovali, což by jistě nebylo pro společnost přínosné. Dále je nutno konstatovat, že na podání žaloby při vydání předběžného opatření má žalobce 30 dní a dále pak při podání žaloby může být takové opatření prodlouženo, a to za určitých podmínek i na období delší půl roku, což by pro žalovanou stranu mohlo být finančně limitní, a proto je velmi pravděpodobné, že by přistoupila na uzavření buď již smíru praetorského nebo následně smíru v rámci řízení. Před samotným přistoupením k návrhu na vydání předběžného opatření by bylo ovšem velmi prozíravým krokem nahlédnout do sbírky listin v obchodním rejstříku, kde se i kromě jiného zveřejňuje také účetní závěrka konkrétní společnosti, jejíž součástí jsou rozvaha a výkaz zisků a ztrát, ze kterých lze relativně velmi přesně vyčíslit stav společnosti a její příjmy z reklamy a ostatní zdroje a následně učinit propočty, jaký tlak by vydání takového předběžného opatření mohlo mít za následek. Bylo by tak cíleno zejména na ekonomickou a finanční situaci společnosti, která by pod tíhou možného delšího sporu musela hodnotit, zda táhlý spor nebude mít za následek její zánik.

Výše uvedené lze podpořit i případem GEMA proti Rapidshare. „*Žalobce společnost GEMA spravuje autorská práva více než 60 000 členů a domáhal se na žalovaném, aby v rámci své webhostingové služby filtroval a blokoval obsah, kterým jsou porušována autorská práva.*“¹¹⁶ Věc byla řešena Vyšším zemským soudem v Hamburgu a rozsouzena pozitivně pro žalobce. Dle názoru této soudní stolice nemůže být považováno za dostačující pouhé odmazávání nežádoucího obsahu, ale je třeba aktivně zakročit a materiál filtrovat, aby nedocházelo k opakování takového jednání.

Nesmí být taktéž za žádných okolností opomenuto, že „*právní prostředky ochrany uvedené v §40 odst. 1 AutZ jsou založeny na odpovědnosti objektivní.*“¹¹⁷

AutZ se ovšem neomezuje pouze na demonstrativní výčet práv autora, ale vymezuje i další podstatné rámce, které je třeba zmínit. Předně je třeba poukázat, že nejen autor sám je aktivně legitimován k podání případné žaloby, neboť v případě existence výhradního oprávnění ex contractu či ex lege je dle ustanovení

¹¹⁶ MAISNER, M., VANÍČEK, Z. Odpovědnost za obsah přenosu v elektronických komunikacích. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 126s.

¹¹⁷ Chaloupková, H., H., Holý, P.: Autorský zákon. Komentář. 4. Vydání. Praha : C.H.Beck, 2012, 78 s., ISBN 978-80-7400-432-2

§ 41 AutZ oprávněna i jiná osoba, která disponuje takovým oprávněním, nebo je jí svěřen výkon majetkových práv k dílu ze zákona. Zde je ovšem nastolen stav ve smyslu numeru clausu jednotlivých nároků, které může taková osoba uplatnit.

Další restrikci z hlediska AutZ je možno dohledat pod ustanovením § 43, kde toto ve svém prvním odstavci „*kvalifikuje jako zásah do autorských práv (zejména práva rozhodovat o užití díla) obcházení účinných technických prostředků ochrany.*“¹¹⁸ Zákon tak jasně privileguje práva autora před instituty například volného užití a, samozřejmě, legálních licencí. Zákon ovšem zároveň s tímto imperativem vyslovuje podmínku, že použitý prostředek musí být účinný. Pokud by takový prostředek účinný nebyl, nemohlo by k zásahu jako takovému dojít. Je nutno si položit otázku stran výkladu pojmu - účinný - ve vztahu k technickému prostředku. Dle mého názoru se může jednat o stav, kdy prostředek je plně funkčním s chybovostí prokazatelně nepřevyšující 2% a musí být tento prostředek a jeho účinnost zkoumán objektivně se zřetelem k datu vydání nosiče autorskoprávně chráněné informace a stavu techniky k tomuto datu.

3.4 Správně-právní odpovědnost

3.4.1 Obecně ke správní odpovědnosti

Správně-právní odpovědností, tj. odpovědností ve smyslu malého trestního práva, je nutno chápat veřejnoprávní zásah zejména do majetkové roviny subjektu dopustivšího se protiprávního jednání.

Pojem malého trestního práva, který je pro správní trestání hojně užíván, je diferencován od trestního práva velkého, konstituovaného jako nejneprostupnější ochrana zájmů, které chrání celou společnost zejména tzv. zásadou subsidiarity. „*Zásada subsidiarity trestního postihu vyjadřuje požadavek omezit trestání na případy, kdy je odůvodněno závažností a společenskou nebezpečností protiprávních jednání, kdy je nezbytný zásah příslušných orgánů a kdy nedostačují jiné prostředky a nástroje.*“¹¹⁹ Velké trestní právo je tak možno užít pouze a jenom jako krajní prostředek ochrany, tzv. ultima ratio.

Avšak i z doktrinárního označení malé a velké trestní právo plyne určitá blízkost těchto právních odvětví a vědeckých disciplín. Toto prolínání je patrné

¹¹⁸ Chaloupková, H., H., Holý, P.: Autorský zákon. Komentář. 4. Vydání. Praha : C.H.Beck, 2012, 86 s., ISBN 978-80-7400-432-2

¹¹⁹ Dušan Hendrych, a kolektiv Správní právo, 7. Vydání, Praha 2009, 445s

zejména z hlediska základních principů, které oba směry ovládají, jen příkladmo lze uvést zásadu presumpce nevinny vázané zejména na právní princip *in dubio pro reo*. Další hodnotově důležitou zásadou je zákaz analogie *in malam partem*, tzn. zákaz analogie v neprospěch pachatele. Taktéž dochází v obou směrech k rozhodování o vině a event., uložení sankce. Rozdílným je ovšem fakt, že v rámci správního trestání rozhodují správní orgány, kdežto v rámci velkého trestního práva rozhoduje soud. Ačkoli by se mohlo prvotně zdát, že se jedná pouze o institucionální vyčlenění určité agendy, není tomu pravdy, neboť základním znakem soudnictví je jeho nezávislost, kdežto správní orgány touto nezávislosti nedisponují. Je ovšem, samozřejmě, nutné lišit pojmy nezávislosti a nekontrolovatelnosti, neboť jejich sloučení do jednoho významu by bylo z hlediska uplatňování veřejné moci velmi nebezpečné.

3.4.2 Rozdělení správních deliktů

Legální definici pojmu správní delikt bychom v rámci dnes již velmi rozsáhlé a mnohdy nepřehledné legislativy nenašli, avšak je možno dovodit, že se jedná o souborný pojem, který komplexně zaštiťuje druhy protiprávních jednání, které jsou zákonem vymezeny, a kdy sankce je ukládána správním orgánem na základě správně právní normy.

Z hlediska doktrinního je systém správních deliktů členěn na přestupky, správní delikty pořádkové, správní delikty disciplinární a jiné správní delikty, kdy poslední ze jmenovaných druhů může typově nabývat hodno, jakými jsou jiné správní delikty páchané fyzickou osobou, jiné správní delikty páchané právnickou osobou a správní delikty podnikatelů, a to ať už se jedná o fyzickou osobu podnikající nebo právnickou osobu.

Jelikož je tématem této práce neoprávněné užití autorských děl na internetu, budou konkretizovány zejména přestupky a jiné správní delikty podnikatelů, neboť tyto skutkové podstaty jsou upraveny právě i v AutZ.

3.4.3 Přestupek

Pojem přestupku je upraven zákonem č. 200/1990 Sb. o přestupcích (dále jen PřestZ), a to konkrétně § 2 odst. 1 PřestZ. *Přestupkem tak je zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v tomto nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin.* Samotná definice se tak sestává ze dvou znaků, kterými jsou znak materiální (porušení nebo ohrožení zájmu společnosti) a znak formální (takové jednání musí být předpokládáno zákonem). N, a to, aby mohla být vyvozena přestupková odpovědnost, je třeba, aby byly oba zmiňované znaky naplněny současně, pakliže tedy jeden z nich bude absentovat, není možno o přestupkové odpovědnosti hovořit.

Přestupková odpovědnost je taktéž vázána výlučně na fyzickou osobu a zavinění. Fyzická osoba – pachatel ovšem musí naplnit ještě další zákonem aprobované předpoklady, aby mohlo k vyvození odpovědnosti dojít. Předně se musí jednat o subjekt, který dosáhl věku 15 let, resp. PřestZ volí negativní definici, když § 5 odst. 1 normuje, že za přestupek není odpovědný, kdo v době jeho spáchání nedovršil patnáctý rok svého věku, a zároveň odstavcem 2 dodává, že za přestupek není odpovědný ten, kdo pro duševní poruchu v době spáchání přestupku nemohl rozpoznat, že jde o porušení nebo ohrožení zájmu chráněného zákonem, nebo nemohl ovládat své jednání.¹²⁰ Toto se ovšem, samozřejmě, nevztahuje na případy tzv. „rauschdeliktů“. „*Pokud tedy správní orgán zjistí, že osoba podezřelá z přestupku v době spáchání přestupku nedovršila patnáctý rok svého věku, věc podle § 66 odst. 1 písm. b) PřestZ odloží, aniž zahájí řízení.*“¹²¹ Z hlediska zavinění je tak bezpodmínečně nutno spojit a individualizovat osobu pachatele a navázat ji na jednání, které u tohoto konkrétního subjektu proběhlo. Samotné zavinění může mít různou formu, avšak pro přestupek je postačující culpa levis. Zároveň také musí být skutková podstata přestupku obsažena buď v rámci PřestZ nebo jiného zákona, a takové jednání musí být jako přestupek označeno.

Pokud bychom hledali skutkové podstaty přestupků týkajících se prohřešků proti zájmům chráněných autorskoprávně, jednoznačně bychom je nenalezli v rámci ustanovení PřestZ, ale je nutno nahlédnout přímo do § 105a

¹²⁰ § 5 odst. 2 zákona č. 200/1990 Sb. O přestupcích

¹²¹ Jemelka, L., Vetešník, P. Zákon o přestupcích a přestupkové řízení. Komentář. 1. Vydání. Praha : C.H.Beck, 2011, 30s.

AutZ. Tento vymezuje z hlediska přestupků tři různé rámce, kdy se jedná o neoprávněné užití, neoprávněný zásah a speciální skutkovou podstatu, nesplnění oznamovací povinnosti obchodníkem podle §24 odst. 6 AutZ. AutZ taktéž obsahuje speciální úpravu stran příslušnosti k projednání konkrétního přestupku, a to pod § 105c odst. 4 „*Správní delikty podle tohoto zákona v přenesené působnosti projednává v prvním stupni obecní úřad obce s rozšířenou působností, v jehož obvodu byl správní delikt spáchán.*“. Je ovšem třeba konstatovat, že § 105c odst. 4 AutZ výše citovaný nebude pro určení příslušnosti ve vztahu k internetovým přestupkům aplikovatelný, neboť určit místo, kde se konkrétní on-line přestupek stal, není, dle mého názoru, možné, a pakliže by to možné, i skrz veškeré obtíže bylo, nejednalo by se o hospodárné řešení. Dovolím si toto konkretizovat na imaginární situaci: osoba A neoprávněně uploaduje na internet mp3 soubor svého oblíbeného zahraničního interpreta, došlo tedy k neoprávněnému užití takového díla, avšak místem, kde reálně došlo ke spáchání přestupku, tj. místem, kde bylo dílo neoprávněně sděleno veřejnosti není v obci A, kde byl soubor uploadován, ale místem spáchání přestupku je on-line internetové prostředí. Těžko bychom tedy určovali místní příslušnost správního orgánu, který by měl danou situaci řešit. K on-line deliktům tak bude sloužit pomocné pravidlo obsažené v § 55 odst.2 PřestZ, který *expressis verbis* konstatuje „*Přestupek, který byl spáchán v cizině státním občanem České republiky anebo cizincem, který má trvalý pobyt na území České republiky, nebo nelze-li místo spáchání přestupku spolehlivě zjistit, projedná správní orgán, v jehož územním obvodu pachatel má nebo naposledy měl trvalý pobyt.*“¹²² Ačkoli je jistě pravděpodobné, že ve většině případů dojde ke splnutí místa, kde se přestupek stal, (ve smyslu místa, kde pachatel uploadoval) s místem, kde má resp. naposledy měl pachatel trvalé bydliště, není však možno vyloučit situaci, kdy by o on-line přestupku osoby A, která bydlí u svého známého v obci B, avšak trvalé bydliště má stále v obci C, chtěl rozhodovat správní orgán obce B, ačkoli by k takovému rozhodnutí nebyl primárně místně příslušný, a tudíž by takové rozhodnutí trpělo vadou resp. nebylo by v souladu s právními předpisy a jako takové by pak bylo na zrušení v rámci přezkumného řízení.

Pokud jde o individualizaci subjektu pachatele, není tento počín v on-line prostředí nikterak jednoduchý, zvláště se zřetelem k nálezu Ústavního soudu České republiky Pl. ÚS 24/10 ze dne 22. března 2011 „*jímž byla zrušena ustanovení §97*

¹²² § 55 odst. 2 zákona č. 200/1990 Sb. O přestupcích v platném znění

odst. 3 a 4 zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů, ukládající provozovatelům telekomunikačních služeb povinnost uchovávat po stanovenou dobu provozní a lokalizační údaje koncových uživatelů služby (sem patří logové údaje např. IP adresa koncové stanice, údaje o skutečných připojeních apod.) za účelem jejich předávání oprávněným orgánům.¹²³ Je tedy velmi nepravděpodobné konkretizovat subjekt, který se konkrétního deliktu dopustil. A i kdyby bylo reálně možno individualizovat IP adresu, ze které došlo například k neoprávněnému uploadu, je otázkou, zda v běžné domácnosti budeme schopni dohledat i konkrétní subjekt, který upload provedl, neboť ačkoli je IP adresa v domácnosti jedna, může být na směrovač (router) připojeno vícero subjektů například i přes bezdrátové připojení (wifi), a je velmi pravděpodobné, že by se osoby v rámci této domácnosti zjednodušeně zaštitily právem nevypovídat vůči osobě blízké, a nemohlo by tak dojít k přesnému označení subjektu.

Pokud ovšem reálně dojde k prokázání přestupku, je nutno začít hovořit o možné sankci, která bude v rámci řízení vyměřena. Vzhledem k tomu, že tématem této práce je neoprávněné užití autorských děl, dovolím si abstrahovat od skutkových podstat, které jsou normovány § 105 odst. 1 písm. b) a c) AutZ, a zaměřím se pouze a jenom na přestupek ve smyslu § 105 odst. 1 písm. a) AutZ, tj., dle tohoto ustanovení se fyzická osoba dopustí přestupku, pokud *neoprávněně užije autorské dílo, umělecký výkon, zvukový či zvukově obrazový záznam, rozhlasové nebo televizní vysílání nebo databázi*¹²⁴. Za takový, a nutno podotknout, prokázaný přestupek je správní orgán oprávněn uložit pokutu až do výše 150 000.00 Kč. Spodní hranici ovšem zákon nevymezuje, tudíž samotná pokuta může být klidně i nulová.

Je ovšem namístě problematiku ukládání sankcí nejprve zobecnit. Správní orgán sice může přistoupit k uložení pokuty, avšak z hlediska trestání může zvolit i jiný způsob závislý samozřejmě na závažnosti a rozsahu takového přestupku. PřestZ obsahuje enumerativní výčet sankcí, které mohou být v rámci přestupkového řízení ukládány, jedná se o napomenutí, pokutu, zákaz činnosti,

¹²³ JUDr. Zuzana, Císařová., Pasivní legitimace (host)providerů v případech porušování autorských práv na internetu a rozsudky L'Oréal/ Ebay a Scarlet/Sabam., IN Kříž, Jan., a kol., Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových : konsolidace aplikační praxe práva duševního vlastnictví se zvláštním přihlédnutím k evropskému právu. Praha : Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. 2011. s74.

¹²⁴ § 105 odst. 1 písm. a) zákona č. 121/2000 Sb. O právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů.

zabrání věci. Správní orgán taktéž může od uložení sankce upustit, pokud k nápravě pachatele postačí samotné projednání přestupku¹²⁵. Nelze se ovšem domnívat, že správní orgán je z hlediska ukládání sankcí zcela zákonem nevázan, stále se musí pohybovat *secundum et intra legem*, a zároveň je třeba ctít tzv. zásadu proporcionality. Je tedy relevantní otázkou, kdy lze opravdu uložit pokutu a kdy takovou pokutu lze uložit v maximální výši.

Zásada proporcionality vychází z tzv. třístupňového testu proporcionality, který prověřuje tři základní roviny, kterými jsou vhodnost (kauzalita mezi opatřeními a cílem), nezbytnost takového prostředku a přiměřenost v užším smyslu slova (jestli to, čeho dosahují je přiměřené). Tímto testem by mělo projít veškeré rozhodování, které zasahuje subjekt pachatele. Z tohoto důvodu by se primárně měl správní orgán řídit myšlenkou, zda nepostačuje za přestupek udělit pouhé napomenutí, a teprve až v případě, že taková sankce je nedostačující, měl by správní orgán přistoupit k variantě pouhého projednání přestupku s tím, že bude pachateli uloženo uhradit náklady tohoto řízení, zde by se nejednalo o sankci v pravém smyslu tohoto institutu. Pokud by ani takový postup neseznal správní orgán jako dostačující, nechť tedy přistoupí k pokutě, avšak i v případě pokuty je třeba stále pamatovat na princip proporcionality a sledoval kýžený cíl, kterého má být dosaženo. Nejvyšší správní soud v dané souvislosti poukazuje na fakt, že „*správní orgán ukládající pokutu za jiný správní delikt je povinen přihlídnout k osobním a majetkovým poměrům pachatele tehdy, pokud je podle osoby pachatele a výše pokuty, kterou lze uložit, zřejmé, že by pokuta mohla mít likvidační charakter*“¹²⁶ Tato povinnost správnímu orgánu nesvědčí pouze v případě jiných správních deliktů, ale taktéž v případě přestupků. Tudíž je třeba sledovat nejen samotný přestupek a jeho závažnost, ale zároveň přihlížet i k majetkovým poměrům pachatele. Pokud tedy správní orgán bude ukládat pokutu, je třeba, aby i její výši řádně zdůvodnil.

Jak jsem již výše uvedl, maximální výše pokuty za neoprávněné užití autorského díla se může vyšplhat až na částku 150 000.00 Kč, avšak skupina pachatelů mladistvých, tj. osob deliktně způsobilých, a to ve věku mezi 15 a 18

¹²⁵ § 11 zákona č. 200/1990 Sb. o přestupcích v platném znění

¹²⁶ Nejvyšší správní soud 1 As 9/2008-133 [2092/2010 Sb. NSS]. Dostupné z <www.beck-online.cz/legalist/documentview.seam?type=html&documentId=njptembregbptembzgjpxgys7nzzxg&conversationId=582743>

lety věku, resp. osoby, která dovršila 15 rok a nepřekročila 18 rok svého věku, požívá jistých ospravedlnitelných výsad. První z nich je skutečnost, že přešupek mladistvého nelze projednat v rámci příkazního řízení, jedinou alternativou, která tak z hlediska zkrácených řízení zbývá, je řízení blokové. Tím ovšem privilegia mladistvých nekončí, neboť dle ustanovení § 19 odst. 3 PřestZ se „horní hranice pokuty u mladistvých snižuje na polovinu, přičemž však nesmí být vyšší než 2 000.00 Kč“. Je třeba podotknout, že z hlediska porušování práv chráněných autorským zákonem, in concreto neoprávněných užití autorských děl se ve velké míře účastní a páchají právě osoby mladistvé, ať už se jedná o stahování softwaru nebo uploadování a sdílení autorských děl prostřednictvím internetu. Pokud by tedy došlo k prokázání viny mladistvému pachateli přešupku, nemůže udělená pokuta převýšit částku 2 000.00 Kč v rámci řádného přešupkového řízení, a je otázkou, zda reálně může maximální výše zákonem aprobované vůbec dosáhnout, pokud totiž vyjdeme i z citovaného judikátu NSS, který apeluje na správní orgán, aby přihlédl k majetkovým poměrům. Nedomnívám se, že by bylo relevantní pokutu v maximální výši uložit, je také třeba poukázat na fakt, že správní orgán by, dle mého názoru, nebyl schopen relevantně zdůvodnit, proč je sankce u mladistvého uložena v maximální výši, ačkoli si netroufám tvrdit, že by se tak reálně nepokusil učinit a bylo by pak pouze a jenom na prvoinstančně příslušném krajském soudu, aby v případě žaloby ve správním soudnictví rozhodl a dané rozhodnutí správního orgánu zrušil.

Dovolím si v dané souvislosti poukázat na jeden nedostatek aktuálně platné a účinné právní úpravy, která by, dle mého názoru, mohla mít na mladistvého pachatele podstatně větší edukativní vliv než pokuta, avšak dnes by taková alternativa nebyla možná. PřestZ vymezuje institut omezujícího opatření. Takové opatření musí být, samozřejmě, přiměřené povaze a závažnosti spáchaného přešupku, a lze jej uložit jen spolu se sankcí a nejdéle na dobu jednoho roku. Takovým opatřením je například zákaz navštěvovat určitá veřejně přístupná místa a místnosti, kde dochází například ke konání veřejných tělovýchovných, sportovních nebo kulturních podniků. Dle mého názoru by bylo relevantní mladistvému (je otázkou, zda by toto nebylo aplikovatelné i na starší pachatele, záleží samozřejmě na individualitě každého subjektu) uložit sankci ve formě napomenutí a zároveň uložit omezující opatření na rozličně dlouhou odůvodnitelnou dobu. Dnes ovšem takto alternativa není ex lege umožněna, neboť omezující opatření lze uložit pouze a jenom pachateli přešupku na úseku ochrany

před alkoholismem a jinými toxikomaniemi, přestupku proti veřejnému pořádku a přestupku proti občanskému soužití, což nemůže být chápáno za dostačující, neboť sankce z hlediska správního trestání nemá být pouze represí, ale zároveň má subjekt svým způsobem poučit a vychovat, a to zejména, pokud se jedná o osoby mladistvé.

Ačkoli ovšem ve velkém množství případů se z hlediska osob porušitelů a narušitelů jedná o osoby mladistvé, není toto absolutním pravidlem, neboť další skupinou jsou, samozřejmě, osoby starší 18 let, které neoprávněně užívají autorská díla, a tyto se jistě nemohou výjimkou směřovanou na mladistvé zaštitit. Zde by situace byla z hlediska ukládání pokuty totožná s výše uvedenou (včetně náročnosti při individualizaci porušitele z hlediska IP adresy atp.), avšak rozptyl při ukládání pokuty by byl širší, a to až do výše 150 000.00 Kč, opět ovšem správním orgánem precizně zdůvodněnou se zřetelem k majetkovým poměrům a v souladu se zásadou proporcionality.

3.4.4 Jiné správní delikty

Jestliže skutkové podstaty přestupků uváděné AutZ se co do obecné části řídily PřestZ a zároveň byl PřestZ určujícím procesním předpisem pro řízení o přestupcích, je třeba v krátkosti referovat i o jiných správních deliktech, které právě AutZ upravuje taktéž, a to pod ustanovením § 105b AutZ, jakožto správní delikty právnických a podnikajících fyzických osob.

Z hlediska skutkových podstat jsou tyto totožné s podstatami, které byly uvedeny pod přestupky, a i z hlediska maximální výměry sankce se tyto dvě roviny neliší, avšak namísto slovního spojení „lze uložit“, které je užito v rámci přestupků, zde zákonodárce zvolil poněkud autoritativnější řešení, kterým je sousloví „se uloží“, opět ovšem nebyla legislativně upravena nejnižší hranice pokuty, tudíž jediným možným výkladem je fakt, že sice nelze od uložení pokuty upustit, avšak opětovně není nikde stanoveno, že se nemůže uložit pokuta ve výši 0.00 Kč. Řízení týkající se takového správního deliktu, se ovšem nebude řídit PřestZ, ale zákonem č. 500/2004 Sb. správní řád v platném znění (dále jen SR). Zde si dovoluji tvrdit, že se projevuje výrazný nedostatek aktuálně platného a účinného AutZ, avšak dané bude konkretizováno a navrženo řešení v rámci čtvrté kapitoly věnované pohledu de lege ferenda.

3.4.5 Společné otázky ke správním deliktům

Jestliže byl výše vymezen vznik a částečně i řízení o správním deliktu, je jistě třeba zmínit i zánik této odpovědnosti, a to jak v rovině přestupku, tak i jiného správního deliktu spáchaného právníkou osobou nebo fyzickou osobou podnikající.

Odpovědnost za spáchání přestupku zaniká, resp. prekluduje ex lege plynutím času, tj. uplynutím doby jednoho roku, a to od spáchání tohoto přestupku. Pokud tedy správní orgán nezahájí řízení s domnělým pachatelem, nemůže již tak učinit po promeškání této objektivní lhůty.

Pakliže podrobíme zkoumání zániku odpovědnosti skupinu jiných správních deliktů, které jsou AutZ taktéž upraveny, je situace poněkud odlišná, neboť dle § 105c odst. 3 AutZ existují oba typy lhůt, a to jak objektivní, tak i subjektivní. Objektivní lhůta je stanovena na 3 roky ode dne spáchání, avšak subjektivní lhůta je pouze a jenom jednoletá.

Závěrem je třeba také vymežit stav, kam budou směřovány finanční prostředky vybrané na pokutách z autorskoprávně správních deliktů. Pokuty jsou vybírány a fort., vymáhány tím orgánem, který je uložil, a, samozřejmě, se stávají příjmem veřejného rozpočtu, ze kterého je hrazena činnost orgánu, který pokutu uložil.¹²⁷ Tudíž uložená a uhrazená pokuta se pak stává příjmem rozpočtu obce s rozšířenou působností.

3.5 Trestněprávní odpovědnost

Trestní právo ve společnosti plní funkci poslední instance v rámci právní odpovědnosti, jedná se tedy o prostředek tzv. ultima ratio. Samotné právní odvětví si klade za cíl chránit hodnoty a zájmy fyzických osob, právníkových osob a v neposlední řadě zájmy státu před trestnými činy. Funkčně je tedy třeba hovořit o ochraně, prevenci, represi a regulaci, kterou právě z hlediska trestněprávní problematiky toto právní odvětví postihuje.

Pokud se jedná o osobu pachatele, může se v obecné rovině jednat jak o osobu fyzickou, tak i s účinností zákona č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právníkových osob a řízení proti nim v platném znění (dále jen TZoP) i osobu fiktivní resp. právníkou, k odpovědnosti právníkové osoby ovšem více až dále.

¹²⁷ § 105c odst. 6 zákona č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů

Z hlediska trestněprávní úpravy je ve smyslu výše uvedeném nutno poukázat na názor vyslovený Ústavním soudem České republiky, in concreto „je zcela nepřijatelná praxe, kdy se standardní civilní vztahy na úkor jednoho z jejich účastníků řeší prostředky trestního práva. Tímto způsobem totiž dochází k znerovnoprávnění osob v jejich vzájemných vztazích a k neúctě orgánů veřejné moci k rovnosti občanů, tedy porušení čl. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 1 Ústavy České republiky“¹²⁸. Pokud tedy postačuje z hlediska dosažení účelu vůči porušujícímu subjektu použití soukromoprávních prostředků, necht' jsou tedy tyto využity a není přistoupeno k veřejnoprávní resp. konkrétně trestněprávní represi, což bohužel, v současnosti není stále výrazněji respektováno.

Jedním ze základních hmotněprávních pramenů trestního práva je bezpochyby zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník v platném znění (dále jen TZ). Ten v rámci své zvláštní části upravuje pod § 270 trestný čin porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi. „Objektem tohoto trestného činu je zájem na ochraně autorského práva a práv autorských.“¹²⁹ § 270 TZ lze považovat za normu tzv. blanketní, neboť samotná její textace odkazuje na předpisy upravující autorskoprávní problematiku, viz znění „do zákonem chráněných práv k.“¹³⁰. Ve svém důsledku znamená existence této odkazující normy fakt, že „se uplatní zásada, a to i vůči cizinci, že zákony zavazují každého, i když je nezná, neboť tu nejde o omyl skutkový, nýbrž o omyl právní.“¹³¹.

Z hlediska subjektivní stránky tohoto trestného činu je předpokládáno zavinění úmyslné, lhostejno ovšem, zda se bude jednat o dolus directus či dolus eventualis. Důkazně je při posuzování subjektivní stránky nutno zjišťovat stav věci na základě výpovědi event. pachatele. Jak je také konstatováno ve velkém komentáři k Trestnímu zákoníku nakladatelství C.H.Beck „je třeba konkrétní pachatelův úmysl směřovat nejen k jeho jednání, ale i na vědomí, že se jedná o dílo ve smyslu autorskoprávním, tj. o výsledek tvůrčí činnosti autora, jako duševní výtvar spočívající v individuálním ztvárnění myšlenky“¹³².

¹²⁸ Ústavní soud IV. ÚS 469/02 [61/2004 USn.]

¹²⁹ Doc. JUDr. Alexander Nett, CSc., IN Jelínek, J. a kol.: Trestní právo hmotné. 2. Vydání. Praha: Leges, 2010, 676s.

¹³⁰ § 270 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník v platném znění

¹³¹ Doc. JUDr. Martin Vlček, CSc., IN Smejkal, V. a kol. Právo informačních a telekomunikačních systémů. 1. Vydání. Praha : C.H.Beck, 2001., 376s.

¹³² Šámal, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha : C.H.Beck, 2012, 2753 s.

TZ uvažuje několik rovin spáchání tohoto trestného činu, prvotně se jedná o stav, kdy je zasaženo obecně kýmkoli, další rovinou je stav, kdy jsou vykázány znaky obchodní činnosti event., jiného podnikání, třetí rovinou je získání značného prospěchu pro vlastní osobu nebo pro osobu jinou a nebo způsobení značné škody a čtvrtou z rovin zákonem aprobovanou je případ, kdy se pachatel dopustí takového činu ve značném rozsahu. Stranou nezůstává ani diferenciací získání prospěchu velkého rozsahu a fort., způsobení škody velkého rozsahu nebo možnost dopuštění se takového činu ve velkém rozsahu.

Z hlediska výše uvedeného systému je taktéž členěn i mechanismus, popřípadě délka trvání jednotlivých specifických sankcí.

V rámci trestního řízení, ve kterém by byla event. sankce fakticky ukládána, je ovšem třeba velmi precizně prokázat stav věci, a to zejména v rovině subjektu pachatele. Internet je ovšem médium velmi složité, kdy samotné dokazování skutečností bude i teoreticky velmi obtížné. „*Samozřejmě jiné možnosti má ten, kdo chce vypátrat odesílatele e-mailu, a poněkud jiné možnosti mají orgány činné v trestním řízení a tajné služby. Nicméně pro dokazování v oblasti internetu platí tyto zásady: 1. Nikdy ničemu nevěř – všechno může být podvrženo; 2. to co platilo před chvílí, už může být zcela jinak. Pokud budeme chtít dokázat cokoli, co se odehrálo v internetovském prostředí, musíme s těmito dvěma pravidly počítat, a pak možná budeme úspěšní.*“¹³³ Jak je uvedeno v rámci citace z knihy *Právo informačních a telekomunikačních systémů*, jiné možnosti svědčí při zjišťování stavu běžnému soukromoprávnímu subjektu a jiné orgánu činnému v trestním řízení a fort., tajné službě, avšak ani tyto silněji nadané subjekty nebudou ve většině případů s to ztotožnit konkrétního pachatele, neboť identifikovat osobu v anonymním prostředí se svou pravděpodobností blíží k nemožnému.

Je třeba taktéž podotknout, že není, jistě, naprosto v pořádku, když se dotčený subjekt nejprve obrací na orgány činné v trestním řízení, byť je to jistě svým způsobem pochopitelné, neboť sám nemá možnosti, jak se dopátrat porušivšího subjektu, namísto toho, aby uplatnil svých práv nejprve soukromoprávní cestou. Dle TZ by ovšem měly být stíhány pouze skutky, které

¹³³ Smejkal, V. a kol. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. 1. Vydání. Praha : C.H.Beck, 2001. 442s.

svou měrou přesáhnou hranici přípustnosti, tj. „nejzávažnější případy úmyslného porušování autorských práv jiného.“¹³⁴

3.5.1 Trestní odpovědnost právnických osob

Právnické osoby byly do nedávné doby trestní odpovědnosti ušetřeny, avšak odborná diskuze n, a toto téma vedená, a to poměrně dlouhou dobu, nakonec seznala, že je třeba i toto moratorium odstranit a právě i fiktivní subjekty práv, a tomuto druhu státní moci podrobit. Stalo se tak prostřednictvím TZoP, jenž je svým charakterem předpisem jak hmotněprávním, tak i procesněprávním, což také vyplývá z jeho názvu.

Vůči právnické osobě lze tedy vyvodit trestněprávní odpovědnost na úseku taxativně jmenovaných trestných činů, které jsou vypočteny v rámci ustanovení §7 TZoP. V rámci jmenovaného paragrafu je taktéž výslovně zmíněn trestný čin porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi.

Z hlediska sankcí uložitelných právnické osobě lze uvažovat toliko osm alternativ: 1) uveřejnění rozsudku (§23 TZoP), 2) Zákaz přijímání dotací a subvencí (§22 TZoP), 3) Zákaz plnění veřejných zakázek, účasti v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži (§21 TZoP), Zákaz činnosti (§20 TZoP), Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty (§19 TZoP), stranou nezůstává samozřejmě ani peněžité trest (§18 TZoP), propadnutí majetku (§17 TZoP) a zřejmě nejrepresivnější sankcí jest Zrušení právnické osoby (§16 TZoP).

Pokud se jedná o obecnou trestněprávní úpravu, tj. TZ a zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (dále jen TR), tak tyto se pro potřeby osob právnických užijí subsidiárně.

Problematika trestní odpovědnosti právnických osob je pro aktuální stav na internetu, a to zejména z hlediska ISP velmi důležitá, neboť nemalá část ISP se jednoznačně trestné činnosti dopouští, a to primárně internet service provideři, kteří umožňují svým uživatelům sdílet autorskoprávně chráněný obsah a zároveň toto jednání svých uživatelů podporují a podněcují prostřednictvím bonusových služeb, výhod nebo přímého vyhledávání v rámci databáze souborů. Je tudíž třeba

¹³⁴ Smejkal, V. a kol. Právo informačních a telekomunikačních systémů. 1. Vydání. Praha : C.H.Beck, 2001. 510s.

tento nežádoucí stav zohlednit i v rámci velkého trestního práva, a ve svém důsledku jej potírat

V rámci této pasáže si dovoluji uvést příklad, který, dle mého názoru, samozřejmě i kromě jiných, taktéž splňuje znaky trestného činu. Pachatelem je právnická osoba a jednání této osoby souvisí právě s autorským právem, kdy předmětným pachatelem je společnost BONTONland a.s. (dále jen Bontonland). Uvedená společnost totiž na internetových stránkách www.bontononline.cz spustila službu, prostřednictvím které je možné stahovat zejména audio soubory přímo z internetu, toto stažení je možné, samozřejmě, pouze za předpokladu, že ze strany zákazníka dojde k úhradě stanovené ceny. Takový marketingový tlak je samozřejmě v pořádku, dokonce si dovoluji říci, že je i chvályhodný, neboť takových serverů je bohužel hodně málo, problematickým je ovšem režim, kterému se dané stahování snaží Bontonland podřídit. Dovolím si citovat ze Všeobecných obchodních podmínek dostupných online¹³⁵, kde je výslovně uvedeno, že „*Uživatel není oprávněn Obsah ani jeho část kopírovat v jakékoli formě nad rámec své osobní potřeby a není oprávněn zpřístupňovat ho dalším osobám. Uživatel není oprávněn využívat Obsah ani jeho část k získání jakéhokoli hospodářského prospěchu ani k podnikání.*“¹³⁶, a zde tedy vyvstává první, a to poměrně závažný problém. Jestliže uživatel uhradí cenu, kterou Bontonland účtuje, nabývá zároveň oprávnění rovnocenná resp. totožná s oprávněními, jako by zakoupil originální nosič v obchodě, tudíž mu například vzniká právo pořádat i veřejnou produkci, tj. řádně zakoupený audio soubor přehrát na taneční zábavě. Bontonland nemůže nikterak zasahovat soukromoprávními podmínkami do právního řádu České republiky, resp. do objektivního práva.

V rámci přípravy podkladů pro tuto závěrečnou práci jsem si dovilil zaslat dotaz na OSA, který směřoval na možnost užití audio souborů, které byly staženy a zaplacený prostřednictvím specializovaných serverů, na diskotékách a podobných akcích. Ze strany OSA mi bylo velmi zdvořile odpovězeno, že takové jednání je samozřejmě v pořádku, neboť konkrétní skladba byla zaplacená. Stavem, kdy by nebylo možno užít díla pro veřejnou produkci, by byla situace, kdy dojde k volnému užití autorského díla ve smyslu §30 AutZ, tj. pokud dojde ke stažení souboru z internetu bez příslušné protihodnoty oprávněné osobě.

¹³⁵ www.bontononline.cz/vseobecne-obchodni-podminky

¹³⁶ Bod 3 OCHRANA DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ, Všeobecné obchodní podmínky Bontononline, dostupné z < www.bontononline.cz/vseobecne-obchodni-podminky >

Zde ovšem vyvstává otázka, zda se Bontonland, který jistě disponuje všemi příslušnými oprávněními ke zveřejnění autorských děl, nedopouští protiprávního jednání, když zpoplatňuje soubory, které se prostřednictvím svých Všeobecných obchodních podmínek snaží podříditi pouze režimu volného užití, a záměrně mystifikuje uživatele, že směji stažený soubor užit pouze pro osobní potřebu. Dle mého názoru se v daném případě Bontonland dopouští trestného činu podvodu podle § 209 TZ resp. trestného činu dle § 7 TZoP, když se snaží využít omylu svých zákazníků, a zároveň zamlčuje podstatné skutečnosti, které spočívají zejména v nesdělení faktu a posílení domnění, že je nezákonně stahovat hudbu z internetu, a to v případě, pokud bude hudba stažena z oficiálního zdroje a uhrazena, ji dle stanoviska Bontonland nelze užit pro komerční účely, což se jistě nezakládá na pravdě. Byť je tedy myšlenka společnosti Bontonland obdivuhodná, neboť pro spoustu uživatelů je příjemnější stáhnout soubor a zaplatit jej, nežli kupovat velké množství cd nosičů, avšak je také třeba, aby upravil podmínky a režim do souladu s platnou právní úpravou a nesnažil se zamezit řádnému užití takto stažených a uhrazených souborů.

3.6 Odpovědnost poskytovatelů volného prostoru

Odpovědnost poskytovatelů volného prostoru je v současnosti zřejmě nejdiskutovanější a také nejpálčivější problematikou týkající se autorskoprávního prostředí, neboť právní úprava v současnosti, bohužel, nedostačuje technickému stavu, a je tudíž velmi obtížné precizně postihnout veškeré deliktní aktivity ISP a jejich uživatelů.

Předně je třeba konstatovat, že kromě základních právních kodexů tuto problematiku reglementuje ZoISP, který sám zpracovává materii služeb informační společnosti. Nutno podotknout, že sám ZoISP neaspiruje na úplný a pregnantní výčet služeb informačních společností, jak také plyne z jeho názvu.

Z hlediska terminologického se službou informační společnosti ex lege rozumí jakákoli služba poskytovaná elektronickými prostředky na individuální žádost uživatele, kterážto žádost je podána elektronickými prostředky. Služba je zpravidla poskytována za úplatu.¹³⁷ Obligatorně je tedy nutné, aby služba byla poskytnuta elektronickými prostředky, a o tuto službu musí individuálně určený

¹³⁷ § 2 písm. a) ZoISP

uživatel sám požádat. Úplatnost služby je třeba chápat až jako fakultativní znak, a to zejména ve smyslu, kdy by se majetek žadatele snížit měl, ačkoliv se tak prokazatelně nestalo a contrario se majetek dotčeného subjektu rozšířil, aniž by k tomu vedla přímá protihodnota. Jedná se tedy v prvnáhledu o vztah synallagmatický, avšak protihodnota zde může být i méně patrná.

Poskytovatele služeb informační společnosti lze primárně rozčlenit do tří základních skupin - členění dle Výkladového stanoviska odboru poštovních služeb a služeb informační společnosti Ministerstva průmyslu a obchodu ze srpna 2012: k problematice odpovědnosti poskytovatelů služeb informační společnosti, kteří pasivně hostí nebo „přenášejí“ obsah (dále jen Stanovisko MPO).¹³⁸

- a) *Poskytovatel připojení k internetu (První stupeň)*
- b) *Provozovatelé proxy serverů a internetových vyhledávačů (Druhý stupeň)*
- c) *Provozovatelé datových (i webových) úložišť (Třetí stupeň)*

Z výše uvedeného okruhu, který stanovuje základní druhy ISP, jasně plyne, že se jedná o velmi širokou základnu subjektů, z čehož je třeba dovodit i jiné atributy právní odpovědnosti u každého z nich, resp. zda je možné toho kterého internet service providera učinit odpovědným, a v jakém rozsahu, čili nic.

3.6.1 Provozovatel připojení k internetu

Prvním ze subjektů je provozovatel připojení k internetu, jedná se o subjekt, který koncovému uživateli umožňuje připojit se k síti, tudíž s určitou nadsázkou lze říci, že tento provozovatel služby je vstupní branou k dalším službám.

Ačkoli některá zahraniční úprava činí tyto subjekty odpovědnými za chování svých uživatelů, dovolím si možná poněkud nekonzistentně konstatovat, že se mi tato cesta nezdá být schůdnou, neboť poskytovatel připojení k internetu již ze své podstaty a etymologického vymezení je pouhým prostředkem, který rozšiřuje míru možnosti chování primárního subjektu práva, kterým je konkrétní uživatel, a pakliže je takový ISP státem povinován odpojovat své uživatele od internetového připojení při trojnásobném porušení uživatelových povinností (abstrahujme, zda reálně dojde k prokázání a konkrétní identifikaci porušitele), je otázkou, zda se nemůže jednat o odepření přístupu k informacím odpojenému uživateli, kdy přístup je jistě možno vymezit jako možnost informace

¹³⁸ Stanovisko MPO je součástí příloh této práce

vyhledávat a fort., samozřejmě zaznamenávat. Pakliže stát, byť prostřednictvím soukromoprávního subjektu, slavnostní a obřadní formou započne s plošným odpojováním od internetu jako média, resp. alespoň tuto alternativu zákonem aprobejuje, jedná se, dle mého názoru, o velmi markantní zásah do subjektivních práv všech osob od státu a poskytovatele připojení k internetu odlišných.

Slavnostnost a obřadnost takového jednání lze totiž spatřovat ve formě listiny, která by takový zásah umožnila, tj. forma zákona vyhlášeného ve Sbírce zákonů. Je také velmi diskutabilní, zda by v dané souvislosti nebyl poškozeným i poskytovatel připojení, neboť tento by se následně stal jistě pasivně legitimovaným ve věci o náhradu škody, kdy aktivně legitimovaným by byl odpojený uživatel.

S patřičnou nadsázkou lze připodobnit takové sankcionování ke stavu, kdy bychom postihovali osobu v restauračním zařízení, která byla vyzvána hostem tohoto zařízení, aby mu podala kabát, který je umístěn na věšáku za ní, osoba tak nemůže a priori předpokládat, že kabát dožadující se osobě nepatří. Dalším příkladem spadajícím zřejmě do skupiny ad absurdum bude stav, kdy by majitel odcizeného vozidla žaloval stát o náhradu škody, neboť stát je vlastníkem velké části dopravní infrastruktury a umožnil tak jednoduššímu a efektivnějšímu odcizení vozidla. Poslední z příkladů je, dle mého názoru, velmi příznačný, neboť není sporu o tom, že internet je v současnosti označován pojmem informační dálnice.

3.6.2 Provozovatelé internetových vyhledávačů

Dalším ze skupiny ISP jsou provozovatelé internetových vyhledávačů, kdy v současnosti je jedním ze světově nejvytíženějších a marketingově nejrozšířenější vyhledávač google.com. V dané souvislosti si dovolím jen krátkou poznámku, neboť samotné on-line vyhledávání je velmi náročným procesem, a to zejména z hlediska kvantity on-line dokumentů, a tudíž několikanásobně většímu počtu individualizovaných informací.

Takový ISP je možno charakterizovat jako informační křižovatku se značením, která sama o sobě nikterak nevybočuje ze standardů klasických knihovnických zařízení, kde bylo možno vyhledávat dle kartotéky a samotné vyhledávání pak prostřednictvím vlastní činnosti fyzické osoby probíhalo postupným přiřazením konkrétních čísel, aby se dopravovala ke kýženému výsledku.

3.6.3 Provozovatelé datových i webových úložišť

Třetí ze základních skupin ISP nemůže být z hlediska právního pohledu považována za jednotnou, neboť zde je třeba diferencovat několikero dalších velmi důležitých subtypů, kdy základním požadavkem pro takové členění je pak míra účasti ISP třetího stupně na samotné činnosti primárně odpovědného subjektu. Z hledisk, a tohoto členícího kritéria tak získáme tři subtypy, kterými jsou a) typ úschovna, b) typ www a blog, c) typ sharing. Při tomto přístupu tak nejzajímavějšími subtypy budou typ úschovna a typ sharing.

Odpovědnost ISP třetího stupně (a samozřejmě i stupňů vyšších) se řídí hned několika generálními předpisy, kdy předně je třeba zmínit ObčZ a následně v poměru speciality ZoISP. Nelze se ovšem zaměřit pouze a jenom na ZoISP, prvotně je nutno nahlédnout právě do generálního civilněprávního kodexu.

Nejdříve je třeba zmínit obecnou občanskoprávní zásadu prevence, tj. zjednodušeně opsáno jako zásada *neminem laedere*. Tento princip je obsažen pod ustanovením § 415 ObčZ, in concreto „*Každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí.*“¹³⁹ Ačkoli je možno tuto právní normu považovat za proklamativní, není namístě ji studovat s despektem, neboť zakotvuje základní aspekty morálky společnosti, kdy je i v tomto směru příhodné lišit morálku od etiky. Etiku je třeba považovat za jednání naučené, kdežto morálka jako taková je objektivním stavem vštípeným společností a jednotlivcům nezávisle na konkrétní edukaci.

Prevenici lze uvažovat dvojace, a to jako „*obecné povinnosti fyzických i právnických osob odvracet porušování právních povinností, které podle nabytých zkušeností mohou mít za následek vznik škody, popřípadě vznik bezdůvodného obohacení (tzv. všeobecná občanskoprávní prevence), a speciální povinnost k odvrácení již určité konkrétní hrozby vzniku škody či bezdůvodného obohacení (tzv. zvláštní občanskoprávní prevence)*“¹⁴⁰. Dochází zde tak k imperativu stanovení právní povinnosti vztažené erga omnes – nikomu neškodit.

Úprava odpovědnosti za škodu se ve svém obecném rámci nachází pod §420 a násl. obecně ObčZ stanovuje, že „*každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti*“¹⁴¹. Jak již bylo konstatováno výše,

¹³⁹ § 415 zákon č. 40/1964 Sb. Občanský zákoník v platném znění

¹⁴⁰ Jehlička, O., Švestka, J., Škárová, M. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 8. Vydání. Praha : C.H.Beck, 2003, 485s.

¹⁴¹ §420 odst. 1 zákon č. 40/1964 Sb. Občanský zákoník v platném znění

obecnou povinností je i obecná povinnost prevenční. Abychom mohli hovořit o odpovědnosti ve smyslu právním, kterážto bude postavena na subjektivním základě, je třeba, aby došlo k naplnění základních předpokladů, kterými jsou a) porušení právní povinnosti, b) způsobení škody, c) kauzální nexus, d) zavinění (ať už se event. jedná o zavinění ve formě úmyslu nebo nedbalosti, kdy při vzniku odpovědnosti postačuje culpa levis). „*Pojem nedbalosti občanský zákoník neupřesňuje, a proto se vykládá v souladu s ustanovením trestního zákona. Nevědomou nedbalost poskytovatele volného prostoru je tedy třeba vykládat tak, že poskytovatel nechtěl škodu způsobit, ani nevěděl, že ji způsobit může, avšak vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům o tom vědět mohl a měl.*“¹⁴²

Dalším relevantním ustanovením ObčZ je § 424, který dopadá na odpovědnost za škodu způsobenou úmyslným jednáním proti dobrým mravům. V případě, pokud budou splněny předpoklady ve formě úmyslu a jednání contra bono mores, je třeba aplikovat právě toto ustanovení a jelikož autorské dílo se sestává jak ze složky majetkové, tak i osobnostní, je třeba uváženež užit právě i institutu dobrých mravů.

Stranou nelze ponechat ani ustanovení §420a ObčZ, které jako takové je zmíněno a komentováno níže.

K tomuto obecnému rámci následně přistupuje i ZoISP, který speciálně reglementuje právě situaci ISP, a to v několika rovinách. Odpovědnost poskytovatele služby za obsah přenášených informací (§3 ZoISP), Odpovědnost poskytovatele služby za obsah automaticky dočasně meziukládaných informací (§4 ZoISP) a Odpovědnost poskytovatele služby za ukládání obsahu informací poskytovaných uživatelem (§5 ZoISP). Právě třetí stupeň ISP je touto speciální odpovědností nejvíce dotčen.

Jak jsem již výše uvedl, lze skupinu třetího stupně rozčlenit na další tři subtypy, kdy zaměření textu je směřováno právě na typ úschovna a typ sharing. Typ úschovna je z hlediska svého účelového určení velmi jednoduchým, neboť pracuje na principu pouhého schraňování informací, dat a souborů, které uživatel do vyhrazeného prostoru nahraje. Tento subtyp ISP tak prostřednictvím smlouvy umožní koncovému uživateli, aby do vymezeného on-line prostoru uploadoval data a mohl je tak tímto způsobem uschovat, uchovat, popřípadě zálohovat. Takového poskytovatele by tak bylo jistě neúměrné sankcionovat za činnost jeho

¹⁴² MATEJKA, Ján., ČERMÁK, Jiří. Odpovědnost poskytovatelů volného prostoru na internetu za cizí obsah [online]. Dostupné z: <<http://www.itpravo.cz/index.shtml?tisk=1&x=48792>

uživatelů, avšak ani zde není radno subjekt nechat neodpovědný. ZoISP proto koncipuje pod §5 odpovědnost ve vztahu k typu úschovna pouze za předpokladu, pokud takový ISP „a) mohl vzhledem k předmětu své činnosti a okolnostem a povaze případu vědět, že obsah ukládaných informací nebo jednání uživatele jsou protiprávní, nebo b) dozvěděl-li se prokazatelně o protiprávní povaze ukládaných informací nebo o protiprávním jednání uživatele a neprodleně neučinil veškeré kroky, které lze po něm požadovat, k odstranění nebo zneprístupnění takových informací“¹⁴³. Typ úschovna tak pouze umožňuje ukládání informací a dat poskytnutých uživatelem, a odpovídá za výše uvedených předpokladů. Zákon tak přímo ani nepřímo nestanovuje povinnost kontroly dat nacházejících se v on-line prostoru ISP typu úschovna. Pro případ, aby nedošlo k účelovému výkladu, je stanoveno právo pro ISP „nedohlížet na obsah přenášených a ukládaných dat ani aktivně vyhledávat skutečnosti a okolnosti poukazující na protiprávní obsah informace“¹⁴⁴. Pojem přenášené informace je třeba nevykládat extenzivně, neboť by mohlo dojít ke ztotožnění s pojmem sdílení informace, avšak sdílení (sharing) je stav velmi odlišný.

Pojem přenášená informace je determinován časovým intervalem, ve kterém se informace nachází v rámci jednosměrného komunikačního kanálu mezi uživatelem (uploaderem) a cílovým diskovým prostorem.

Sdílením je třeba naproti tomu rozumět stav minimálně vědomě nedbalý, při němž dochází k možnosti otevření alespoň jednoho bilaterálního informačního kanálu pro individualizovaného adresáta nebo pro blíže neurčený okruh adresátů, kdy v rámci takových kanálů dochází prostřednictvím přenosu informací k vytváření obsahově a ideálně i velikostně totožných kopií již předem uloženého souboru.

Jedná se tak o jevy sice spolu bezprostředně související, nikoli však o jevy totožné.

Výše uvedené vymezení je velmi důležité pro odlišení typu úschovna od typu sharing, kterýžto druhý zmíněný primárně sleduje cíl sdílení, resp. rozšiřování dat a informací, a to i přes to, že svým primárním vzezřením se snaží navodit pocit, že se jedná o typ úschovna, požívající zákonných výsad. V určitém smyslu je tak možno uvažovat o disimulovaném právním jednání.

¹⁴³ § 5 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 480/2004 Sb. o některých službách informační společnosti v platném znění.

¹⁴⁴ § 6 zákona č. 480/2004 Sb. o některých službách informační společnosti v platném znění

Subjekty typu sharing (kterým je například server uložto.cz a samozřejmě i další), se tak nemohou zaštitit výjimkami legálně poskytnutými, kdy odkazují opětovně na § 6 ZoISP. Toto vynětí z výjimky opírám o stav, kdy služby takových subjektů nespočívají pouze a jenom v ukládání informací a dat od uživatelů, jak požaduje ZoISP, ale dále taktéž umožňují, resp. primárně i zpřístupňují nahrané soubory dalším subjektům, kdy k tomuto je nutno k tíži takového serveru přičíst i službu fulltextového vyhledávání, kterážto služba není ztotožnitelná ba ani přirovnatelná k internetovým vyhledávačům ve smyslu google, neboť fulltextové vyhledávání, ve smyslu vyhledávání umožněné ISP třetího stupně, je směřováno pouze a jenom co do databáze souborů a informací, které spravuje a obhospodařuje právě třetí stupeň ISP ve formě sharing. Primárně tak „*lze argumentovat, že ISP nejen že dává v takovém případě svoji komunikační infrastrukturu k dispozici k protiprávním aktivitám, ale že n, a tom dokonce sám vydělává.*“¹⁴⁵ Výdělek takového subtypu je generován mnoha způsoby. Příjem plyne z reklamy , a to ať už se jedná o reklamu zveřejněnou například na internetové prezentaci takového ISP, za kterou sharing provider inkasuje odměnu nebo reklamu, která je samotnému ISP poskytována naprosto bez protihodnoty, tj. reklama ve formě obecného povědomí o jeho službách, která je distribuována uspokojenými uživateli. Dalším generovaným příjmem takového ISP jsou úhrady ze strany uživatelů (například za umožnění rychlejšího uploadu a downloadu).

Pakliže sharing ISP nedodržuje svou právní povinnost směřující ke kontrole, a to alespoň na objektivně adekvátním vzorku, je totiž samozřejmé, že jistě nelze po ISP s širokou základnou adresátů požadovat, aby kontroloval veškerý obsah, je nutno v tomto směru vyvodit právní odpovědnost. Dohled nad obsahem je reflektován nejen ZoISP, ale také tolikrát zmiňovaným § 415 ObčZ, sharing ISP je tak povinen prvotně prevenčně jednat , a to veškerými legálně a technicky přijatelnými prostředky.

Jestliže již došlo ke vzniku škody, je třeba zjistit, zda bude škoda uplatňována ve smyslu §420 ObčZ jako odpovědnost subjektivní (se všemi výše zmiňovanými prvky včetně zavinění) nebo § 420a ObčZ jako odpovědnost za důsledek, resp. odpovědnost objektivní. §420a ObčZ dopadá na případy odpovědnosti, kdy ke škodě došlo provozní činností. „*Pokud jde o pojem*

¹⁴⁵ MAISNER, M., VANÍČEK, Z. Odpovědnost za obsah přenosu v elektronických komunikacích. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 17s.

provozní činnosti, je třeba v této souvislosti poukázat např. na ustanovení § 28 odst. 1 písm. a) ObchZ. Jde tu tedy o činnost související s předmětem činnosti (podnikatelské, obchodní), kterou fyzická nebo právnická osoba provozně vyvíjí.¹⁴⁶ Ačkoli JUDr. Matejka s JUDr. Čermákem konstatují, že „vzhledem k povaze poskytování volného prostoru objektivní odpovědnosti dle §420a ObčZ dovést nelze. Poskytování volného prostoru je tak specifickou činností, že by jeho podřazení pod § 420a ObčZ bylo nepatřičné“¹⁴⁷, dovoluji si s tímto pouze částečně nesouhlasit, neboť jistě by nebylo rozumné uplatnit objektivní odpovědnost pro subjekty prvního a druhého stupně ISP avšak v případě subjektů spadajících do třetího stupně, a to konkrétně pro typ sharing, je uplatnění objektivní odpovědnosti jednoznačně velmi žádoucím prvkem. Docházelo by tak k „uplatňování sociálního hlediska, ať škodu nahradí, kdo má z provozní činnosti prospěch.“¹⁴⁸, což je i základní myšlenkou §420a ObčZ. Je jistě účelné odkázat i na názor Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25.5.2000 publikovaný pod sp. zn. 25 Cdo 890/2000, jehož právní věta zní „Za škodu způsobenou provozní činností odpovídá poškozenému provozovatel takové činnosti, a to bez ohledu na zavinění (úmysl, nedbalost), je-li škoda v příčinné souvislosti s provozní činností; jde tedy o objektivní odpovědnost, která umožňuje širší a důslednější zabezpečení náhrady takové škody. Poškozený při uplatňování svého nároku nemusí dokazovat porušení konkrétní právní povinnosti na straně provozovatele, ale jen to, že škoda byla vyvolána zvláštní povahou provozní činnosti; žalovaný se zároveň odpovědnosti nemůže zprostit tím, že by dokázal, že škodu nezavinil. Přesto objektivní odpovědnost provozovatele není odpovědností absolutní, neboť ustanovení § 420a odst. 3 obč. zák. formuluje dva liberační důvody, jejichž prokázáním se může provozovatel částečně nebo úplně odpovědnosti zprostit (liberovat)“¹⁴⁹. Důležitým z předkládané právní věty je konstatování týkající se samotné povahy provozní činnosti, kterážto povaha činnosti musí být, dle Nejvyššího soudu ČR, zvláštní nebo tj. speciální a specifická, kdy jistě z povahy fenoménu internetu a konstrukce obchodního záměru sharing ISP, který se velmi urputně snaží zaštitit zákonnými výjimkami a zároveň generuje zisk, a to zejména

¹⁴⁶ Jehlička, O., Švestka, J., Škárová, M. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 8. Vydání. Praha : C.H.Beck, 2003, 501s.

¹⁴⁷ MATEJKA, Ján., ČERMÁK, Jiří. Odpovědnost poskytovatelů volného prostoru na internetu za cizí obsah [online]. Dostupné z: <<http://www.itpravo.cz/index.shtml?tisk=1&x=48792>

¹⁴⁸ FIALA, Josef; KINDL, Milan et al. Občanské právo hmotné. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. 541s. ISBN 978-80-7380-228-8.

¹⁴⁹ Rozsudek NS ČR ze dne 25.5.2000 sp.zn. 25 Cdo 890/2000

parazitováním na autorské tvorbě, plyne příčinná souvislost s provozní činností ve vztahu ke způsobené škodě. Sharing ISP musí být a je objektivně seznámen se stavem, kdy jeho uživatelé využívají komunikační infrastrukturu k činnostem poškozujícím práva jiných, a v některých případech tyto uživatele sám nabádá nebo co hůř sám se dopouští jednání contra legem, viz. kapitola 1.4 Autorské dílo a storage servery, podkapitola Uložto a neoprávněné užití autorských děl. V tomto směru se obdobně vyjadřuje i Stanovisko MPO.

Pokud by samozřejmě soudně nebylo uznáno uplatnění objektivní odpovědnosti vůči sharing ISP, stále je možno minimálně porušení prevenční povinnosti a za určitých okolností i obecné subjektivní odpovědnosti za škodu podle §420 ObčZ.

Neopomenutelným faktem je skutečnost, že v případě uplatnění odpovědnosti vůči ISP, může se internet service provider následně obrátit taktéž na soudní soustavu České republiky a využít svého regresního nároku vůči primárně odpovědnému subjektu.

3.7 Odpovědnost jednotlivých subjektů na internetu

Právní odpovědnost jednotlivých subjektů, jak již bylo výše uvedeno, lze rozčlenit do několika rovin a několika způsoby.

Z hlediska odpovědných subjektů jsou to primárně osoby fyzické, osoby právnické a v neposlední řadě taktéž stát, který jistě nelze v tomto ohledu nikterak zvýhodňovat.

Z pohledu uplatnění odpovědnosti lze zvažovat odpovědnost jak v režimu soukromoprávním (občanskoprávní, obchodněprávní), tak i veřejnoprávním (správněprávní, trestněprávní). Nutno podotknout, že vůči státu jistě nelze uplatnit odpovědnost ve smyslu trestního práva, neboť dochází ex lege k exempci státu a územních samosprávných celků při výkonu veřejné moci (§ 6 TZoP) z této odpovědnostní roviny.

3.7.1 Fyzické osoby

Delikt ní způsobilost fyzické osoby je touto nabyta v plném rozsahu zletilostí, tj. uzavřením manželství osobou starší 16 let (za zákonem stanovených podmínek) nebo v ideálním případě dovršením zletilosti. Osoby nezletilé jsou odpovědny pouze co do rozsahu své volní a inteligenční vyspělosti, a to samozřejmě se zřetelem k biologickému věku. Stranou nelze ponechat ani obsah a smysl uzavíraného kontraktu, resp. zda je případně nezletilá osoba schopna porozumět faktickým následkům takového právního úkonu.

Další z proměnných do rovnice vstupující je i možnost omezení a fort., zbavení způsobilosti k právním úkonům, neboť tato je v případě delikt ní způsobilosti také určující.

Prostředí internetu je v tomto směru o to složitější, neboť nedochází k faktickému setkávání stran právního úkonu, a tudíž je otázkou, za jakých okolností kontrakt uzavřený prostřednictvím internetu bude uznán event. perfektním při případném soudním sporu.

Před přistoupením k uplatnění odpovědnosti je tudíž třeba zkoumat faktickou stránku ideálně uzavřeného kontraktu a podrobit takové jednání obecným náležitostem vztahující se k právním úkonům a celkově právnímu styku.

Dle výše uvedeného je tak on-line odpovědnost fyzické odpovědnosti limitována dvěma druhy znaků, znaky obecnými, tj. znaky směřující co do způsobilosti k právním úkonům a obecným náležitostem právních úkonů, a znaky speciálními, tj. znaky identifikující to které konkrétní právní jednání, kteréžto si strany přály vykonat.

V běžném on-line prostoru, který podrobíme právnímu zkoumání, bude velmi složité, ne-li ve většině případů nemožné, zkoumat způsobilost k právním úkonům fyzické osoby, neboť těžko podle kliknutí na potvrzující klávesu zjistíme věk osoby nebo případné autoritativní rozhodnutí soudu, kterým byla osoba omezena co do způsobilosti k právním úkonům nebo způsobilosti k právním úkonům zcela zbavena. V této souvislosti je také velmi problematickým do jaké míry chránit dobrou víru druhé strany kontraktu, což samozřejmě bude směřováno do kompetence příslušného soudu.

I v případě, pokud bychom zvažovali ideální stav, že je naprosto vše v pořádku a naší snahou bude vyvodit odpovědnost konkrétní fyzické osoby, bude toto velmi složité, neboť fyzická osoba by musela jednat zaviněně, tzn. je třeba

individualizovat porušivší subjekt. Pakliže ovšem bude snahou postupnými kroky dopátrat se šetřením ke konkrétní osobě, dojdeme k další překážce, ačkoli se například dopracujeme na kýženou adresu, je velmi pravděpodobné, že na internetové přípojce nebude vázána pouze jediná osoba, ale bude se jednat například o společnou domácnost, tudíž opět nebude možno identifikovat odpovědný subjekt. Odpovědnost tak zde nebude reálně možno vyvodit a event. vyvození odpovědnosti vůči majiteli jednotky (pokud se jedná například o byt) nebo vůči osobě, kterážto by byla stranou smlouvy o připojení k internetu, by bylo, dle mého názoru, naprosto ústavně nekonformní, a taková osoba by se jistě v rámci soudního řízení úspěšně ubránila.

Výše uvedené konstatování lze doložit i právním názorem Nejvyššího soudu České republiky, který se v rámci svého usnesení ze dne 27.1.2010 publikovaným pod spisovou značkou 5 Tdo 31/2010 neztotožnil s právními názory okresního a krajského soudu ve věci porušení autorského práva, kdy nedošlo k přímé a jednoznačné identifikaci porušitele, resp. pachatele předepisovaného trestného činu, a to zejména ve smyslu velmi nedbalého, ne-li zanedbaného dokazování a jeho následného odůvodňování. Nestandardním byl taktéž přístup rozhodujícího soudce, který sám v rámci řízení, dle textace předmětného usnesení, konstatoval, že problematice není schopen porozumět¹⁵⁰. Pakliže rozhodující soudce sám při jednání *expresis verbis* uvede, že souzené věci nerozumí, a současně nestanoví znalce, který je odborně způsobilý pro posuzování složitějších mimoprávních otázek, aby danou problematiku vyložil, jedná se ze strany procesně nadřazeného subjektu o zaviněné porušení jeho povinností, kdy by bylo na místě přistoupit ke kárnému postihu, neboť nejen že je tímto narušena důvěryhodnost soudcovského stavu, ale taktéž nemohl soudce objektivně a spravedlivě rozhodnout.

Ačkoli jsou tedy fyzické osoby, samozřejmě, odpovědny jak v soukromoprávním měřítku tak i veřejnoprávním, jejich identifikace je velmi složitá, ne-li nemožná. Příznivější stav ovšem můžeme shledat u osob právnických.

¹⁵⁰ „Soudkyně navíc sama účastníkům řízení sdělila, že dané problematice nerozumí. Proto dovolatel namítá, že nemohla rozhodnout, kdo je a kdo není tak technicky schopný, jak bylo výše uvedeno, a nelze takový závěr odůvodnit pouze odkazem na vzdělání dané osoby.“ IN sp.zn. 5 Tdo 31/2010

3.7.2 Právnícké osoby

U uměle vytvářených subjektů práva je situace o poznání jednodušší, neboť zjištění způsobilosti k právním úkonům je velmi prosté. Právnícká osoba je způsobilou k právním úkonům svým vznikem, tj. v majoritě zápisem do obchodního rejstříku, popřípadě pokud tak určí zákon.

I zjištění jednající osoby není nikterak složitým procesem, a to nahlédnutím do sbírky listin v obchodním rejstříku, kde je velmi jednoduchá identifikace osob oprávněných za právníckou osobu jednat, popřípadě příslušného prokuristu.

Problematickou je ovšem situace, kdy si jednatel společnosti například objedná službu, resp. uzavře jakoukoli smlouvu prostřednictvím internetu využitím připojení a počítače nacházejícího se v prostorách společnosti, a zboží nebo objednanou službu nechá doručit, popřípadě přímo stáhne do počítače, v sídle společnosti. Zde by bylo velmi náročné určovat, zd, a toto jednání uskutečnila právě právnícká osoba nebo osoba fyzická, a to sama za sebe.

Právnícká osoba je odpovědna, samozřejmě, jak v rovině soukromoprávní, tak i veřejné, kdy s účinností TZoP lze fiktivní osobu podrobit i odpovědnosti z hlediska svých důsledků nejzásadnější, tj. odpovědnosti trestní.

Pakliže budeme uvažovat občanskoprávní odpovědnost vztaženou vůči právnícké osobě, bude toto pro poškozeného podstatně jednodušší, neboť ztotožnění právnícké osoby je výrazně jednodušší než individualizace osoby fyzické.

V případě, kdy právnícká osoba, prostřednictvím on-line sereveru, zpřístupňuje blíže neurčenému okruhu osob díla autorskoprávně chráněná, byť díla byla uploadována uživateli, a zároveň se tato osoba nemůže podřadit pod výjimky stanovení ZoISP, což zejména v případě ISP třetího stupně typu sharing nemůže, bude taková právnícká osoba plně odpovědná.

3.7.3 Stát

Vzhledem k tomu, že stát je specifickým typem právnické osoby, pokud tedy vystupuje v občanskoprávních vztazích (viz. § 21 ObčZ), je bezpodmínečně nutné stanovit rozsah odpovědnosti právě i u něj.

Stát tak z hlediska tématu této práce je způsobilý například neoprávněně užít autorské dílo. Byť se toto může z prvopočátku jevit jako nonsens, vždyť přeci stát je ten, který je nadán k ochraně práv ostatních, může se stát, že se i tento pilíř dopustí jednání, které zasáhne do subjektivní sféry jiných. Může se například stát, že bude užito autorského díla bez příslušného oprávnění ex contractu nebo, samozřejmě, bez oprávnění ex lege, a to zejména zveřejněním na oficiálních internetových prezentacích ministerstev, resp. organizačních složek státu. V případě, pokud například ministerstvo užije na svých internetových stránkách loga, fotografie či jiného předmětu autorskoprávních vztahů bez příslušné licence nebo event., sice licencí bude disponovat, ale překročí její hranice, bude se jednat ze strany státu o protiprávní jednání, ze kterého bude možné vyvodit odpovědnost či požadovat vydání bezdůvodného obohacení.

4. De lege ferenda

Nepostradatelnou součástí každé kvalifikační práce je jistě úvaha de lege ferenda, tj. vymezení uvažovaných nedostatků současné právní úpravy a navrhnout možné alternativy jejich řešení.

V rámci tematického rozsahu této práce je nutno uvažovat několik rovin, které je třeba vypořádat. Předně je možno hovořit o rovině hrubého soukromého práva, které by mělo reflektovat odlišnosti internetového prostředí i ve svých útrobách, tj. rovina občanský zákoník a internet.

Další z rovin, které by měly doznat, dle mého názoru, změn, je úprava obsažená v ZoISP, neboť tato, se mi zdá naprosto nedostatečnou, zejména z hlediska nepřesného a vágního vymezení některých pojmů.

Posledním ze směrů, které budou zmiňovány, je typologie sankcí, a to zejména v rozsahu malého trestního práva, neboť toto v několika případech nemůže plnit své funkce, tak jak je od něj očekáváno.

4.1 Občanský zákoník a internet

ObčZ, jakožto generální kodex soukromého práva, je třeba považovat za primární vodítko i pokud jde o nové technologie, kterou internet bezesporu je, zejména pokud hovoříme například o internetové kontraktaci. Veškeré fyzické i právnické osoby by měly být prostřednictvím tohoto předpisu schopny seznat, zda bude jejich jednání právně relevantní čili nic.

Z hlediska současného stavu právní úpravy, a to ať už se jedná o ObčZ ba co hůř i NOZ, není aktuální velmi kritický společenský stav vůbec reflektován a právně ošetřen. Je nezbytně nutné zakotvit a zapracovat odlišnosti on-line kontraktačního procesu, kdy bude dáván důraz na právní jistotu všech stran smluvního vztahu, neboť pokud bude udržován režim tohoto právního vakua, nebude objektivně možné vynutit takto „uzavírané“ smlouvy, jelikož hmotné právo aktuálně nedostačuje společensko-technologickému vývoji.

Je velmi zvláštní, že ani NOZ, který si, alespoň dle prezentace jeho kompilátorů, klade za cíl být pokrokovým soukromoprávním předpisem, tuto problematiku velmi ostentativně ignoruje, byť by se jistě z prvopočátku nejednalo o nijak rozsáhlou úpravu, která by nemohla neúměrně navýšit již tak obsáhlý předpis.

Řešení předkládaného problému může spočívat například ve vyčlenění a normování specifických odlišností on-line právních úkonů ve vazbě na ztotožnitelnost jednající osoby, alespoň co do vrstvy majitele internetové přípojky. V takovém případě by byla uvažovatelná varianta, kdy by majitel přípojky, samozřejmě, nebyl primárně vázán odpovědností, ale mohl by figurovat v pozici ručitele ve vztahu k druhé straně kontraktu. Takové řešení by bylo možno považovat za kompromis mezi naprostou neodpovědností majitele přípojky, který by měl s řádnou péčí dohlížet na osoby prostřednictvím jeho přípojky přihlášené, a jeho plné odpovědnosti, která by taktéž byla neúměrnou.

4.2 Problematika ZoISP

ZoISP, který je nutno považovat za nejzásadnější právní předpis upravující odpovědnost ISP, taktéž neobsahuje ustanovení, která by umožňovala přístupnější metody pro dotčené subjekty při event. žalobě. Absentuje zde zejména několikero definic, kdy nejpodstatnější z těchto je definice přenášené informace, sdílení a příkladný výčet jednotlivých služeb, které může ISP provozovat resp. nabízet.

Jak jsem již konstatoval v předcházející kapitole, pojem přenášené informace je determinován časovým intervalem, ve kterém se informace nachází v rámci jednosměrného komunikačního kanálu mezi uživatelem (uploaderem) a cílovým diskovým prostorem.

Pakliže by taková definice byla obsažena v rámci ZoISP, bylo by ji možno výrazněji odlišit od pojmu sdílení, protože tímto je stav minimálně vědomě nedbalý, a dochází tak k možnosti otevření alespoň jednoho bilaterálního informačního kanálu pro individualizovaného adresáta nebo pro blíže neurčený okruh adresátů, kdy v rámci takových kanálů dochází prostřednictvím přenosu informací k vytváření obsahově a ideálně i velikostně totožných kopií již předem uloženého souboru.

Takto nastavený definiční obor by následně ve vazbě na různé typy služeb a kombinací těchto služeb umožnil rozčlenit tři hlavní subtypy třetího stupně ISP, které byly zmíněny v rámci přecházející z kapitol nazvané *Odpovědnost poskytovatelů volného prostoru*. ZoISP by měl jasně položit hraniční kameny ve vztahu k pojmu „ukládání“, kdy tímto lze rozumět vytvoření obsahově a druhově shodné kopie zdrojového souboru do diskového prostoru ISP

oprávněným subjektem, a to jak ve vztahu k souboru, tak i ve vztahu k vyčleněnému diskovému prostoru.

Netřeba jistě poukazovat na fakt, že je bezpodmínečně nutné odlišit službu spočívající v ukládání informace, kdy nedochází k dalšímu nabízení této širšímu okruhu osob, od služby spočívající ve sdílení informace. Je taktéž očividné, že služba může spočívat jak v pouhém ukládání, tak i v ukládání a zároveň sdílení, jak je tomu v případě sharing ISP.

K výše uvedenému, zejména pokud se jedná o vyvození odpovědnosti, je třeba, aby zaujala stanovisko i soudní soustava České republiky, avšak k tomuto jí prozatím nebyl, bohužel, dán podnět.

4.3 Správní trestání a internet

Zde si dovolím poukázat na nedostatky, které se mi zdají nejmarkantnějšími, jsou jimi přestupky, resp. správní delikty v obecném smyslu na úseku autorskoprávním.

Dle ustanovení § 105b AutZ se právnická nebo podnikající fyzická osoba dopustí správního deliktu zejména tím, že například dle téhož ustanovení, prvního odstavce písmene a) neoprávněně užije autorské dílo nebo, dle téhož ustanovení, avšak písm., b) neoprávněně zasahuje do autorského díla, odstavec druhý § 105b AutZ zde stanovuje imperativně povinnost příslušnému orgánu, aby uložil pokutu do výše 150 000.00 Kč (pokud se jedná o neoprávněné užití podle §105b odst. 1 písm. a) AutZ), tj. stanovuje naprosto stejnou výši sankce jak pro právnickou osobu, resp. fyzickou osobu podnikající, tak pro osoby fyzické nepodnikající. Zde by jistě bylo příhodné z hlediska výše sankce diferencovat osoby fyzické nepodnikající (u přestupkové odpovědnosti) od odpovědnosti osoby fyzické podnikající a osoby právnické (u odpovědnosti za správní delikt). Jistě by bylo adekvátní tak pro osoby odpovědné za správní delikt (právnická osoba a podnikající fyzická osoba) zvednout výši sankce například na 300 000.00 Kč. Dalším nedostatkem, který zde spatřuji ve vztahu k osobám fyzickým-podnikajícím a osobám právnickým, je stav, kdy není stanovena minimální výše sankce, kterou má správní orgán udělit, tj., je objektivně možno, aby správní orgán uložil pokutu ve výši 0.00 Kč, což jistě nebylo záměrem zákonodárce. Minimální výše by pak mohla být stanovena například na 5 000.00 Kč.

Z hlediska sankčního je třeba také učinit zde mírnou kritiku pro výběr sankce u osob mladistvých v rámci PřestZ, neboť mladiství se zajisté porušování autorského práva ve smyslu jeho neoprávněného užití dopouští velmi často, kdy tyto osoby jsou jistě precizně právem chráněny. Zajímavou alternativou trestání ve smyslu sankce za přestupek u mladistvých by byla sankce ve formě zákazu vstupu na různé kulturní a podobné akce. Pakliže má být jednou ze základních funkcí právního trestání obecně náprava delikventa, musíme přihlížet k faktu, že peněžitá sankce – pokuta uložená mladistvému bude v majoritě primárně uhrazena jeho rodiči. a je otázkou, zda se na její úhradě bude delikvent objektivně alespoň následně sám podílet.

Domnívám se, že zákaz vstupu na různé kulturní a společenské akce bude mít podstatně větší edukativní význam a dopad, než pokuta, která již stejně ex lege nemůže být vyšší než 2 000.00 Kč, a troufnu si tvrdit, že této výše ani reálně dosáhnout nemůže, jak jsem také uvedl v rámci předchozí kapitoly.

Závěr

Problematika neoprávněného užití autorského díla je sama o sobě velmi rozsáhlou, neboť můžeme uvažovat velké množství druhů a typů autorských děl a různé druhy a typy jejich užití.

Pojem užití díla ve smyslu autorskoprávním je ovšem vždy nutno chápat se zřetelem k aktuálnímu společensko-technickému vývoji, kdy s každým technologickým prostředkem se rozsah a typ užití rozšiřuje. Právě takovým technickým prostředkem je i internet, který umožňuje globální spojení každého účastníka této sítě s jiným účastníkem nezávisle na vzdálenosti v několika málo vteřinách. S rozšiřováním internetu dochází taktéž ke zjednodušenému šíření informací, a samozřejmě, také děl chráněných autorskoprávními normami. Nelze ovšem spoléhat na fakt, že by k šíření těchto autorských děl docházelo v majoritě legálním způsobem, a je tudíž třeba, aby i právo reflektovalo tuto technologii a event. postihovalo nežádoucí chování subjektů práva, kteréžto subjekty v mnoha případech úmyslně zasahují do subjektivních práv jiných.

V rámci této práce byl základně vymezen vývoj autorského práva jako vědní disciplíny i právního odvětví, došlo k identifikaci a vysvětlení základních pojmů, se kterými autorské právo a právní normy k tomuto vztažené běžně operují, avšak vzhledem k rozebírané materii, kterou je Neoprávněné užití autorského díla na internetu, byly vydefinovány i pojmy, které nejsou termíny právními, ale pojmy technicko-společenskými.

Obecná část této diplomové práce, která obsahovala výše uváděné a také další instituty byla již od prvopočátku zamýšlena jako určité vodítko při četbě a konfrontaci s částí Zvláštní, která se již přímo zabývala užitím a contr. neoprávněným užitím autorských děl na internetu. Je pochopitelné, že lze jen těžko vymezit stav neoprávněného užití autorského díla, pokud by nedošlo k rozboru samotného pozitivně určeného pojmu užití, a toto pak relevantně zakomponováno do on-line internetového prostředí. Záměrně byl obsah práce směřován co do netradičních možností, kterými jsou blogy, fotografie, on-line rádia a storage servery, neboť se domnívám, že v současnosti není těmto prostředkům věnována taková pozornost, kterou nejen zasluhují, ale kterou je potřeba jim věnovat, neboť jejich regulaci objektivní právo v současnosti, bohužel, nedostačuje a zřejmě ani dostačovat v soukromoprávní rovině nebude, protože Nový občanský zákoník, který se byť tváří, dle názorů některých, jako

silně moderní kodex, nikterak problematiku internetu nereflektuje, což nutí k zamyšlení, proč tomu tak je. Internet se stal součástí každodenního života, prostřednictvím tohoto prostředku přistupujeme i k veřejným rejstříkům, dokonce v rámci rekodifikace soukromého práva je stanovena povinnost pro akciové společnosti, aby některé informace povinně zveřejňovaly na internetových stránkách, tj. stanovujeme povinnost pro akciové společnosti vytvářet internetové stránky, ale samotnou reflexi do roviny internetové kontraktace stejně, i přes výše uvedené bez jakékoli glorioly ignorujeme. Je velmi zvláštní, že Nový občanský zákoník nikterak neupravil uzavírání smluv na internetu a další instituty pro vytvoření právní jistoty i v tomto prostředí, neboť v současnosti o právní jistotě na internetu, bohužel, nemůže být řeč.

Velmi problematickým se v rámci sepsu této práce jeví vyvození odpovědnosti vůči jednotlivým subjektům na internetu, zejména ve vztahu k tzv. ISP. Ačkoli existuje ZoISP, který si klade za cíl normovat odpovědnost ISP, není tento předpis bohužel nijak jednoznačným a nemůže být tak považován za pevný základ při uplatňování práv, tj., jeho regulace je v současnosti velmi nedostatečná a zaslouhala by nikoli pouze mírnou změnu, zejména pokud se jedná o různé typy ISP ve vztahu k poskytovaným službám.

Vzhledem k faktu, že tato diplomová práce je zpracovávána pod katedrou Občanského práva, není v rámci její textace věnována přílišná pozornost trestněprávní právní rovině. Toto je částečně kompenzováno širším náhledem v rámci malého trestního práva, tj. z hlediska správního trestání, neboť výše uvedené se mi zdá v souvislosti se subjekty, které se porušování autorských práv dopouští, více relevantní.

Většina z kapitol je doplněna o aktuální problematiku ve vztahu k internetovému prostředí, a to ať už se jedná o sharing ISP nebo o prostředí blogů a jiné.

Není ovšem pravdou, že jedinou vadou, proč dochází masově k porušování práv duševního vlastnictví, je zákonný rámeček, neboť svůj, a to nikolivě malý podíl má n, a tomto stavu vzdělanost společnosti. Nemám tím namysli vzdělanost formální, spíše informovanost a edukaci ve smyslu materiálním.

V rámci výuky na základních a středních školách, nutno podotknout, že i v rámci terciárního vzdělávání, dochází k mystifikaci posluchačů a přiklání se k jedinému extrému, tj. stahovat se nesmí nic a každá byt' minimální činnost nejlépe hmotně zachycená na papír je autorským dílem. Tento přístup ovšem

škodí nejen samotným žákům a studentům, ale zejména všeobecně autorskému právu, neboť toto je v důsledku takové negativní reklamy zatracováno a vnímáno jako přežitok či jako, s nadsázkou řečeno, moderní verze Prügelpatentu, což jistě není nikterak žádáno. Pokud by bylo v rámci posledních ročníků základních škol a dále pak v rámci výuky na středních školách vykládáno i o výjimkách, kdy je povoleno stahovat, co je povoleno kopírovat a za jakých podmínek, došlo by i k rozvolnění poměrně vypjaté situace, která neinformované lidi, troufám si říci spíše osoby dezinformované, táhne do ulic demonstrovat (viz megakampaň okolo Acta). Avšak taková změna v osobách učitelů základních a středních škol se mi zdá být možná až nemožnou, neboť, aby mohli tito učitelé řádně vzdělávat své žáky, museli by nejdřív připustit, že v této oblasti mají velmi nemalé mezery.

Předkládaná diplomová práce tak komplexně zpracovává problematiku neoprávněného užití autorských děl na internetu, kdy neopomíná ani problematiku odpovědnosti. Samotná textace byla zaměřena, na dle mého názoru, zajímavější oblasti – například blogy, on-line rádia a poskytovatele volného prostoru.

Stranou nezůstala ani problematika úzce s tématem spjatá – problematika internetové kontraktace, kdy jistě není pochyb, že vady právních úkonů jsou právě na internetu velmi hmatatelné a zřejmé. Je ovšem škoda, že se prozatím k předkládané problematice neměla možnost vyjádřit soudní soustava České republiky, a to zejména pokud jde o platnost právních úkonů učiněných na internetu a také o odpovědnost sharing ISP, neboť takovým aktem, a to předně, pokud by byl vydán vyšší soudní stolicí, by jistě bylo dáno výkladu práva za dost, a takové rozhodnutí by zodpovědělo spoustu prozatím jen teoretických otázek. Avšak je také pravdou, že by takové rozhodnutí mohlo přinést spoustu nových, a to prozatím otázek nepoložených.

Věřím, že se mi cíle mnou vytyčené podařilo naplnit a tato závěrečná práce tak splňuje veškeré požadavky a nároky na studenta Fakulty právnické Západočeské univerzity v Plzni kladené.

Resumé

On the previous pages was analyzed problems of unauthorized using of copyright works on internet. This topic is very wide, especially because of phoenix of internet and global accessibility of this information net.

The text of the dissertation is divided to two separate parts, *in concreto* the first part was called General part and the second part was unexpectedly called Particular part. This identification is not purposeless, because is essentially to define main notions – for example free using of copyright work, using of free copyright work, three step test and other of terms until we step to the special events of topic.

In fact, first chapter of General part of this dissertation is localize to historical development of copyright and compiling basic problems and differences between continental copyright system and anglo-american copyright system.

Second chapter is dealt with main terms and juridical institutes and at the end of this section is short text about recodification of private law in the Czech republic.

Main attention is devote to Particular part, which is vaster then General part and contains in sum four chapters. First of them discuss about using and unauthorized using of copyright works on internet. It is not just a report about legal statement, because you can read about actual problems with some organizations and on-line services (especially localised on server blog.cz and ulozto.cz). In my front of view is very interesting section about copyright work and on-line radio. Second chapter analyzed free using of copyright work in internet surroundings. It is very difficult to determine where is the border between free using and unauthorised using of copyright work, especially on the internet.

Third of these chapters deals about responsibility, liability and sanctions, which are possible to use on-line. This section is divided to seven different sub-chapters: responsibility like a juridical term, general civil law responsibility, special responsibility in accordance with act n. 121/2000 Sb. copyright act (act about copyright and about coherent rights with copyright), administrative law responsibility, criminal law responsibility, responsibility of internet service providers localized particularly on sharing internet service providers and last sub-chapter – responsibility of individual subjects on internet.

Next and in fact last chapter is called *De lege ferenda*, and analyzes blank places in actual law system and suggest possible solutions. It's necessary to find

and paste up this blank places or loopholes if you want, because even a small defect can bring about big problems to authors and to authorized persons.

Analyzed issue is very actual, insomuch as most of people sharing copyright works particularly on internet and hardly anybody knows something about copyright. In my opinion, it depends on education especially education in elementary and high schools. It's very sad that even teachers at university has only few informations about copyright and aver, that powerpoint presentation is theirs copyright work and nobody can photograph the slides on lection without his (or her) authorization. If (but hardly ever) will be some powerpoint presentation a copyright work in the true sense of the word, and will be create by college teacher for the tuition, it's only one persone who can administer rights in propherty – university, not teacher. It's important to educate young people in last years in elementary school and consequently on high school, because this is the first step to free internet without illegal and unlawful unauthorizet using of copyright works on internet.

Seznam použité literatury

Odborná literatura

- Jiří Švestka. Jan Dvořák. a kol., Občanské právo hmotné 1. Praha: Wolters Kluwer Český republika 2009, 459s. ISBN 978-80-7357-467-0.
- Jiří Švestka. Jan Dvořák. a kol., Občanské právo hmotné 2. Praha: Wolters Kluwer Český republika 2009, 550s. ISBN 978-80-7357-473-4.
- Jiří Švestka. Jan Dvořák. a kol., Občanské právo hmotné 3. Praha: Wolters Kluwer Český republika 2009, 306s. ISBN 978-80-7357-466-6.
- FIALA, Josef; KINDL, Milan et al. Občanské právo hmotné.2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. 650 s. ISBN 978-80-7380-228-8
- HOLCOVÁ, Irena. KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. VOBORNÍK, Martin. Ochrana autorských práv, Olomouc 2005, 59s. ISBN 80-244-0960-7
- Mgr. MgA. Adéla Čermáková-Vlčková, prof. Ing. Vladimír Smejkal, CSc. LL.M. Autorská díla v hromadných sdělovacích prostředcích. Praha: Linde Praha a.s.; 2009 146s. ISBN 978-80-7201-744-7
- KŘÍŽ, Jan. a kol., Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových., Praha : Univerzita Karlova v Praze., Právnická fakulta., 2010., 92s., ISBN 978-80-87146-41-5
- KŘÍŽ, Jan. a kol., Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových., Praha : Univerzita Karlova v Praze., Právnická fakulta., 2011., 109s., ISBN 978-80-87146-56-9
- DIBLÍK, Jan; VEIT, François. Media law and intellectual property law in the Czech Republic, Praha: Linde, 2012. 259s. ISBN 978-80-7201-863-5
- MAISNER, M., VANÍČEK, Z. Odpovědnost za obsah přenosu v elektronických komunikacích. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 148s.

- Koblíha, I., Elischer, D., Hochman, J., Hunjan Koblíhová, R., Tuláček, J.: Náhrada škody podle občanského a obchodního zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praktická příručka. Praha: Leges 2012, 390s.
- Smejkal, V. a kol. Právo informačních a telekomunikačních systémů. 1. Vydání. Praha : C.H.Beck, 2001., 542s.
- Prof. JUDr. Ivo Telec CSc., Tvůrčí práva duševního vlastnictví. Brno : Doplněk 1994, 344s. ISBN 80-85765-11-X
- Prof. JUDr. Karel Knap IN Karel Knap. Milena Opltová. Jan Kříž. Michal Růžička. Práva k nemotným statkům. Praha: CODEX Nakladatelství Hugo Grotia a.s. 1994. 248s. ISBN 80-901185-3-4
- Jan Kuklík. Radim Seltenreich. Dějiny anglo-amerického práva. Praha : Linde Praha a.s. – Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví. Česká republika 2007. 879s. ISBN 978-80-7201-688-4
- KLÍMA, Karel et al. Komentář k Ústavě a Listině. 2. Vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-140-3
- Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2007 989s. ISBN 978-80-7179-608-4
- Michal Šalamoun. Ochrana názvů, postav a příběhů uměleckých děl, 1. Vydání, Praha 2003 196s. ISBN 80-7179-793-6
- Telec, I.: Pojmové znaky duševního vlastnictví. 1. Vydání. Praha : C.H.Beck,2012, s.164. ISBN 978-80-7400-425-4
- Helena Chaloupková, Petr Holý Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související, 3. vydání, Praha 2007, 640s., ISBN 978-80-7179-586-5
- Chalouková, H., Holý, P.: Autorský zákon. Komentář. 4. vydání. Praha : C.H.Beck, 2012, 489 s. ISBN 978-80-7400-432-2

- Prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš. IN Prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš a kolektiv. Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. Praha : Nakladatelství Sagit a.s., 2012, 223s. ISBN 978-80-7208-922-2
- GÁLA, Libor; POUR, Jan; TOMAN, Prokop. Podniková informatika. Praha : Grada Publishing, 2006. 482s. ISBN 80-247-1278-4
- Gerloch, A. Teorie práva. 4. upr. Vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, 343s. ISBN 978-80-7380-023-9
- Dušan Hendrych, a kolektiv Správní právo, 7. Vydání, Praha: C.H.Beck, 2009, 837s. ISBN 978-80-7400-049-2
- Jemelka, L., Vetešník, P. Zákon o přestupcích a přestupkové řízení. Komentář. 1. Vydání. Praha : C.H.Beck, 2011, 457s. ISBN 978-80-7201-830-7.
- Jelínek, J. a kol.: Trestní právo hmotné. 2. Vydání. Praha: Leges, 2010, 912s.
- Šámal, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha : C.H.Beck, 2012, 3614s. ISBN 978-80-7400-428-5
- Jehlička, O., Švestka, J., Škárová, M. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 8. Vydání. Praha : C.H.Beck, 2003, 1219s.
- J. Kincl IN Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M. Římské právo. 1. Vydání. Praha: C.H.Beck 1995, 386s. ISBN 80-7179-031-1
- Hendrych, D. a kol. Právní slovník, Praha 2009.

Odborné články

- JUDr. TŮMA, Pavel, Ph.D., LL.M., K problematice převoditelnosti majetkových autorských práv. Praha : BULLETIN ADVOKACIE., č.4/2012
- JUDr. MALÁ, ŽIKOVSKÁ, Petra. Mgr. FALADOVÁ Adéla, Problematika osiřelých děl. IN KŘÍŽ, Jan. a kol., Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových., Praha : Univerzita Karlova v Praze., Právnická fakulta., 2010., 43s., ISBN 978-80-87146-41-5
- Mgr. DAVID, Ivan. Návrh novely autorského zákona, dostupné online <www.epravo.cz/top/clanky/navrh-novely-autorskeho-zakona-88828.html>
- Prof. JUDr., TELEC, Ivo,CSc.,Duševní vlastnictví a jeho vliv na věc v právním smyslu. Olomouc, Brno : Právní rozhledy., č.12/2011. 444s. Dostupné z [www.beckonline.cz]
- ČERNÝ, Miroslav. Internet – elektronický ekvivalent divokého západu [online]. Publikováno 13.5.2002 [citováno 19.7.2012]. Dostupné z: <<http://www.epravo.cz/clanky-a-komentare/internet-elektronicky-ekvivalent-divokeho-zapadu-16800.html?mail>>
- JUDr. POLČÁK, Radim, Ph.D. Odpovědnost poskytovatelů služeb informační společnosti. Brno : Právní rozhledy., č.23/2009. 837s.
- JUDr. Jakub Morávek (v době sepsání článku Mgr. Jakub Morávek), Osobní potřeba – neurčitý právní pojem?. Praha : Právní rozhledy., č.24/2010. 867s.
- JUDr. Jiří Čermák., Ochrana autorského práva v prostředí peer to peer sítě typu BitTorrent s přihlédnutím k rozsudku ve věci The Pirate Bay. Praha : Právní rozhledy., č.8/2010. 272s.

- JUDr. Ján Matejka., JUDr. Jiří Čermák., Odpovědnost poskytovatelů volného prostoru na internetu za cizí obsah. Praha : Právník., č.11/2001 s.1108.,dostupné on-line <www.itpravo.cz/index.shtml?tisk=1&x=48792>
- JUDr. CÍSAŘOVÁ, Zuzana., Pasivní legitimace (host) providerů v případech porušování autorských práv na internetu a rozsudky L'oréal/Ebay a Scarlet/Sabam IN KŘÍŽ, Jan. a kol., Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových., Praha : Univerzita Karlova v Praze., Právnická fakulta., 2011., 74s., ISBN 978-80-87146-56-9
- Robert C. Bird. Lucille M. Ponte. Protecting moral rights in the United states and the United kingdom: Challenges and oportunities Under the U.K.'s new performances regulations. 231s. Dostupné online 28.197.26.35/law/central/jd/organizations/journals/international/volume24n2/documents/213-282.pdf
- JUDr. VANÍČEK, Zdeněk, K zákonu o některých službách informační společnosti [Právní rozhledy 24/2009, s.889]
- Prof. JUDr. TELEC, Ivo,CSc., O vládním návrhu občanského zákoníku [Právní rozhledy 19/2009, s.677]
- JUDr. KOUKAL, Pavel, Ph.D. Plagiátorská panika v české kotlině [Právní rozhledy 17/2010, s.628]
- Prof. JUDr. TELEC, Ivo,CSc., Šíření děl a výkonů v telekomunikačních sítích, zvláště v Internetu [Právní rozhledy 4/1997, s.179]
- JUDr. MORÁVEK, Jakub., Osobní potřeba – neurčitý právní pojem? [Právní rozhledy 24/2010, s.867]
- JUDr. DOBEŠ, Petr, LL.M.Eur. Technické prostředky ochrany autorských práv z pohledu mezinárodního, evropského a českého práva po zásadní novele autorského zákona – 2.část [Právní rozhledy 18/2006, s.661]
- JUDr. HULMÁK, Milan. Uzavírání smluv podle nového občanského zákoníku [Právní rozhledy 1/2012, s.25]

- JUDr. ČERMÁK, Jiří., Internet a autorské právo (problematika rozhodného práva a další autorskoprávní aspekty internetu) [Právní rozhledy 5/2000, s.551]
- JUDr. JANÁK, Martin, Odpovědnost poskytovatelů služeb informační společnosti působících na Internetu, [IT právo, server o internetovém a počítačovém právu, dostupné z www.itpravo.cz/index.shtml?x=2149387]

Dotčená legislativa

- Ústava České republiky
- Listina základních práv a svobod
- Zákon č.40/1964 Sb. Občanský zákoník v platném znění
- Zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník v platném znění
- Zákon č. 121/2000 Sb. O právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů
- Zákon č. 200/1990 Sb. o přestupcích
- Zákon č. 634/1992 Sb. o ochraně spotřebitele
- Zákon č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím
- Zákon č. 500/2004 Sb. správní řád
- Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník
- Zákon č.141/1961 Sb. o trestním řízení soudním
- Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů

- Zákon č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim
- Zákon č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád
- Zákon č. 480/2004 Sb. o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti)
- Zákon č.101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů
- Oznámení Ministerstva kultury o udělení oprávnění k výkonu kolektivní správy podle autorského zákona (ve věci OSA, Dilia, INTERGRAM)
- Oznámení Ministerstva kultury o rozšíření oprávnění k výkonu kolektivní správy podle autorského zákona (ve věci OSA)

Použitá judikatura podle spisových značek

Nejvyšší soud České republiky

- NS 30 Cdo 3474/2010
- NS 30 Cdo 1051/2006
- NS 25 Cdo 890/2000
- NS 22 Cdo 752/99
- NS 5 Tdo 234/2009
- NS 5 Tdo 31/2010

Nejvyšší správní soud České republiky

- NSS 1 As 9/2008-133 [2092/2010 Sb. NSS]

Ústavní soud České republiky

- Pl. ÚS 24/10
- II. ÚS 423/10-1 [Výběr ÚS 942/2010]
- II ÚS 309/95
- IV. ÚS 469/02 [61/2004 Usn.]

Další zdroje

- Všeobecné obchodní podmínky společnosti CET 21 spol. s.r.o., dostupné z <tv.nova.cz/podminky/>
- Podmínky registrace serveru blog.cz dostupné z <blog.cz/registrace?from=hp-header>
- Všeobecných smluvních podmínek užívání služeb poskytovaných společností Nodus Technologies spol. s.r.o. na serveru Ulož.to; dostupné z <www.ulozto.cz>
- Všeobecné obchodní podmínky Bontononline, dostupné z <www.bontononline.cz/vseobecne-obchodni-podminky>
- www.beckonline.cz
- www.epravo.cz
- www.itpravo.cz
- www.mkcr.cz

Přílohy

Přílohou této diplomové práce je Stanovisko Ministerstva kultury, vázané k odpovědnosti internet service providerů.